

WERKAGENDA CHEMIE / KUNSTSTOFFEN

Achtergrondrapport geïdentificeerde acties

Najaar 2021 - voorjaar 2022

Contents

Contents	2
1 Inleiding	4
1.1 Context en doel van dit rapport.....	4
1.2 Doorlopen traject.....	4
1.3 Leeswijzer	6
2 Elementen die vormgegeven hebben aan de geïdentificeerde acties	7
2.1 Ambities waartoe we via de werkagenda willen bijdragen	7
2.2 Principes die belangrijk zijn voor acties in de werkagenda.....	7
2.3 Knelpunten die aangepakt moeten worden	8
2.4 Werkpaden	8
3 De werkpaden en acties beschreven	10
3.1 Werkpad 1: Naar meer recyclage (inzamel-, sorteer- én recyclagefaciliteiten) in Vlaanderen	11
3.1.1 Actiepad 1: Inzetten op versnelde technologische ontwikkeling en uitrol ervan.....	12
3.1.2 Actiepad 2: Identificeren en ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden voor meer selectieve ophaling en/of recyclage van specifieke materiaalstromen.....	16
3.1.3 Actiepad 3: Inzicht in materiaalvoorraden en -stromen	21
3.1.4 Actiepad 4: Faciliteren investeringen.....	23
3.2 Werkpad 2: Naar meer inzet van alternatieve grondstoffen	27
3.2.1 Actiepad 1: Strategie voor de inzet van biogebaseerde grondstoffen.....	28
3.2.2 Actiepad 2: Incentives voor de inzet van biomassa & CO ₂ als grondstoffen.....	31
3.2.3 Actiepad 3: Duidelijkheid omtrent definitie en randvoorwaarden voor inzet van biobased en biodegradeerbare kunststoffen	34
3.2.4 Actiepad 4: Opschaling toepassing CCU op industriële schaal.....	38
3.3 Werkpad 3: Naar meer inzet van recyclaten.....	40
3.3.1 Actiepad 1: Het inzetten van recyclaten stimuleren.....	41
3.3.2 Actiepad 2: Aanwakken van kwaliteitsvolle recyclaten via gedeelde begrip over de kwaliteit waaraan ze moeten voldoen om afzet te kunnen hebben (cf productwetgeving, normen, standaarden).....	45
3.3.3 Actiepad 3: Level playing field voor producten die op de markt terecht komen	48
3.3.4 Actiepad 4: Sensibilisering om het draagvlak voor gerecycleerde kunststoffen te vergroten	50
3.4 Werkpad 4: Naar meer circulair materialengebruik via alternatieve businessmodellen	53
3.4.1 Actiepad 1: Beter geïnformeerde stakeholders.....	54
3.4.2 Actiepad 2: Leren uit bestaande ervaringen.....	57
3.4.3 Actiepad 3: Casussen opzetten om leerervaringen te capteren	59

3.4.4	Actiepad 4: Incentives voor alternatieve businessmodellen	61
3.1	Werkpad 5: Naar meer aandacht voor ecodesign	64
3.1.1	Actiepad 1: De stap naar systeemdenken	65
3.1.2	Actiepad 2: Concrete realisaties.....	69
3.1.3	Actiepad 3: Incentives om ecodesign aan te moedigen.....	70
3.2	Werkpad 6: Naar meer industriële symbiose	72
3.2.1	Actiepad 1: Facilitatie van concrete realisaties rond industriële symbiose	73
3.2.2	Actiepad 2: Vervlochten van het ondersteunend kader voor industriële symbiose	76
3.3	Werkpad 7: Naar meer en betere beleidsmatige ondersteuning om de transitie naar een circulaire economie te versnellen	78
3.3.1	Actiepad 1: Duidelijke beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen.....	79
3.3.2	Actiepad 2: Overlegtraject vergunningverleners.....	82
3.3.3	Actiepad 3: Vanuit een nieuw circulair kader de bestaande knelpunten in de wetgeving wegwerken	85
3.3.4	Actiepad 4: Vergroten maatschappelijke impact van de ondersteuningsprogramma's	

1 Inleiding

1.1 Context en doel van dit rapport

Dit rapport werd opgemaakt in de context van het opstellen van een werkagenda voor de sector chemie en kunststoffen, één van de zes werkagenda's die worden opgemaakt om de circulaire economie te versnellen. Elke werkagenda wordt getrokken door een publieke en private trekker. In het geval van de werkagenda Chemie / Kunststoffen gaat het om de OVAM en essenscia met ondersteuning van VLAIO en Vlaanderen Circulair. KENTER begeleidde de stakeholderconsultatie in het kader van dit traject en gaf vorm aan het cocreatietraject om – vanuit een brede inventarisatie van knelpunten die de transitie voor de sector chemie / kunststoffen in de weg staan – toe te werken naar specifieke werkpaden en actiepaden die opgenomen kunnen worden in de werkagenda. Het gaat om werk- en actiepaden die er toe moeten leiden dat de knelpunten aangepakt en opgelost geraken en stappen gezet worden om het reeds ingeslagen pad naar een meer duurzame en circulaire chemie- en kunststof productie en producten versneld te bewandelen zodat Vlaanderen kan evolueren naar een internationaal toonaangevende circulaire hub voor chemie en kunststoffen.

Dit rapport is bedoeld om alle informatie weer te geven die tijdens het participatief co-creatie traject van in de zomer van 2021 tot in het najaar 2021, werd gecapteerd.

Het is een momentopname, op basis van de verzamelde input van de betrokken deelnemers in het co-creatie traject. Het rapport is nagelezen door de betrokkenen, en is door KENTER naar best vermogen opgesteld, zo getrouw mogelijk aan de gecapteerde feedback van de betrokken instanties in het proces. Het rapport was niet het onderwerp van een formele goedkeuring door de betrokken instanties.

Verschillende instanties hebben soms verschillende visies of standpunten over hoe en wat precies zou moeten gebeuren. Het rapport tracht deze gecapteerde verschillen te verzoenen tot een voor iedereen aanvaardbare beschrijving van het knelpunt enerzijds, en de beoogde actie om het knelpunt op te lossen anderzijds.

Op de resultaten van dit voortraject zal verder gebouwd worden om de uiteindelijke inhoud van de werkagenda Chemie / Kunststoffen vorm te geven, te beginnen met het Startcharter, April 2022. Discussies tussen betrokken instanties zullen daar verder worden gezet, en meningen, visies, opinies over welke acties precies ondernomen moeten worden zullen daar verder gebeuren, verfijnd worden en verder geoperationaliseerd worden.

De werkagenda Chemie / Kunststoffen zal in eerste instantie focussen op de acties om uit te voeren in de periode 2022-2024 en waarvoor duidelijk engagement is vanuit de stakeholders. Een werkagenda blijft een 'levend' iets, dat continue bijgesteld en verfijnd zal worden op basis van voortschrijdend inzicht bij de 'doeners', geïnteresseerden en betrokkenen.

1.2 Doorlopen traject

Figuur 1 geeft schematisch het traject weer dat werd doorlopen voor het samenstellen van de werkagenda Chemie / Kunststoffen.

Doel van fase 1 van dit traject was om zo veel mogelijk informatie op de radar te krijgen. In het kader van deze fase werden relevante documenten doorgenomen, diepte-interviews georganiseerd met relevante stakeholders en een brede stakeholderworkshop georganiseerd. Een neerslag van de output

vanuit dit proces is weergegeven in het rapport "Werkagenda Chemie / Kunststoffen: Achtergrondrapport GAP-analyse" dat u [hier](#) kan raadplegen.

In fase 2 van het traject werd via een cocreatieproces met een beperkt aantal deelnemers (ca. 15) toegewerkt naar concrete werkpaden en actiepaden die opgenomen kunnen worden in de werkagenda. Volgende organisaties waren betrokken in dit cocreatietraject: OVAM, essenscia, VLAIO, Catalisti / Moonshot, VITO, Agoria, VKC-Centexbel, Plarebel, Haven van Antwerpen, denuo, VVSG / Interafval, Serv / Minaraad, BBL.

In deze tweede fase werden drie stappen doorlopen. In elk van de stappen werd een focusgroepgesprek georganiseerd met de deelnemers aan het cocreatietraject. In stap 3 werd daarenboven ook een ruime stakeholderworkshop georganiseerd, om bredere inspiratie en betrokkenheid te creëren.

- **Stap 1: Identificatie prioritaire knelpunten in het licht van de ambities waaraan we willen bijdragen;**

In deze stap hebben we aangeduid welke ambities rond circulaire economie het kader vormen van de werkpaden die geïdentificeerd zullen worden, werd nagedacht over principes die leidend zouden zijn voor de identificatie van de werkpaden en werd het geheel van knelpunten nogmaals onder de loep genomen. Ook werd aangeduid waarrond we in de werkagenda willen samenwerken.

Focusgroepgesprek op 6 september 2021.

- **Stap 2: Identificatie werkpaden en vaststellen targets voor die werkpaden;**

Vanuit het werk in stap 1, werden in stap 2 de werkpaden vastgelegd en werden targets geformuleerd die we wensen te bereiken. Een eerste identificatie van acties werd hier ook reeds uitgevoerd.

Focusgroepgesprek op 27 september 2021.

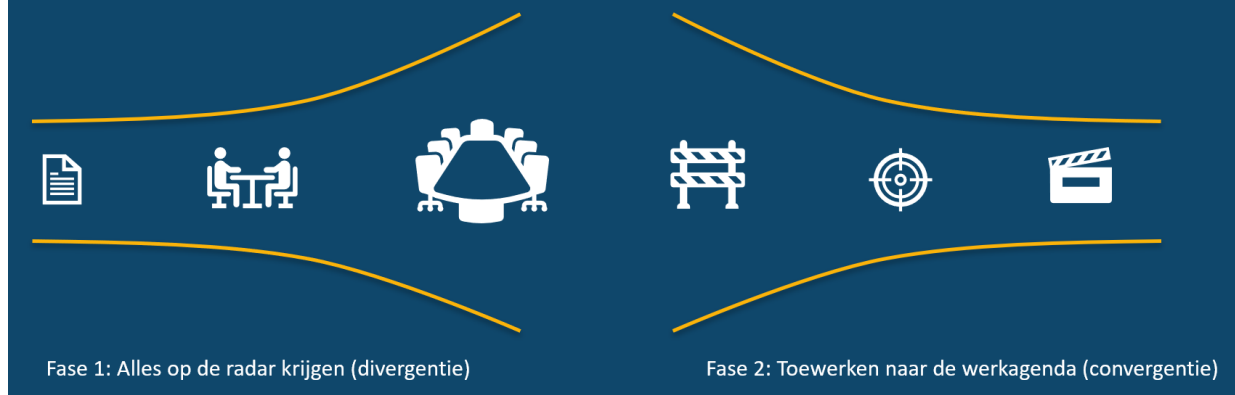
- **Stap 3: Invullen van de werkpaden met acties.**

Elk van de geïdentificeerde werkpaden werd ingevuld met actiepaden en acties die ertoe moeten leiden dat de geïdentificeerde knelpunten aangepakt en opgelost geraken en dat de geformuleerde targets bereikt kunnen worden. In deze stap werd een stakeholderworkshop georganiseerd, om vanuit de stakeholders inspiratie op te doen voor de acties. Het geheel werd daarna bekeken en aangevuld door de beperktere groep van stakeholders die betrokken waren in het cocreatietraject.

Workshop op 11 oktober 2021 en focusgroepgesprek op 25 oktober 2021.

Tussen elk van de stappen werd door de trekkers van de werkagenda voortgewerkt op de resultaten uit een vorige sessie en werd de volgende sessie voorbereid.

Participatief proces

Figuur 1: Traject dat doorlopen is voor het opstellen van de werkagenda Chemie / Kunststoffen

1.3 Leeswijzer

Het verdere rapport bestaat uit twee delen:

- In een eerste deel (Hoofdstuk 2) worden een aantal elementen weergegeven die vormgegeven hebben aan de werkpaden en actiepaden voor de werkagenda; Dit onderdeel is een resultaat van het cocreatieproces dat heeft plaatsgevonden. De achtereenvolgende beslissingen, inzichten worden in dit deel van het rapport weergegeven.
- Het tweede deel vormt dan het hoofdonderdeel van dit rapport (Hoofdstuk 3). In dit onderdeel beschrijven we elk van de geïdentificeerde werkpaden en hoe ze 'opgevuld' werden door actiepaden en acties. Dit overzicht van werkpaden, actiepaden en acties is een goede basis om de werkagenda Chemie / Kunststoffen daadwerkelijk op te vullen.

2 Elementen die vormgegeven hebben aan de geïdentificeerde acties

2.1 Ambities waartoe we via de werkagenda willen bijdragen

Hieronder stellen we duidelijk tot welke ambities we willen bijdragen met de werkagenda Chemie / Kunststoffen. We vertrokken daarbij van een lijst van concrete middellange en lange termijn doelstellingen die vanuit verschillende niveaus (Vlaams / Europees) vooropgesteld worden in het kader van de circulaire economie.

- Als groep beslisten we te zullen focussen op de **kortere termijn ambities** (2030). Dit is in lijn met onze visie om de transitie te *versnellen* door de acties op te pikken binnen de werkagenda in 2022-2024.
- We focussen in eerste instantie met de werkagenda op de **ontkoppeling van de economische groei met de niet-hernieuwbare grondstoffen** en dus nog minder op de (absolute) ontkoppeling van de economische groei met grondstoffen in het algemeen (niet-hernieuwbare én hernieuwbare).
- We willen in het kader van de werkagenda werken rond **meer recyclage**. Vooral rond dit onderwerp voelen we veel energie of 'goesting' om binnen de werkagenda aan te werken. We willen aandacht besteden aan het bekomen van kwaliteitsvolle stromen in voldoende hoeveelheden om meer recyclage en inzet van recyclaten mogelijk te maken.
- We willen werken rond het **verlagen van de ecologische voetafdruk van producten**. Verlagen van de ecologische voetafdruk van producten is mogelijk via verschillende paden: recyclage werd hierboven reeds vermeld, ook inzet van andere alternatieve grondstoffen is mogelijk, verlenging van de levensduur, reparatie, enzovoort. Ecodesign speelt hier een belangrijke rol. Niet enkel de hoeveelheid materiaal dat doorheen de hele levenscyclus wordt gebruikt is, voor ons als groep, hierin belangrijk, maar ook de CO₂-impact en andere milieu-impacten van het materialengebruik.

2.2 Principes die belangrijk zijn voor acties in de werkagenda

Naast de ambities waartoe we willen bijdragen, was het ook belangrijk om 'principes' te formuleren die gehanteerd zouden worden voor het selecteren van werkpaden voor de werkagenda Chemie / Kunststoffen.

Als groep beslisten we dat de volgende drie principes belangrijk zijn bij het selecteren van werkpaden voor de werkagenda Chemie / Kunststoffen:

- We willen ervoor zorgen dat **samenwerking** ontstaat **tussen schakels in de circulaire keten**. *Samenwerking wordt als belangrijk beschouwd in het kunnen toewerken naar circulaire economie in de keten. ‘Systeemdenken’ werd niet geselecteerd als ‘principe’, maar houdt wel verband met het samenwerken. Als we uitgaan van systeemdenken, moet er sowieso samengewerkt worden tussen schakels en over silo’s heen.*
- **Troeven van de Vlaamse economie benutten.** *Er zijn heel wat troeven in de Vlaamse economie (sterke chemische sector, sterke afvalverwerkingssector, verschillende schakels van de chemie en kunststofwaardeketens, enzovoort). Daar moet op ingezet worden en op worden voortgebouwd.*
- **Prioritaire knelpunten aanpakken¹.** *Om resultaat te bereiken moeten we inzetten op die knelpunten die we prioritair vinden om aan te pakken.*

2.3 Knelpunten die aangepakt moeten worden

Tenslotte werden de knelpunten (Zie [Werkagenda Chemie / Kunststoffen – achtergrondrapport Gap-analyse](#)) geprioriteerd. Hieruit werden drie groepen van knelpunten samengesteld.

- **Knelpunten aanpakken om meer investeringen te helpen realiseren in Vlaanderen;** *Het gaat om duidelijk beleid, het verkorten van de time-to-market voor bedrijven, het ervoor zorgen dat er voldoende stromen zijn van goede kwaliteit en het wegwerken van reglementaire knelpunten.*
- **Knelpunten aanpakken rond ‘heldere informatie’;** *Het betreft een groep van verschillende knelpunten rond o.a. data over de materialen die aanwezig zijn in de maatschappij (waar zitten de stocks?, over welke materialen gaat het?, enzovoort), data over de waarde van deze materialen en objectieve (LCA-)data die duidelijkheid kunnen brengen over wat de beste (lees: meest duurzame) oplossingen zijn in het licht van een circulaire en duurzame economie.*
- **Knelpunten aanpakken in de zoektocht naar nieuwe grondstoffen.** *Om de chemie / kunststoffen waardeketens te verduurzamen is het belangrijk dat de gebruikte feedstock oftewel grondstoffen verduurzamen (zie ambitie hierboven rond ontkoppeling groei van fossiele grondstoffen verbruik). Belangrijk hierin is o.a. design for circularity, het aanpakken van het probleem van prijs incentive (verschil tussen virgin fossiele grondstoffen en circulaire grondstoffen) en het beleid (ontbreken van een duidelijke visie rond chemische recyclage van kunststoffen).*

Deze knelpunten komen terug in de verschillende werkpaden die nadien werden samengesteld.

2.4 Werkpaden

Vertrekkende vanuit de ambities waaraan we met de werkagenda willen bijdragen, de principes die we hanteerden voor het selecteren van de werkpaden en de knelpunten die we via de werkagenda mee willen helpen oplossen, hebben we zeven werkpaden geïdentificeerd die we hieronder oplijsten. De

¹ De knelpunten werden beschreven in het rapport ‘Werkagenda Chemie / Kunststoffen – achtergrondrapport GAP-analyse’ (zie https://vlaanderen-circulair.be/src/Frontend/Files/userfiles/files/Rapport%20GAP-analyse_v1_1.pdf).

knelpunten die in de werkpaden aangepakt moeten worden en de targets die vooropgesteld worden, worden vernoemd bij het beschrijven van de werkpaden in het volgende hoofdstuk.

- Werkpad 1: Naar meer recyclage (inzamel-, sorteer- en recyclagefaciliteiten in Vlaanderen);
- Werkpad 2: Naar meer inzet van alternatieve grondstoffen (biomassa; CO₂);
- Werkpad 3: Naar meer inzet van recyclaten;
- Werkpad 4: Naar meer circulair materiaalgebruik via alternatieve businessmodellen;
- Werkpad 5: Naar meer aandacht voor ecodesign;
- Werkpad 6: Naar meer industriële symbiose;
- Werkpad 7: Naar meer en betere beleidsmatige ondersteuning om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

Het laatste werkpada betreft eigenlijk een transversaal hefboom-werkpad dat ervoor moet zorgen dat het beleid, een ondersteunend en stimulerend effect heeft op de andere werkpaden. Omdat het meerdere werkpaden tegelijk ondersteunt, hebben we ervoor gekozen de actiepaden die hier onder vallen, in een afzonderlijke werkpada te bundelen.

Figuur 2: Voorgestelde werkpaden voor de werkagenda Chemie / Kunststoffen

3 De werkpaden en acties beschreven

In onderstaande paragrafen beschrijven we voor elk van de zeven geïdentificeerde werkpaden, welk doel we wensen te bereiken via dit werkpad, in het geheel van de transitie naar een circulaire economie.

Elk werkpad wordt daarna uitgewerkt in verschillende actiepaden. Elk van de actiepaden is verbonden aan één of enkele specifieke knelpunten die momenteel worden ondervonden bij de transitie naar een circulaire economie.

We zijn van mening dat elk actiepad getrokken zou moeten worden door één (of twee) coördinatoren. De coördinatoren zijn er verantwoordelijk voor dat de acties die onder dat actiepad moeten worden uitgevoerd, ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. In onderstaande tabellen staan 'mogelijke coördinatoren' opgelijst. Bij sommige partijen werd het mogelijk engagement reeds afgetoetst. Indien dit niet het geval is, staat als disclaimer weergegeven dat de partij nog niet werd gecontacteerd en dat het mogelijke engagement dus nog niet werd afgetoetst.

Naast de coördinator staat ook aangegeven welke partijen betrokken zouden moeten worden bij elk van de acties. In deze lijstjes wordt onderscheid gemaakt tussen organisaties en partijen waarmee reeds een aftoetsing is gebeurd en organisaties en partijen waar nog geen feedback van werd verkregen. Deze laatste groep wordt in onderstaande tabellen *in italic* weergegeven.

Vooraleer we u het inhoudelijke deel van dit rapport willen laten nalezen, hebben we hieronder enkele begrippen opgesomd en omschreven, die veelvuldig gebruikt worden bij het omschrijven van de acties en actiepaden. We hebben ons beperkt tot een drietal begrippen, waarrond we tijdens het uitschrijfproces, merkten dat er verschillende interpretaties mogelijk waren.

Incentives

In veel van de werkpaden die beschreven werden, wordt voorgesteld om 'incentives' in te voeren om de wenselijke evolutie te ondersteunen. Voor ons, en dus in onderstaande teksten, wordt het woord 'incentives' heel breed begrepen en houdt het alle soorten (beleids)instrumenten in waarmee de gewenste evolutie aangemoedigd kan worden. Mogelijke incentives zijn:

- Incentives vanuit de regelgeving: verplichtingen of verboden (bv. Verplichting tot Recycled Content bij de productie van een materiaal / product);
- Financiële incentives: subsidies of heffingen / taksen om bepaalde evoluties aan te moedigen of juist te ontmoedigen;
- Opname van bepaalde bepalingen in overheidsaanbestedingen, om zo de vraag naar circulaire producten aan te moedigen;
- ...

Circulaire materialen vs. Recyclaat

Circulair materiaalengebruik is een heel brede term en gaat heel ruim. We verwijzen hiervoor naar het rapport "[Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse](#)". Hierin staat een niet-limitatieve oplijsting van wat circulaire economie (en dus circulair materiaalengebruik) allemaal inhoudt. Dit gaat van inzet van biogebaseerde grondstoffen, over recycling naar het meer gebruik maken van alternatieve businessmodellen.

Wanneer we de term recyclaat gebruiken, bedoelen we dan ook slechts één van deze strategieën in het circulair materiaalengebruik: nl. de inzet van materialen die bekomen werden aan het einde van het recyclageproces dat opgewerkt wordt om terug ingezet te worden in productieprocessen.

Ecodesign

Ook ecodesign is een zeer brede term. Net zoals voor circulair materialengebruik kunnen verschillende strategieën aan de basis liggen om bepaalde keuzen te maken in de design van het product.

Wanneer we ecodesign gebruiken in het beschrijven van de werk- en actiepaden hieronder bedoelen we het geheel van keuzes in het designen van de producten die maken dat de producten meer circulair zijn en kunnen worden ingezet. Ecodesign omvat dus: design for recycling, design for disassembly, design for circularity, ... Afhankelijk van de strategie die best ingezet wordt om het product meer circulair te maken, wordt de focus van het ecodesign dus ook meer of minder op één van deze aspecten gelegd.

3.1 Werkpad 1: Naar meer recyclage (inzamel-, sorteer- én recyclagefaciliteiten) in Vlaanderen

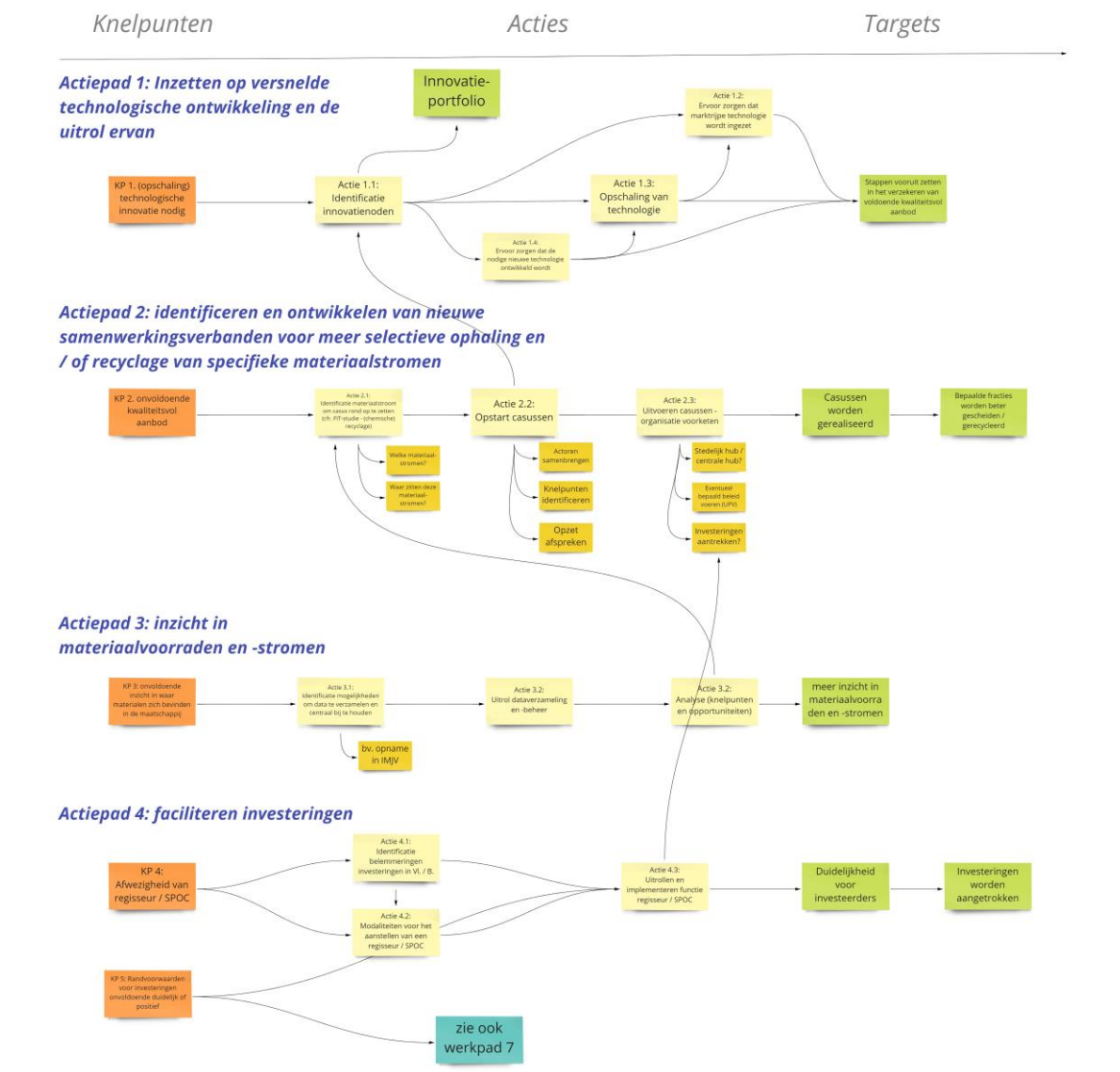
Doel van dit werkpad is stappen te zetten zodat meer kunststofrecyclage mogelijk wordt in Vlaanderen. Hiervoor moeten verschillende knelpunten worden aangepakt, zowel beleidsmatig en reglementair als technisch / technologisch als op het vlak van logistiek.

Verschillende actiepaden werden geïdentificeerd om werk te maken van het oplossen van deze knelpunten. We lijsten ze hieronder op en beschrijven de acties in de actiepaden verder meer in detail.

- Actiepad 1: Inzetten op versnelde technologische ontwikkeling en de uitrol ervan;
- Actiepad 2: Identificeren en ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden voor meer selectieve ophaling en/of recyclage van specifieke materiaalstromen om zo materialen te bekomen die voldoen aan de specificaties of acceptatiecriteria van de afnemers en de toegang tot kwaliteitsvol circulair materiaal verzekeren (realiseren van concrete casussen);
- Actiepad 3: Inzicht in materiaalvoorraden en -stromen.
- Actiepad 4: Faciliteren investeringen

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan, worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven. Het betreft een voorstel van actiepaden die kunnen worden aangevat onder elk van de werkpaden, met bijhorende voorstellen voor acties. In de werkagenda zelf kunnen de actiepaden en bijhorende acties nog geherformuleerd of aangepast worden naargelang het engagement dat de betrokkenen willen en kunnen opnemen.

WERKPAD 1: NAAR MEER RECYCLAGE (inzamel-, sorteer- en recyclage faciliteiten in Vlaanderen)

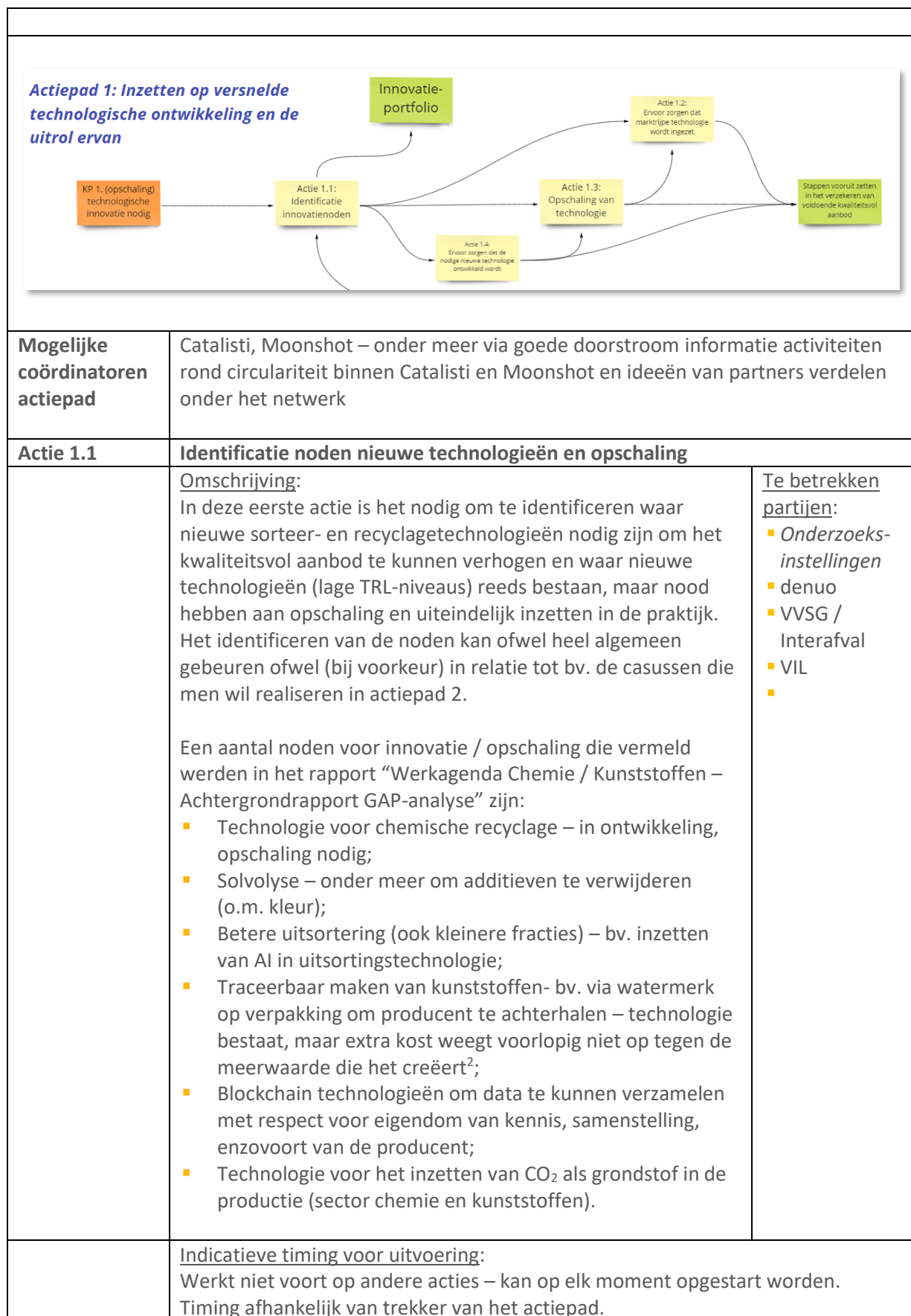

Figuur 3: Werkpad 1: Naar meer recyclage (inzamel-, sorteer- én recyclagefaciliteiten) in Vlaanderen

3.1.1 Actiepad 1: Inzetten op versnelde technologische ontwikkeling en uitrol ervan

Actiepad 1: Zorgen voor versnelde technologische ontwikkeling en uitrol ervan

In dit actiepad willen we duidelijke stappen zetten in de richting van technologie-ontwikkeling, opschaling en uitrol van technologieën voor het inzamelen, sorteren en recyclen met als doel stappen vooruit te zetten in het verzekeren van een voldoende kwaliteitsvol aanbod aan recyclaten, het is te zeggen materialen die voldoen aan de acceptatiecriteria van de potentiële afnemers.

² Hierbij wordt door VIL aangegeven dat een project wordt opgestart rond traceerbaarheid van verpakkingen en het residu van de inhoud die erin achter blijft (o.m. samen met FOST-Plus en samen met IMEC).

Actie 1.2	Ervoor zorgen dat technologieën die klaar zijn om ingezet te worden (vanaf TRL6) gekend zijn en toegepast worden
	<u>Omschrijving:</u> Deze actie moet ervoor zorgen dat technologieën die klaar zijn om ingezet te worden, ook daadwerkelijk ingezet worden door commerciële bedrijven. Het volstaat niet dat technologieën klaar zijn om ingezet te worden; ze moeten ook bekend gemaakt worden en bedrijven moeten ook bereid zijn om te investeren in deze technologieën. In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt vermeld dat het ontbreekt aan doorstroming van kennis uit onderzoek naar bedrijven. In deze actie kan in overleg met betrokken partijen, en met een grote rol voor federaties, nagegaan worden hoe de kennisdoorstroming best gebeurt. Daarnaast is het ook belangrijk dat de bedrijven daadwerkelijk investeren in de beschikbare technologieën. Om dit te stimuleren zijn er andere actiepaden (zie actiepad 4 in dit werkpad), maar ook bv. actiepad 1 van werkpad 7. <u>Te betrekken partijen:</u> ■ denuo ■ <i>Onderzoeksinstellingen</i> ■ VLAIO ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Voortwerkend op actie 1.2, vanaf het moment dat de beoogde technologieën gekend zijn.
Actie 1.3	Ervoor zorgen dat technologieën die klaar zijn voor opschaling, daadwerkelijk opgeschaald worden (→ TRL6)
	<u>Omschrijving:</u> Uit actie 1.1 moet blijken welke technologieën wel reeds ontwikkeld zijn, maar nog onvoldoende rijp zijn voor opschaling (en waar nood aan is in het kader van dit actiepad en deze werkagenda). In deze actie moeten initiatieven genomen worden om deze opschaling mogelijk te maken. In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt vermeld dat het gebrek aan financiële middelen voor opschalingsprojecten het belangrijkste knelpunt is. Dit knelpunt zou in deze actie aangepakt moeten worden: identificatie welke financiële middelen in aanmerking komen, via welke kanalen de financiële middelen ter beschikking kunnen worden gesteld, het faciliteren van het vormen van consortia (met aandacht voor marktpartijen die in de consortia aanwezig zijn), enzovoort. <u>Medewerkers:</u> ■ denuo ■ VLAIO ■ VVSG / Interafval ■ OVAM ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Voortwerkend op actie 1.2, vanaf het moment dat de beoogde technologieën gekend zijn
Actie 1.4	Ervoor zorgen dat nieuwe technologieën ontwikkeld worden (lage TRL-niveaus)

	<u>Omschrijving:</u> In functie van de noden (zie actie 1.1) moet er nagegaan worden welke technologische knelpunten er nog zijn en waar bijkomende technologie ontwikkeling nodig is. In deze actie moeten initiatieven genomen worden om technologische ontwikkeling mogelijk te maken. Het ter beschikking stellen van financiële middelen is hierin belangrijk; maar ook het formuleren van duidelijke onderzoeksnoden naar de bestaande financieringskanalen, zodat de verschillende calls hierop afgestemd kunnen worden. Indien de financiële middelen reeds ter beschikking zijn, kan er breder gecommuniceerd worden naar bedrijven en onderzoeksinstellingen zodat het ook breder bekend is waarvoor financiële middelen beschikbaar zijn en waarop in het onderzoek ingezet wordt.	<u>Medewerkers:</u> ■ VLAIO ■ Kennisinstellingen ■ ... ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Voortwerkend op actie 1.2, vanaf het moment dat de beoogde technologieën gekend zijn	
Opvolging	De coördinator van dit actiepad is geschikt om op te volgen of elk van de acties voorzien in dit actiepad worden uitgevoerd. Via een innovatieportfolio kan daarenboven opgevolgd worden welke noden naar innovatie / opschaling er zijn en hoe en via welke middelen hierop ingezet kan worden. Het uitrollen van de technologieën zelf kan opgevolgd worden via denuo.	
Verwachte impact	Innovatie, opschaling én uitrol van de innovatieve technologieën is noodzakelijk om nog meer kwaliteitsvolle materialen te verkrijgen dan momenteel gerealiseerd wordt en kan worden. Met het uitvoeren van dit actiepad, kan een grote impact worden bekomen in het toewerken naar meer recyclage en dus ook meer inzet van recyclaat, dit is materiaal dat voldoet aan de acceptatiecriteria van de potentiële afnemers en dus ook afgenomen wordt.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> Dit actiepad moet afgestemd worden op actiepad 2 waarin toegewerkt zal worden naar het realiseren van effectief meer recyclage van specifieke materialen / producten. Nieuwe technologieën (of opschaling) die nodig zijn voor de casussen die in het volgende actiepad worden uitgewerkt, kunnen prioritair zijn in dit actiepad.	
	<u>Met andere werkpadaen:</u> Innovatie en opschaling van innovatieve technologieën is niet enkel nodig rond sorterig en recyclage. Ook in andere werkpadaen (o.m. werkpada 2 en 3 waarin ingezet wordt op het inzetten van alternatieve grondstoffen (biobased, CO2, recyclaten) is bijkomende innovatie of opschaling nodig. Door deze actiepaden samen te behandelen ontstaat een innovatieportfolio die als leidraad kan worden ingezet bij het gericht uitvoeren van onderzoeksprojecten in de volgende jaren met het oog op het bijdragen aan de doelstellingen van deze werkagenda.	

	Daarnaast moet zeker afstemming gezocht worden met actiepad 2 van werkp pad 3, nl. indien er (nieuwe) normen worden opgelegd voor de kwaliteit van recyclaat, moet de technologie van scheiding en sortering hierop opgesteld worden.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Catalisti / Moonshot programma -> vooral MOT2 Circularity of Carbon Materials ▪ CMART-LIFE programma, actie C7, steun voor innovatieve sorteer- en recyclage technologieën ▪ Remadyl ▪ HolyGrail 2.0 (watermerken op verpakkingen) ▪ ▪ Werkagenda Maakindustrie – bv. nieuwe technologieën voor het recycleren van textiel ▪
Blinde vlekken	

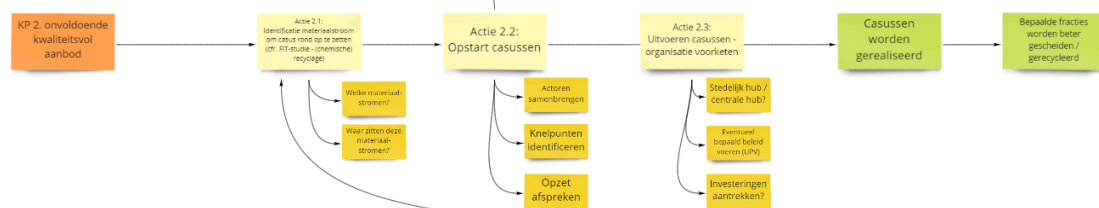
Nieuw actiepad: Zorgen voor meer inzameling van kunststof materialen
Potentiële trekkers: VIL, VVSG/Interafval en denuo

3.1.2 Actiepad 2: Identificeren en ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden voor meer selectieve ophaling en/of recyclage van specifieke materiaalstromen

Actiepad 2: Identificeren en ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden voor meer selectieve ophaling en/of recyclage van specifieke materiaalstromen

Een tekort aan voldoende kwaliteitsvol aanbod is een belangrijk knelpunt dat geïdentificeerd werd tijdens de GAP analyse. In dit actiepad willen we identificeren voor welke materiaalstromen samenwerkingen tussen de Vlaamse actoren kunnen opgezet worden om meer selectieve ophaling, sorteren en/of recyclage te realiseren. Zo kan het tekort aan voldoende kwaliteitsvol circulair materialen weggewerkt worden. Aan de hand van concrete casussen creëren we nieuwe materialenkringlopen.

Actiepad 2: identificeren en ontwikkelen van nieuwe samenwerkingsverbanden voor meer selectieve ophaling en / of recyclage van specifieke materiaalstromen

Mogelijke coördinatoren actiepad

denuo aangevuld (nog uit te klaren) met coördinatoren per kunststofwaardeketen (mogelijk georganiseerd per toepassingsdomein, bvb bouwtoepassingen, textieltoepassingen, toepassingen in ziekenhuizen, etc.)

Actie 2.1	Identificatie materiaalstroom om casus rond op te zetten	
	<u>Omschrijving:</u> Het oplossen van het knelpunt rond voldoende kwaliteitsvol aanbod, is zeer breed te interpreteren. We linken het hier aan de target ‘opzetten van casussen’ om meer kwaliteitsvol aanbod te genereren <i>voor welbepaalde materialen / producten</i>. In deze eerste actie van actiepad 2 worden welbepaalde producten of materialen geselecteerd, waarvoor er in de voorketen (inzameling, sortering, recyclage) nog knelpunten bestaan waardoor ze onvoldoende aangeboden worden voor recyclage (analyse). Het selecteren van relevante materiaalstromen vormt het onderwerp van deze eerste actie in dit actiepad. Er kan onder meer geput worden uit de FIT-studie (chemische recyclage), hoewel de stromen die hierin aangegeven staan ook nog verdere technologieontwikkeling behoeven. Het gaat bv. om polypropyleen, PU foam, polyamide en PVC). Daarnaast kan er via overleg met de sector bekeken worden voor welke (zeer specifieke) materiaalstromen opportuniteiten bestaan / ‘goesting is’ om de voorketen uit te bouwen, investeringen te doen en het kwaliteitsvol aanbod mogelijk te maken. Zo kan er aangesloten worden bij bestaande initiatieven rond kunststoffen in ziekenhuizen (medisch afval – zie projectproject Vinyl+), kunststofafval in de bouw (raakvlak WA Circulair Bouwen), technisch textiel (raakvlak WA Maakindustrie), harde plastics (verpakking frituurvet) of landbouwfolies. Bijeenkomsten in het kader van PlasticMatter of Belgian Plastic Day kunnen worden gebruikt om ideeën te sprokkelen of af te toetsen. Ook wordt verwezen naar een gelijkaardige actie die in Nederland is uitgevoerd en waar bepaalde stromen werden aangeduid waar prioritair rond gewerkt zou moeten worden (< LCA-gedachte). Omdat Vlaanderen en Nederland maatschappelijk sterk op elkaar lijken, is het mogelijk dat de resultaten van deze Nederlandse studie ook gelden voor Vlaanderen. Er zou bv. voor gekozen kunnen worden om een 5-tal materialen of producten te selecteren, waarvoor actoren gezocht worden die hierrond samen willen werken. Voor de casussen waar voldoende samenwerking kan worden opgezet, wordt het traject ook daadwerkelijk opgestart (actie 2.2). Bij het selecteren van stromen waar rond gewerkt kan worden, moet ‘haalbaarheid’ zeker als criterium worden gehanteerd. Hierbij wordt wel vermeld dat de factor ‘prijs’ (voor het recycelaat) het opzetten van nieuwe initiatieven	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Inzamel- en sorteer-bedrijven</i> ■ <i>essenscia / Agoria</i> ■ <i>VVSG</i> ■ <i>Tracimat</i> ■ <i>Valipac</i> ■ <i>Kennis-instellingen</i> ■ <i>Keten-facilitatoren</i> ■ <i>BBL</i> ■ <i>Catalisti / Moonshot</i> ■ ...

	niet moet tegenhouden. De prijs voor het recyclaat zal immers niet altijd laag blijven. Dit kan plots veranderen.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan zo snel als mogelijk worden opgestart	
Actie 2.2	Opstart casussen	
	<u>Omschrijving:</u> Omdat dit actiepad zeer realisatiegericht is, wordt vanuit actie 2.1 in deze actie toegewerkt naar het daadwerkelijk opzetten van casussen. Dit kan onder meer inhouden: ▪ Betrokken actoren contacteren en peilen naar de bereidheid om mee te werken aan de realisatie van de casussen; ▪ Knelpunten identificeren voor de betrokken materiaalstromen – nagaan waar er eventueel terugkoppeling nodig is naar actiepad 1 (nl. daar waar technologische innovatie / opschaling nodig is om de casus te realiseren) / nagaan waar de materiaalstromen nu naartoe gaan (export?) / ...; ▪ Financiering zoeken voor het uitvoeren van de casus (o.m. Calls VLAIO, relance middelen) ▪ Acties, doelstellingen en timing afspreken om de casus daadwerkelijk te lanceren. Deze actie is uitgevoerd eens er concrete afspraken gemaakt zijn om de casus op te zetten. Het meest interessant is indien er verschillende – zeer diverse – casussen kunnen worden opgezet. Bij het opzetten van concrete casussen moet nagegaan worden of de logistiek efficiënt kan worden georganiseerd: dit is een kritieke succesfactor voor het welslagen van de casussen en voor opschaling ervan.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>Keten-facilitatoren</i> ▪ <i>Bedrijven betrokken in de specifieke materiaalketens bedoeld onder actie 2.1</i> ▪ VIL ▪ Catalisti / Moonshot
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Deze actie kan (gedeeltelijk) parallel plaatsvinden aan actie 2.1. Er moet zeker niet gewacht worden op de definitieve resultaten van actie 2.1 vooraleer men kan starten met het opzetten van casussen. De resultaten uit de oefening van actie 2.1 zijn immers al voor 80 % gekend.	
Actie 2.3	Uitvoeren casussen	
	<u>Omschrijving:</u> Deze actie betreft het uitvoeren van de casussen volgens de afspraken die gemaakt werden in actie 2.2. Elk van de casussen kan een andere opzet voorop stellen: bv. op het niveau van organisatie van de keten (stedelijke hub vs. centrale hub). Ook de acties die uitgevoerd zullen worden binnen elk van de casussen zal verschillend zijn: samenwerking vs. technologische ontwikkeling vs. investeringen vs. ... In sommige casussen zal het wenselijk zijn om een en ander ook beleidsmatig te verankeren. Het	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>Keten-facilitatoren</i> ▪ <i>Bedrijven betrokken in de specifieke materiaal-ketens (cfr. actie 1.2)</i>

	opvolgen van de casussen vanuit het beleid, zodat er een snelle link kan worden gemaakt, is daarom nuttig. In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergronddocument GAP Analyse” werd uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) aangehaald als mogelijkheid om voor bepaalde stromen de inzameling, sortering, recyclage te bevorderen. Ook tijdens de stakeholderworkshop van 11 oktober, werd UPV herhaaldelijk aangehaald als mogelijk beleidsinstrument om recyclage te bevorderen. Hieronder geven we nog specifieke opmerkingen mee vanuit stakeholders rond een aantal van de mogelijke casussen: - Rond de mogelijke casus rond ziekenhuisafval wordt opgemerkt dat er ook gedacht zou kunnen worden aan het principe van een ‘blauwe zak’, maar dan voor medisch afval (vereenvoudigde collectieve inzameling kunststofafval ziekenhuizen), in plaats van PVC-afval (of andere kunststofsoorten) telkens afzonderlijk in te zamelen. Logistiek gezien zou het beter zijn om kunststofafval gemengd op te halen en na te sorteren in vergelijking met een voorsortering en het afzonderlijk op te halen. - Rond de mogelijke casus rond kunststofafval in de bouw, is er binnen VIL een project in voorbereiding rond selectief slopen in stedelijke gebieden (in samenwerking met VITO en WTCB). In de werkagenda Circulair Bouwen wordt niets vermeld over specifieke materialen (en dus ook niet over ‘kunststof in de bouw’). Wel is er interesse voor recyclage (werkpad 1, actie 1.1.3 van de werkagenda Circulair Bouwen – realisatie van recyclagehubs door fabrikanten of andere economische spelers). - Rond de mogelijke casus rond textiel wordt het project CILOTEX vermeld waar VIL bij is betrokken (circulaire logistiek voor textiel). Vanuit de werkagenda Maakindustrie is er mogelijk interesse voor het opzetten van een casus rond textiel (bv. recyclage van huishoudelijk textiel naar technisch textiel).	■ OVAM ■ Milieu-overheid van andere gewesten (Wallonië / Brussel) ■ VIL ■ Catalisti / Moonshot ■ VVSG ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Telkens vanaf het moment casussen werden geïdentificeerd en de juiste partijen werden samengebracht.	
Opvolging	De eerste opvolging zal gebeuren door de coördinator van dit actiepad. Het komt er op neer om de uitvoering van de acties op te volgen en ervoor te zorgen dat de volgende acties worden uitgevoerd.	

	Tegelijk kan er vanuit een hoger perspectief nagegaan worden waar er eventueel nieuwe opportuniteiten zijn om casussen op te zetten. Voor deze nieuwe opportuniteiten kunnen acties 2.2 en 2.3 ook uitgevoerd worden. Belangrijk is om aan het einde van de acties – eens de casussen succesvol zijn opgezet en ook werken – de leerlessen te delen en te laten weten aan alle relevante actoren voor welke materiaalstromen nu ook een kwaliteitsvol aanbod is van recyclaat.
Verwachte impact	De impact situeert zich op het niveau van de materiaalstromen die als casus werden opgenomen. Daar waar eerst geen voorketen bestond voor recyclage van deze materiaalstromen of een onvoldoende uitgebouwde voorketen, is deze nu wel voldoende uitgebouwd. Voor deze materiaalstromen bestaat na realisatie van de casussen een kwaliteitsvol aanbod.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> Afhankelijk van de knelpunten die ondervonden worden voor het bereiken van het kwaliteitsvol aanbod voor de geselecteerde materiaalstromen, zijn er linken te leggen met actiepad 1 (indien technologische ontwikkeling / opschaling nodig is) of actiepad 4 (indien nieuwe investeringen nodig zijn en gefaciliteerd (moeten) worden).
	<u>Met andere werkpada:</u> Het verzorgen van voldoende kwaliteitsvol aanbod dient natuurlijk een bepaald doel, nl. het inzetten van het recyclaat ter vervanging van virgin materiaal. Synergie kan daarom gezocht worden met werkpada 3, waarin gestreefd wordt naar het meer inzetten van recyclaat. Vanuit werkpada 7 zijn er acties die uitgevoerd worden om investeringen aan te trekken en te ondersteunen.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ PlasticMatters – initiatief van denuo / essenscia – om bedrijven uit beide sectoren samen te brengen om opportuniteiten te identificeren. ▪ Ketensamenwerkingsinitiatieven ▪ Werkagenda Circulair Bouwen (in geval van een casus rond kunststoffen bouwmaterialen) ▪ Werkagenda Maakindustrie (in geval van een casus rond (technisch) textiel) ▪ Green Deal Zorg (in geval een casus rond medisch afval zou worden opgezet) ▪ Bestaande initiatieven: bv. COOCK-project Plastics Recycling Hub, project Plasticity (Gent) of project rond plastics recycling in Leuven, ... ▪ VIL beschikt over een logistiek model (medeontwikkeld door VITO) dat ingezet kan worden in de casussen, indien relevant. Met het model kan het tipping point berekend worden tussen zuiver inzamelen en dan vervoeren of eerst vervoeren en nadien uitsorteren.
Blinde vlekken	Reversed logistics?

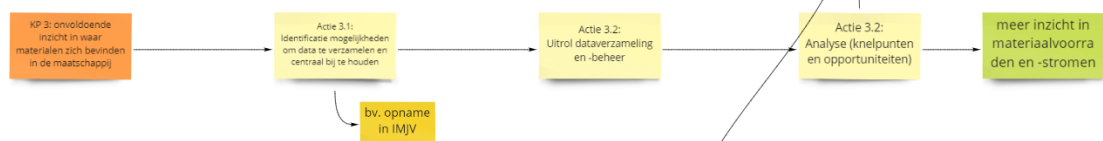
3.1.3 Actiepad 3: Inzicht in materiaalvoorraden en -stromen

Actiepad 3: Inzicht in materiaalvoorraden en -stromen

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP analyse” werd het gebrek aan data rond materiaalvoorraden en -stromen als knelpunt vermeld. In andere landen zou er monitoring gebeuren van de stromen (toepassingen, producttypes, ...), maar in Vlaanderen zou er weinig ondersteuning mogelijk zijn voor dit soort onderzoek.

In dit actiepad willen we acties ondernemen om dat inzicht te vergroten, zodat hierop ingespeeld kan worden om het kwaliteitsvol aanbod te doen toenemen.

Actiepad 3: inzicht in materiaalvoorraden en -stromen

Mogelijke coördinatoren actiepad

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!
Kenniscentrum CE, VITO

Actie 3.1

Identificatie mogelijkheden om informatie over materiaalvoorraden en -stromen te verzamelen en beheren

Omschrijving:

Slimme datadeling dient een welbepaald doel. In deze actie moet dit doel duidelijk omschreven worden (*Waarom willen we beschikken over bepaalde gegevens?*) om daarna na te gaan welke informatie reeds beschikbaar is, waar die te raadplegen valt en wat ontbreekt om dan te identificeren hoe deze informatie best kan worden verzameld en beheerd. In deze oefening moet ook aandacht zijn voor mogelijke knelpunten of barrières voor bedrijven om de informatie ter beschikking te stellen. Eén van de mogelijkheden die tijdens de brede stakeholderworkshop naar boven kwam, is het opnemen van de gewenste data in het Integraal Milieujaarverslag (IMJV). Technologisch is er ook heel wat mogelijk, rekening houdend met de private gegevens van bedrijven: er werd onder meer gesproken over blockchain technologie om data te delen of ter beschikking te stellen. Een link kan gelegd worden met MATIS, een nieuw Materialen Informatiesysteem³.

Voor materialen uit de bouwsector kan gekeken worden naar BIL. Er wordt meer en meer gewerkt met

Te betrekken partijen:

- OVAM
- denuo
- essenscia
- Catalisti / Moonshot
- VVSG
- ...

³ <https://ovam.be/matis-een-nieuw-materialen-informatie-systeem>

	digital TWINS, voor elk bouwwerk om te weten waar de materialen zich bevinden. Het facilitair bedrijf is in die zin bezig met het ontwikkelen van standaarden voor BIM. Zulke trends kunnen gecommuniceerd worden vanuit de werkagenda's naar de community.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan zo snel mogelijk worden opgestart – af te stemmen met timing MATIS	
Actie 3.2	Uitrol dataverzameling & beheer	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de inzichten uit actie 3.1, moet beslist worden hoe de dataverzameling & -beheer moet worden uitgerold. Deze actie betreft het uitrollen van het bedoelde databeheersysteem. Belangrijke zaken die uitgeklaard moeten worden zijn onder meer: ▪ Eenmalige oefening of continue monitoring ▪ Verplichting dan wel vrijwillige aanlevering van gegevens ▪ Organisatie dataverzameling en opvolging ▪ Hoe omgaan met privacy issues / vertrouwelijke bedrijfsdata ▪ Rolverdeling: wie is beheerder, wie analyseert de gegevens ▪ ... Eens al deze informatie duidelijk is, kan het systeem worden uitgebouwd (vragenlijsten, databank, enzovoort).	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>Dienst-verlener</i> ▪ <i>Beheerder databank</i> ▪ <i>Catalisti / Moonshot</i> ▪ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Na uitvoering actie 3.1	
Actie 3.3	Analyse data (knelpunten en opportuniteiten)	
	<u>Omschrijving:</u> Regelmatige analyse van de data is nodig om er relevante informatie uit te halen. Vertrekkend vanuit het doel van de dataverzameling, wordt op geregelde tijdstippen (1 x / jaar of andere frequentie) een analyse gedaan op de data. Het bespreken van de analyse met relevante actoren moet ertoe leiden dat eventuele knelpunten (ook bv. export – al dan niet legaal) en eventuele nieuwe opportuniteiten worden geïdentificeerd.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>OVAM</i> ▪ <i>VVSG</i> ▪ <i>Kennisinstellingen</i> ▪ <i>Catalisti / Moonshot</i> ▪ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Wanneer de data zijn verzameld – daarna op afgesproken tijdstippen (jaarlijks of andere frequentie)	

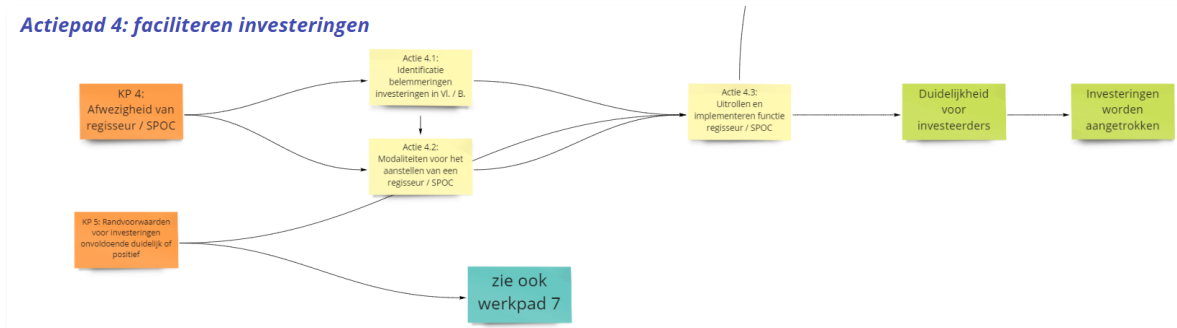
Opvolging	Opvolging betekent in eerste instantie het uitvoeren van de acties zodat er een systeem komt voor dataverzameling om de belangrijkste inzichten die men wenst te bekomen, daadwerkelijk te bekomen. Daarna is coördinatie en opvolging nodig zodat de data die verzameld worden, betekenis krijgen vanuit bespreking met de relevante actoren.
Verwachte impact	De directe impact van deze actie is het verhoogde inzicht in voorraden en -stromen. Van daaruit kan meer inzicht bekomen worden over eventuele knelpunten / opportuniteiten voor bepaalde materiaalstromen. De indirecte impact – en waar deze actie eigenlijk moet toe leiden – is dat er met de materiaalstromen in de maatschappij ook daadwerkelijk aan de slag gegaan wordt om meer te recyclen: indien men weet waar de stromen zich bevinden, in welke hoeveelheden en wanneer ze vrij komen, kunnen investeringen voor inzameling, voorbereiding en recyclage hier op afgestemd worden.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpapier:</u> Dit actiepad geeft inzicht in kunststof materiaalvoorraden en stromen en kan input geven voor de andere actiepaden (met name actiepad 1 en 2).
	<u>Met andere werkpapieren:</u>
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Binnen het beleidsprogramma Circulair Bouwen, worden eveneens acties opgezet rond dataverzameling en beheer (werkpapier 5, actie 5.4 binnen de werkagenda CB). Synergieën kunnen hier zeker gevonden worden. Er moet vermeden worden dat te veel systeem naast elkaar worden opgezet voor dezelfde stromen. Ook de acties rond het gebouwenpaspoort binnen de werkagenda circulair bouwen houden verband met inzicht in materiaalvoorraden en -stromen. ▪ Uitvoeringsplan kunststoffen / C-MARTLIFE (actie D1) – analyse van de hoeveelheid en bestemming van ingezamelde kunststofafvalstromen. ▪ MATIS, nieuw Materialen Informatie Systeem – in ontwikkeling binnen OVAM.
Blinde vlekken	Focus niet enkel op de beschikbare materiaalstromen

3.1.4 Actiepad 4: Faciliteren investeringen

Actiepad 4: Begeleiding voor potentiële investeerders
Om meer recyclage te kunnen realiseren, zullen investeringen moeten worden aangetrokken (Vlaamse of internationale bedrijven die hier investeren in inzamel- / sorteer- of recyclage capaciteit). Een knelpunt dat hierbij ondervonden wordt is onder meer het ontbreken van een SPOC die als eerste (gemakkelijke) contactpersoon kan optreden en de geïnteresseerde bedrijven in contact kan brengen met de overheden. Daarnaast wordt ook aangegeven dat de randvoorwaarden in

Vlaanderen / België onvoldoende duidelijk, positief of expliciet zijn om investeerders over de streep te trekken hier te investeren. Indien het gaat om onvoldoende duidelijke randvoorwaarden, kan de SPOC (in samenwerking met anderen) dit ook oppakken. Andere knelpunten met betrekking tot die randvoorwaarden worden in werkpapad 7 (ondersteunend beleid) verder behandeld.

Actiepad 4: faciliteren investeringen

Mogelijke coördinatoren actiepad

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!

FIT (buitenlandse investeringen) en FIT welkomteam chemie, VLAIO (binnenlandse investeringen)

Actie 4.1

Identificatie belemmeringen voor investeringen in Vlaanderen / België

Omschrijving:

Alvorens acties te ondernemen die ertoe moeten leiden dat meer investeringen worden aangetrokken, is het aangewezen om een analyse te maken van de redenen waarom bedrijven nu eerder voor andere landen / regio's kiezen dan te investeren in Vlaanderen / België.

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP Analyse”, en ook tijdens de stakeholderworkshop van 4 juni, werd vermeld dat de lange en moeilijke vergunningsprocedure één van de (belangrijkste?) redenen is.

Deze eerste actie in het actiepad heeft als doel om duidelijk en objectief na te gaan welke belemmeringen bedrijven ondervinden wanneer ze in Vlaanderen / België willen investeren. Hiervoor kan een neutrale partij gevraagd worden om een analyse te doen van recente investeringsbeslissingen van bedrijven rond inzameling, sortering, recyclage waarbij uiteindelijk besloten werd om juist wel / juist niet voor Vlaanderen / België te kiezen.

Deze informatie moet de regisseur / SPOC (zie actie 1.2) helpen om het traject voor het bedrijf dat overweegt te investeren te vergemakkelijken.

In de aanloop van het opstellen van de werkagenda werden reeds enkele verkennende initiatieven genomen om te weten te komen *waarom* bepaalde bedrijven voor een ander land kiezen dan België om te investeren. Hierbij wordt aangegeven dat er

Te betrekken partijen:

- denuo
- *essenscia*
- OVAM
- ...

	een sterkte concurrentie is tussen Nederland, Frankrijk en Vlaanderen en dat dus niet alle investeringen in Vlaanderen zullen en kunnen plaatsvinden.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan op elk moment opgestart worden	
Actie 4.2	Modaliteiten voor het aanstellen van een regisseur vanuit overheid / federaties voor potentiële investeerders	
	<u>Omschrijving:</u> Om het de bedrijven die overwegen om te investeren in Vlaanderen gemakkelijker te maken, wordt er voorgesteld om een 'regisseur' of 'SPOC' (Single Point of Contact) aan te stellen. Deze regisseur of SPOC begeleiden de bedrijven en brengen ze in contact met de overheidsdiensten die nodig zijn om vergunningen te verkrijgen, enzovoort. Deze regisseur kan ook een rol spelen in het duidelijk uitleggen van het (expliciete, voluntaristische Vlaamse) beleid, de visie en doelstellingen met betrekking tot de sector chemie / kunststoffen en circulaire economie. Doel van een unieke contactpersoon toe te wijzen aan een potentiële investeerder is om het hele proces vlotter te laten verlopen. Binnen deze actie moeten volgende stappen worden ondernomen: ▪ Identificatie van partijen die deze rol momenteel reeds opneemt en analyse takenpakket, focus, enzovoort. ▪ Identificatie van de partij die best de 'regisseursfunctie' opneemt (federatie / overheid / gezamenlijk) ▪ Financiering voor tijdsinvestering voor deze functie uitklaren (wie neemt de kosten op zich?) ▪ Taakbeschrijving voor de regisseursfunctie ▪ Omschrijving competenties voor het invullen van de regisseursfunctie ▪ ... Er moet in deze actie niet van nul vertrokken worden. Er bestaan reeds initiatieven waar bij aangesloten kan worden / waar uit geleerd kan worden. Bv.: ▪ Welkomteam voor buitenlandse chemiebedrijven (initiatief van FIT)⁴; ▪ Erkenning van een bedrijf als 'economisch speerpunttraject' om het dossier sneller en efficiënter te kunnen afhandelen. VLAIO en het departement Omgeving staan in voor de coördinatie van de uitvoering⁵.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ VOKA ▪ EWI ▪ VLAIO ▪ Departement Omgeving ▪ FIT ▪ OVAM & andere gewesten of federale overheid ▪ Essenscia ▪ POM's? ▪ ...

⁴⁴ <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/nl/nieuws/fit-pakt-uit-met-gloednieuw-welkomteam-voor-buitenlandse-chemiebedrijven>

⁵ <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/expertisedatabank/erkenning-als-economisch-speerpuntproject>

	Daarnaast bestaan er ook reeds initiatieven naar bedrijven toe om advies te krijgen (bv. rond financiering), waardoor bedrijven geholpen kunnen worden ⁶ .	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan op elk moment opgestart worden	
Actie 4.3	Uitrollen & implementeren functie regisseur voor potentiële investeerders	
	<u>Omschrijving:</u> Nadat in actiepad 4.1 de modaliteiten voor de functie van regisseur werden uitgeschreven, kan de uitrol beginnen. Het kan gaan om een nieuwe partij die specifiek als regisseur aan de slag gaat in dit kader, dan wel om een bestaande partij die deze functie reeds vervult binnen deze of andere sectoren of om het uitbreiden van bestaande initiatieven (zie hierboven) specifiek voor inzameling, sortering en recyclage van kunststoffen. Belangrijk is: ■ Een goede bekendmaking – zodat potentiële investeerders weten dat ze terecht kunnen bij de regisseur / SPOC ■ Een goede opvolging / evaluatie van de werking van de regisseur / SPOC ■ ... VLAIO neemt een gelijkaardige rol reeds op in de economische speerpuntclusters. In die zin, en als de initiatieven voldoen aan de voorwaarden voor een economisch speerpuntcluster, kan VLAIO ook hier een rol spelen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ VLAIO ■ OVAM ■ <i>essenscia</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Na afloop van actie 4.2	
Opvolging	Het opvolgen betreft in eerste instantie het ervoor zorgen dat de functie van regisseur / SPOC voor potentiële investeerders wordt gecreëerd en geïmplementeerd. Een taak is hier weggelegd voor de coördinator van dit actiepad. Daarna komt het erop aan om op te volgen of de functie van regisseur goed wordt ingevuld, voldoende bekend is bij bedrijven die mogelijk willen investeren en welke impact dit heeft op het aantrekken van investeerders.	
Verwachte impact	De directe impact van dit actiepad is het feit dat een functie van regisseur wordt ingevuld en bekend gemaakt wordt. Wat beoogd wordt is dat het de potentiële investeerders gemakkelijker gemaakt wordt om in Vlaanderen / België te investeren: het bieden van duidelijkheid over visie rond bepaalde zaken, het in contact brengen met de overheden om de vereiste procedures van vergunningverlening, enzovoort te doorlopen zodat dit vlotter kan verlopen, enzovoort.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u>	

⁶ <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/financiering/financieringsadvies-op-maat/adviesverlening>

	Er is zeker synergie met actiepad 2. Indien er voor het opzetten van casussen in actiepad 2 investeringen moeten worden aangetrokken (vanuit binnen- of buitenlandse bedrijven), zou het goed zijn indien er reeds een regisseur / SPOC is, zodat dit ook vlot(ter) verloopt. De regisseur / SPOC kan ook ingezet worden voor het aantrekken van investeringen voor commerciële technologieën die klaar zijn om geïmplementeerd te worden (actiepad 1).
	<u>Met andere werkpaden:</u> Ook voor andere werkpaden zijn misschien investeringen nodig. Ook voor deze werkpaden kan de regisseur dan ingezet worden (actief capteren van investeringsnaden binnen andere werkpaden?).
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Welkomteam voor buitenlandse chemiebedrijven (initiatief FIT)⁷ ■ Activiteiten / reguliere werking FIT ■ Economische speerpuntprojecten (Agentschap Ondernemen en Innoveren)
Blinde vlekken	Men gaat ervan uit dat er binnen 25 à 30 jaar (i.e. juist 1 investeringscyclus) kunststoffen op de markt zullen zijn gemaakt van alternatieve grondstoffen (CO₂ uit CCU-processen, biogebaseerd, recycalaat). De investeringscyclus die er nu aan komt, moet met andere woorden focussen op het kunnen recycleren van producten met materialen zoals ze nu en in het verleden werden geproduceerd, zonder daarbij dan in lock-ins te trappen zoals bv. nog niet chemisch recycleren omdat het recycalaat nog niet als vervanging van materialen kan worden ingezet, maar wel als vervanging van fossiele brandstoffen.

3.2 Werkpad 2: Naar meer inzet van alternatieve grondstoffen

Doel van dit werkpad is om de knelpunten op te lossen die het inzetten van alternatieve grondstoffen in de kunststofproductie momenteel in de weg staan. Het gaat met name om het inzetten van biogebaseerde grondstoffen of CO₂ als grondstof in de productie van chemie en kunststoffen. Momenteel is slechts 3 % van de geproduceerde chemie in Europa biogebaseerd⁸. In het rapport “Naar een koolstofcirculaire en CO₂-arme Vlaamse industrie” (Deloitte, 2020 in opdracht van VLAIO) krijgt zowel biomassa als CO₂ als grondstof een belangrijkere plaats in de toekomst. Wel moet steeds een duidelijke analyse gemaakt worden van de totale CO₂-balans van de productie van de biogebaseerde kunststoffen, en een duurzaamheidsbeoordeling om uit te maken wat echt maatschappelijk wenselijker is.

Het meer inzetten van recyclaten wordt apart behandeld in werkpad 3.

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” worden volgende knelpunten die het inzetten van biomassa en CO₂ in de wegstaan beschreven (niet limitatief):

⁷ <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/nl/nieuws/fit-pakt-uit-met-gloednieuw-welkomteam-voor-buitenlandse-chemiebedrijven>

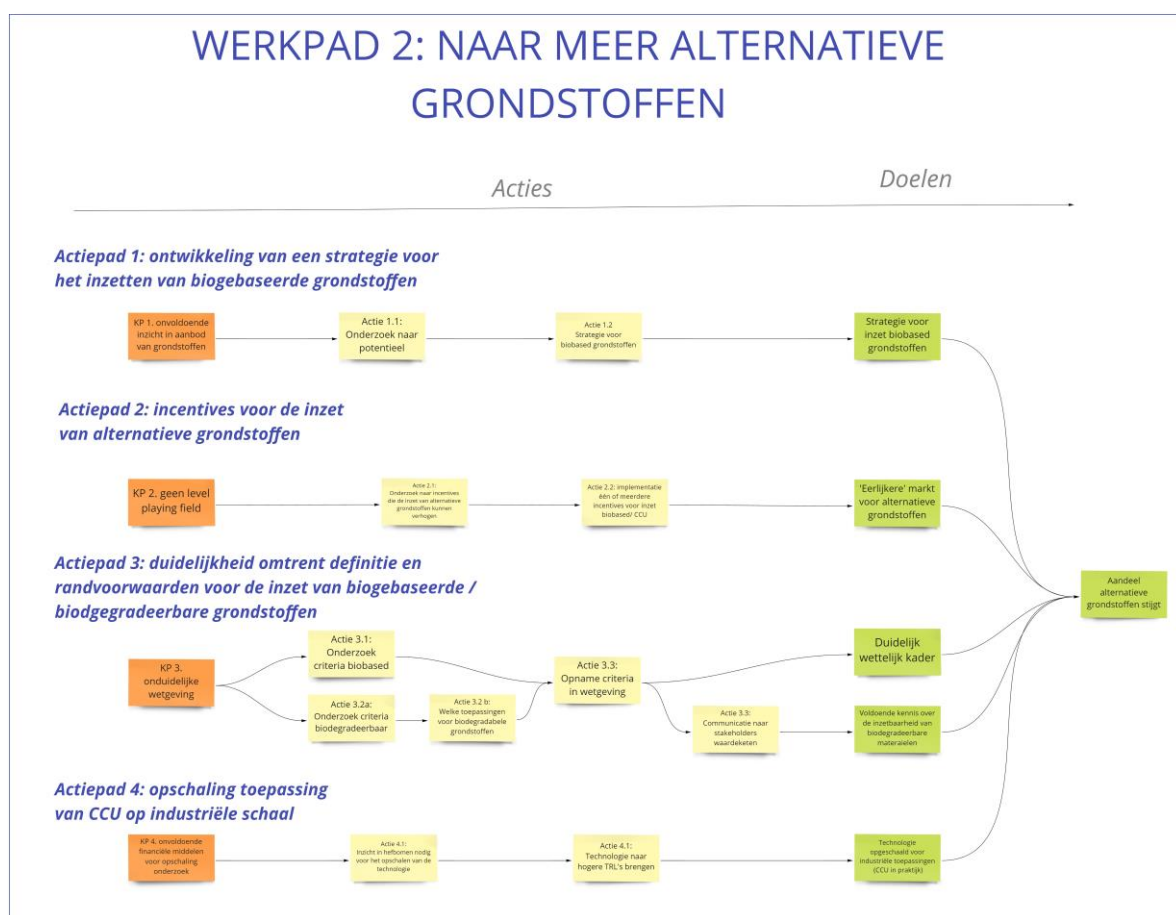
⁸ Spekrijse, J., Lammens, T., Parisi, C., Ronzon, T., Vis, M., *Insights into the European market of bio-based chemicals. Analysis based on ten key product categories*, EUR 29581 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, ISBN 978-92-79-98420-4, doi:10.2760/549564, JRC112989.

- Het feit dat er nog onvoldoende zicht is op het aanbod in deze grondstoffen;
- Het feit dat een level playing field ontbreekt (virgin fossiele grondstoffen zijn goedkoper);
- Een onduidelijk wetgevend kader;
- Het feit dat er onvoldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld voor opschaling van technologieën die in ontwikkeling zijn.

We onderscheiden in dit werkpapad volgende actiepaden:

- Actiepad 1: Ontwikkelen van een strategie voor de inzet van biobased grondstoffen;
- Actiepad 2: Level playing field voor de inzet van alternatieve grondstoffen;
- Actiepad 3: Duidelijk wettelijk kader voor biobased / biodegradeerbare kunststoffen
- Actiepad 4: Opschaling toepassing CCU op industriële schaal

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

Figuur 4: Werkpad 2 – Naar meer inzet van alternatieve grondstoffen

3.2.1 Actiepad 1: Strategie voor de inzet van biogebaseerde grondstoffen

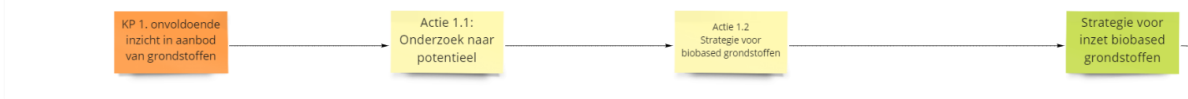
Actiepad 1: Ontwikkelen van een strategie voor de inzet van biobased grondstoffen

Biomassa kan een rol spelen in het verduurzamen van de sector chemie / kunststoffen. In de studie Naar een Koolstofarme en CO₂-arme Vlaamse Industrie (Deloitte in opdracht van VLAIO,

2020) wordt gesteld dat ‘voor zover er voldoende duurzame biomassa beschikbaar is, deze een bijdrage kan leveren aan emissiereductie en aan de onafhankelijkheid van fossiele grondstoffen’. Een van de knelpunten die het inzetten van met name biogebaseerde grondstoffen als grondstof in de kunststoffenproductie verhindert, is het feit dat er onvoldoende zicht is in het aanbod van biogebaseerde grondstoffen. Voor ondernemingen is het van groot belang te weten op welke constante stroom aan aanbod men kan rekenen, wil men geheel of gedeeltelijk omschakelen naar biogebaseerde grondstoffen.

Door middel van dit actiepad willen we een strategie opmaken voor de inzet van biogebaseerde grondstoffen of bestaande aanzetten voor een strategie rond biogebaseerde grondstoffen actualiseren of vertalen naar de sector chemie en kunststoffen.

Actiepad 1: ontwikkeling van een strategie voor het inzetten van biogebaseerde grondstoffen

Mogelijke coördinatoren actiepad

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!
EWI, essenscia

Actie 1.1

Onderzoek naar potentieel

Omschrijving:

In een eerste actie binnen dit actiepad kan een eenmalig onderzoek uitgevoerd worden naar het potentieel van biobased grondstoffen in de productie van kunststoffen (specifiek voor Vlaanderen)⁹.

Dit onderzoek moet inzicht verschaffen in de hoeveelheid biobased grondstoffen er jaarlijks beschikbaar komen, voor welke (andere) toepassingen ze reeds worden ingezet en of ze geschikt zijn voor de productie van biobased kunststoffen. In de studie van Deloitte voor VLAIO (2020) wordt gesteld dat aan de behoefte van een hogere vraag voor biomassa als grondstof in de kunststofproductie kan worden voldaan door onder meer biomassa die nu naar verbranding gaat (elektriciteitsproductie) te heroriënteren naar het hoogwaardigere gebruik als grondstof voor de productie van kunststoffen. Import van biobased grondstoffen zal nodig blijven. Hierbij moet een duidelijke analyse gemaakt worden van de totale CO₂-balans van de productie. In sommige studies bleek immers dat kunststoffen op basis van ingevoerde biomassa hier slechter op scoren dan de op aardolie gebaseerde kunststoffen.

Tevens wordt gesteld dat er een plafond zit aan het gebruik van biomassa als grondstof (in relatie tot de interconnecties met andere duurzaamheidstopics zoals duurzame voedselvoorziening, biodiversiteitsherstel en duurzaam landgebruik).

Te betrekken partijen:

- *essenscia*
- *Fevia*
- *OVAM*
- *VLAIO*
- *VEKA*
- *Geïnteresseerde ondernemingen*
- *Kennisinstellingen*
- *Plarebel*
- *NGO's, o.m. BBL*
- *VVSG*
- ...

⁹ Een studie hierrond zou lopende zijn door EWI en VITO. Hierop kan afgestemd worden.

	Tegelijk kan / moet er voor alle actoren in de keten duidelijkheid zijn over de duurzaamheid van biobased kunststoffen, in vergelijking met andere alternatieven (recyclaat, CO₂, ...). We verwijzen in dit kader naar het gezamenlijk advies van SALV en MINA raad (2013)¹⁰ en onderzoek dat in het buitenland reeds is gebeurd (zie bv. CEDelft (2020) Duurzaamheid van biobased kunststoffen – Analyse ter ondersteuning van het actieplan biobased kunststof)¹¹. Met de kennis van de beschikbaarheid van biobased grondstoffen, samen met het inzicht rond duurzaamheid, kan een potentieel bepaald worden en een strategie voor de inzet van biobased materialen worden bepaald (zie actie 1.2). Indien nodig / nuttig kan op basis van dit onderzoek een permanente monitoring worden opgezet rond de beschikbaarheid van biobased grondstoffen, zodat de evoluties hierin ook duidelijk zijn voor de industrie, en eventuele nieuwe opportuniteiten worden opgemerkt.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan al snel worden opgestart	
Actie 1.2	Opstellen van een strategie voor de inzet van biobased grondstoffen in de kunststofproductie	
	<u>Omschrijving:</u> Met de kennis van het potentieel voor de inzet van biobased grondstoffen ter vervanging van virgin fossiele grondstoffen (actie 1.1), kan overleg gevoerd worden om een strategie te bepalen rond de inzet van biogebaseerde grondstoffen, specifiek voor de sector chemie en kunststoffen. Enkele documenten waarop bij het opstellen van de strategie kan worden worden aangesloten / verdergewerkt: ▪ 'Bio-economie in Vlaanderen' – visie, strategie en aanzet tot actieplan van de Vlaamse Overheid voor een duurzame en competitieve bio-economie in 2030¹² ▪ Actieplan biomassa reststromen (verwerkingshiërarchie reststromen)¹³. ▪ Duurzaam gebruik van biomassa in een bio-economie. Minaraad & SALV (2013)¹⁴.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ OVAM ▪ VLAIO ▪ VEKA ▪ Moonshot ▪ NGO's, o.m. BBL ▪ Plarebel ▪ VVSG ▪ ...

¹⁰ Zie ook "Duurzaam gebruik van biomassa in een bio-economie", gezamenlijk advies SALV & MINA raad 2013

¹¹ Zie: https://ce.nl/wp-content/uploads/2021/03/CE_Delft_190238_Duurzaamheid_biobased_kunststoffen_DEF.pdf

¹² Zie: https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/biomassa_web.pdf

¹³ Zie: <https://www.ovam.be/nieuw-actieplan-voedselverlies-en-biomassa-reststromen-gelanceerd>

¹⁴ <https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/13-015%20advies%20duurzaam%20gebruik%20biomassa%20in%20een%20bio-economie.pdf>

	Overleg met de de energie- en klimaatoverheid (VEKA) en met de sector is nodig om samen te bekijken wat mogelijk / wenselijk is. Op basis hiervan worden doelstellingen vooropgesteld, evenals de strategie bepaald om deze doelstellingen te bereiken, incl. beleidsmaatregelen / focus van onderzoek naar technologieën, ...	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Uit te overen met kennis vanuit actie 1.1	
Opvolging	De coördinator van dit actiepad is goed geplaatst om de uitvoering van de acties op te volgen. Het betreft in eerste instantie het afstemmen van wat reeds bestaat en vertalen naar de sector chemie en kunststoffen om dan – in overleg met de relevante actoren – een strategie specifiek voor de sector uit te werken.	
Verwachte impact	De impact van dit actiepad is eerder indirect. Het opmaken van een strategie (of vertaling naar de sector chemie en kunststoffen) voor het verhogen van de inzet van biobased grondstoffen is een eerste, maar noodzakelijke, stap in de verhoging van de inzet van biobased grondstoffen.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkp pad:</u> In het opmaken van de strategie moet aandacht gaan naar de andere actiepaden binnen dit werkp ad: o.m. het aanpakken van het knelpunt van het ontbreken van een level playing field voor biobased grondstoffen, ten opzicht van de virgin fossiele grondstoffen voor de productie van kunststoffen (actiepad 2).	
	<u>Met andere werkp aden:</u> Een sterke link wordt gevonden met werkp ad 7, waarin in actiepad 1 een duidelijke beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie en kunststoffen wordt uitgewerkt. De inzet van biobased grondstoffen moet een onderdeel vormen van deze visie. In dit actiepad wordt een strategie bepaald voor het bereiken van deze visie.	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Cfr. Actieplan biobased kunststoffen (Nederland) ■ Moonshot – MOT1 – biobased chemistry ■ Werkagenda bio economie ■ Vlaams actieplan biomassa(rest)stromen ■ Vlaams beleidsplan Bioeconomie ■ Lopende studie VITO naar potentieel biobased materialen in opdracht van EWI ■	
Blinde vlekken		

3.2.2 Actiepad 2: Incentives voor de inzet van biomassa & CO₂ als grondstoffen

Actiepad 2: Incentives voor de inzet van biomassa & CO₂ als grondstoffen

Uit het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” blijkt dat een belangrijke hindernis die de inzet van biomassa en CO₂ als grondstoffen in de kunststofproductie momenteel nog belet, de afwezigheid is van een level playing field: virgin fossiele grondstoffen zijn goedkoper om in te zetten en beschikbaar (hoeveelheden), waardoor men nog te weinig overschakelt naar alternatieve grondstoffen. Binnen het energiebeleid worden incentives voorzien voor het gebruik van biogebaseerde grondstoffen (reglementering, financiële subsidies). Dit is niet het geval voor de inzet van biobased grondstoffen in de productie in de chemie of kunststofproducten.

In dit actiepad willen we identificeren via welke incentives we de verhoging van de inzet van alternatieve grondstoffen (biobased, maar ook bv. CO₂, ...) kunnen stimuleren, niet enkel in de kunststofproductie, maar ook in de sector basischemie. Belangrijk is dat de incentive de drempel om alternatieve grondstoffen in te zetten wegneemt, zolang die drempel bestaat en dat de incentive ook steeds aangepast wordt aan het bereiken van de doelstellingen en dus ook aangepast wordt als de situatie op het terrein veranderd is.

Actiepad 2: incentives voor de inzet van alternatieve grondstoffen

Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> essenscia
---	--

Actie 2.1	Onderzoek naar incentives die ingezet kunnen worden voor het verhogen van de inzet van biomassa en CO₂ als grondstoffen in de kunststofproductie
------------------	--

	<u>Omschrijving:</u> Er is heel wat ervaring met het invoeren van incentives voor het inzetten van alternatieve energiebronnen (quota, reglementering, subsidies, ...). In deze eerste actie in dit actiepad wordt in eerste instantie nagegaan op welk niveau en met welk doel best een incentive wordt ingezet (bv. stimuleren inzet alternatieve grondstoffen vs. reduceren carbon-footprint) en daarna welke incentives hiervoor mogelijk zouden kunnen zorgen. Er kan gestart worden met de gekende incentives voor het inzetten van biomassa in het energiebeleid, maar deze kunnen uitgebreid worden naar andere, ook innovatieve, instrumenten om de waardeketen te stimuleren meer circulair te werken. Mogelijke incentives die vernoemd werden tijdens de stakeholdersessies zijn: ▪ Subsidies; ▪ Reglementering – minimale hoeveelheid biogebaseerde grondstoffen in materialen / producten; ▪ Aandacht voor biogebaseerde grondstoffen in overheidsaankopen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ VLAIO ▪ OVAM ▪ VEKA ▪ Catalisti ▪ ...
--	--	--

	Voor- en nadelen van het invoeren van elk van deze mogelijke incentives en met het oog op het bereiken van de doelstellingen die in de visie (actiepad 1, werkpapad 7) worden vooropgesteld, worden tegen elkaar afgewogen, zodat een onderbouwde beslissing mogelijk is. Eventuele verschillende noden rond de incentive voor chemie en voor kunststofsector worden duidelijk in het onderzoek naar voor gebracht.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Uit te voeren vanaf het moment dat resultaten van actie 1.2 gekend zijn	
Actie 2.2	Implementeren van incentive om level playing field te kunnen realiseren	
	<u>Omschrijving:</u> Om het level playing field ook daadwerkelijk te bekomen, is het ook nodig om één of meerdere incentives daadwerkelijk te implementeren. Deze actie houdt het beleidsbeslissingsproces in voor het implementeren van de incentive(s). Afhankelijk van de incentives die zullen worden geïmplementeerd, moeten andere (overheids)partijen betrokken worden.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Federale / gewestelijke milieuoverheden</i> ■ <i>Politieke overheid verschillende bestuurs-niveaus (administraties & kabinetten milieu-overheden federaal en gewestelijk)</i> ■ <i>Catalisti</i> ■ <i>...</i>
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na actie 2.1.	
Opvolging	De coördinator volgt het uitvoeren van de acties op. Na het opstarten van het onderzoek en het bespreken van de resultaten van het onderzoek, moet het beleidsproces in gang gezet worden. Dit gebeurt via de geijkte kanalen. Daarnaast zou – voor dit werkpapad als geheel – opgevolgd kunnen worden in hoeverre dat de acties voorzien in dit werkpapad, en specifiek in dit actiepad leidt tot een verhoging van het aandeel biogebaseerde kunststoffen of kunststoffen geproduceerd met alternatieve grondstoffen (bv. CO ₂) – bv. via de monitor Circulaire Economie.	
Verwachte impact	Het invoeren van incentives voor het inzetten van alternatieve grondstoffen kan een zeer grote impact hebben op de sectoren basischemie en kunststoffen. Indien een level playing field bekomen wordt, zal er effectief omgeschakeld worden naar alternatieve grondstoffen.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpapad:</u>	

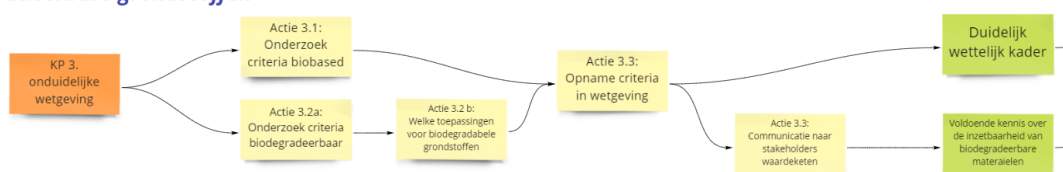
	Het invoeren van bepaalde incentives is één van de zaken die uit de strategie voor biobased kunststoffen naar voor kunnen komen (relatie met actiepad 1).
	<u>Met andere werkpaden:</u> Synergie moet gezocht worden met de incentives die geïdentificeerd / geïmplementeerd zullen worden in het kader van actiepad 3 van werkpad 3 – voor de stimulering van het gebruik van meer recyclaten in de kunststofproductie - en actiepad 4 van werkpad 4 – voor de stimulering van circulair materiaalengebruik via alternatieve businessmodellen. Er zou beslist kunnen worden om de incentives een niveau hoger te tillen (nl. incentives voor het reduceren van de voetafdruk van kunststoffen – in plaats van afzonderlijke incentives te voorzien voor elk van deze elementen die moeten leiden tot het reduceren van de voetafdruk).
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Werkagenda bio-economie; ▪ Hefboom beleid – vraagstuk van ‘incentives’ voor circulaire economie kan op een meer algemeen niveau worden aangepakt, via een studie die inzicht verschaft in de verwachte impact van verschillende incentives op de verschillende cirkels van circulaire economie.
Blinde vlekken	

3.2.3 Actiepad 3: Duidelijkheid omtrent definitie en randvoorwaarden voor inzet van biobased en biodegradeerbare kunststoffen

Actiepad 3: Duidelijkheid omtrent definitie en randvoorwaardenvoor inzet van biobased en biodegradeerbare kunststoffen kunststoffen

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrondrapport GAP analyse” werd gesteld dat biodegradeerbare kunststoffen niet in alle toepassingen wenselijk zijn, in tegendeel. Een duidelijk wettelijk kader ontbreekt echter voor de toepassing van dit soort kunststoffen. In dit actiepad willen we duidelijke criteria ontwikkelen voor biogebaseerde én biodegradeerbare kunststoffen én aangeven in welke toepassingen biodegradeerbare kunststoffen mogen worden gebruikt. Ook de communicatie van de bepalingen naar alle stakeholders vormt een belangrijk onderdeel van dit actiepad.

Actiepad 3: duidelijkheid omtrent definitie en randvoorwaarden voor de inzet van biogebaseerde / biodegradeerbare grondstoffen

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! OVAM	
Actie 3.1	Onderzoek criteria biogebaseerde grondstoffen	
	<u>Omschrijving:</u> Voortbouwend op internationale standaarden en EU onderzoek¹⁵, willen we in deze actie komen tot een lijst van criteria voor biogebaseerde kunststoffen. Overleg met verschillende stakeholders zal worden opgestart om de criteria vast te leggen en ook bekend te maken.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Sector-federaties (ook bv. landbouw en visserij) ■ NGO's, o.m. BBL ■ Plarebel ■ Ondernemingen met interesse in biobased materialen ■ Catalisti ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan al snel worden opgestart – af te stemmen op de timing voor het EU regelgevend kader voor biobased en biodegradeerbare kunststoffen (incl. oplistingen van criteria) (Q2 2022)	
Actie 3.2a en b	Vastleggen criteria biodegradeerbare kunststoffen en oplistingen van wenselijke toepassingen voor biodegradeerbare grondstoffen	
	<u>Omschrijving:</u> Zoals in actie 3.1 gedaan voor biogebaseerde kunststoffen, willen we in deze actie duidelijkheid creëren over de criteria die gelden voor biodegradeerbare kunststoffen en over de wenselijke toepassingen voor deze kunststoffen. Aansluiting kan gezocht worden bij Europese initiatieven hierrond¹⁶. In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrondrapport GAP analyse” wordt vermeld dat de meeste stakeholders eerder een zeer specifieke en beperkte toepassingsrange zien voor biodegradeerbare kunststoffen. Het is belangrijk om op te lijsten voor welke specifieke toepassingen biodegradeerbare materialen aangewezen is en welke zeker niet zouden mogen toegelaten worden¹⁷.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Sector-federaties (ook bv. landbouw en visserij) ■ NGO's, o.m. BBL ■ Plarebel ■ Ondernemingen met interesse in biodegradeer-

¹⁵ Zie onder meer: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/bio-based-biodegradable-and-compostable-plastics_nl; https://docs.european-bioplastics.org/publications/fs/EUBP_FS_Standards.pdf, ...

¹⁶ Bv. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/support-policy-making/scientific-support-eu-policies/group-chief-scientific-advisors/biodegradability-plastics-open-environment_en

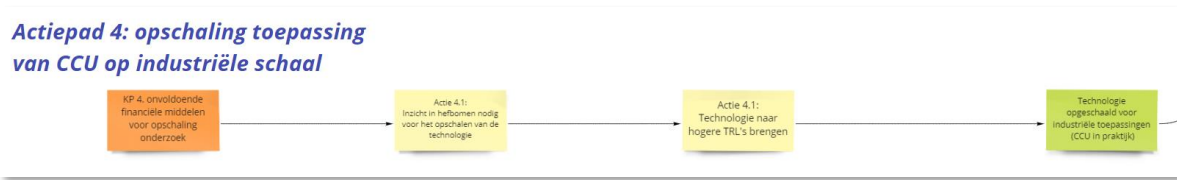
¹⁷ Hierbij wordt ook aangegeven dat de testen aangepast zouden moeten worden omdat de huidige testen nog onvoldoende de vervuiling in verschillende omstandigheden, het effect van additieven op ecosystemen en de accumulatiegraad weergeven.

	In overleg met de betrokken actoren, en afgestemd op Europese regels, wordt een toepassingslijst – specifiek voor de sector chemie en kunststoffen, opgesteld. Daarbij wordt aangegeven dat momenteel nog geen enkele installatie in staat is om ‘industriële composteerbaar’ materiaal te verwerken; daarom wordt aangeraden om enkel nog ‘home compostable’ materiaal toe te laten. De ISO en EN normen rond industrieel composteerbaar materiaal zijn niet afgestemd op de effectieve composteringssystemen. Noot: OVAM spitst zich momenteel toe op een 'short list'. We leggen de focus op de toepassingen die momenteel een stoorfactor zijn in de compostering/vergisting. En o.a. toepassingen die omwille van die redenen uit de gft-sorteerboodschap zijn gehaald. Met name, fruitstickers, koffiepads, theezakjes, inliners. Dit zijn ook toepassingen die de EC heeft geïdentificeerd als potentieel voor biodegradeerbare kunststoffen. Momenteel zoekt OVAM samen met Vlaco, Belgian Biopackaging, OWS en verwerkers uit welke de minimale criteria zouden zijn voor die toepassingen. Gezien het Vlaamse verwerkingslandschap is compatibiliteit met vergisting cruciaal. De short list zal uitgewerkt zijn (incl. beleidsaanbevelingen) tegen eind 2022.	<i>bare materialen</i> ■ OWS (organic waste systems) ■ Plarebel ■ Catalisti ■ VVSG ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na uitvoeren van actie 3.1 –en af te stemmen op traject dat door OVAM in overleg met andere actoren heeft opgestart.	
Actie 3.3	Opname criteria / toepassingen in wetgeving	
	<u>Omschrijving:</u> De wetgeving moet worden aangepast op de criteria voor biogebaseerde grondstoffen / biodegradeerbaarheid van grondstoffen en de specifieke toepassingen waarvoor biodegradeerbare materialen mogen worden gebruikt moeten worden opgesomd. Het traject voor opmaak / aanpassing wetgeving wordt in deze actie uitgevoerd.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Andere overheids-niveaus (federale milieu-overheid, andere gewesten)</i> ■ Catalisti ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na het uitvoeren van actie 3.3	
Actie 3.4	Communicatie rond criteria / toepassingen	
	<u>Omschrijving:</u>	<u>Te betrekken partijen:</u>

	Een goede communicatie rond de nieuwe, duidelijkere regelgeving rond biogebaseerde en biodegradeerbare materialen is nodig, zodat de juiste materialen worden ingezet in de productie. Deze communicatie moet gericht zijn naar producenten en kan vertrekken vanuit overheid, federaties, enzovoort. Daarnaast is ook goede communicatie nodig rond afdanking van deze producten, zodat ze ook op de juiste manier worden ingezameld en verwerkt kunnen worden. Specifiek voor deze communicatie, hebben, naast de overheid, inzamelaars, retailers zeker een rol te spelen.	■ <i>Retailers</i> ■ <i>Inzamelaars</i> ■ <i>VVSG / Interafval</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf het moment dat de criteria / toepassingen staan opgenomen in de wetgeving (actie 3.3) – of parallel hiermee om de stakeholders erop voor te bereiden.	
Opvolging	Opvolging van de uitvoering van de acties uit dit actiepad gebeuren door de coördinator van het actiepad. Overleg zal moeten opgestart worden rond de criteria / toepassingen vooraleer het in wetgeving wordt omgezet. Daarnaast moet opgevolgd worden of er communicatie gebeurt naar de verschillende betrokken stakeholders.	
Verwachte impact	De impact van dit actiepad is eerder klein. Biodegradeerbare kunststoffen worden nog niet zo veel ingezet. Wel is duidelijkheid over de toepassingen waarin ze mogen worden ingezet en toepassingen waarin ze beter niet worden toegepast nodig, alsook communicatie naar alle stakeholders zodat ze ook juist ingezameld en verwerkt worden.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> Criteria voor biogebaseerde kunststoffen zijn nodig om te kunnen opvolgen hoeveel biobased grondstoffen worden ingezet als alternatief voor de virgin fossiele grondstoffen; synergie met actiepaden 1 en 2 binnen dit werkpada en vooral het opvolgen van de impact van deze actiepaden.	
	<u>Met andere werkpadaen:</u> xxx	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ EU initiatieven rond criteria voor biobased / biodegradeerbaar ■ Internationale standaarden Initiatieven in Vlaanderen: ■ a. traject fruitstickers: via VLAREMA (OVAM) ■ b. traject koffiepaden en theezakjes: via VLACO, BELGIAN BIOPACKAGING, OWS, OVAM ■ c. identificeren van andere voedselverpakkingen: via CMARLIFE C13 ■ d. identificeren van toepassingen in de landbouw: via CMARLIFE C12.1 ■ e. identificeren van andere toepassingen o.b.v. sorteeranalyses bioafval: via CMARLIFE C10	

Blinde vlekken	
----------------	--

3.2.4 Actiepad 4: Opschaling toepassing CCU op industriële schaal

Actiepad 4: Opschaling toepassing CCU op industriële schaal		
Naast recyclaten en biogebaseerde grondstoffen als alternatief voor de virgin fossiele grondstoffen voor de productie van chemie en kunststoffen, wordt ook onderzoek gedaan rond technologieën voor het gebruik van CO₂ als grondstof. Door CO₂ van industriële processen af te vangen en terug in te zetten als grondstof in materialen, wordt bijgedragen aan een oplossing voor het grondstoffenprobleem, maar tegelijk ook voor het klimaatprobleem. Ontwikkeling van nieuwe technologieën en opschaling van de technologieën waarrond reeds onderzoek werd gedaan naar een industriële schaal is nodig om deze toepassing ingang te doen vinden.		
<i>Actiepad 4: opschaling toepassing van CCU op industriële schaal</i> 		
Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> Catalisti, Moonshot	
Actie 4.1	Inzicht in hefboomen die nodig zijn voor de ontwikkeling / het opschalen van de technologie	
	<u>Omschrijving:</u> Om de opschaling van de technologie mogelijk te maken is er eerst inzicht nodig in de hefboomen die nodig zijn om opschaling mogelijk te maken. Gaat het enkel om de (door)ontwikkeling van de technologie, of zijn andere hefboomen (beleid, ...) nodig om CCU op industriële schaal mogelijk en haalbaar te maken? Overleg wordt opgestart met de betrokken en/of geïnteresseerde stakeholders om na te gaan welke hefboomen moeten worden ingezet en hoe ze kunnen worden ingezet.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ VEKA ■ Kennis-instellingen (CAPTURE consortium) ■ Ondernemingen geïnteresseerd in CCU ■ Catalisti ■ VLAIO ■ ..
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer opgestart worden	
Actie 4.2	Technologie naar hogere TRL's brengen	
	<u>Omschrijving:</u> Gebruik makend van de hefboomen uit actie 4.1 is het de bedoeling om de technologie naar hogere TRL's te brengen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Kennis-instellingen (Bio

	Het kan gaan om het beschikbaar stellen van financiering voor demonstratie en opschalingsprojecten, om financiële instrumenten om investeringen mogelijk te maken door industriële partijen, enzovoort. In deze actie kan aangesloten worden bij initiatieven of voornemens die reeds bestaan (bv. coalitie binnen haven van Antwerpen met zeven bedrijven die samen infrastructuur willen aanleggen voor CCS en later CCU).	<i>Base Europe Pilot Plant)</i> ■ Catalisti ■ Moonshot ■ <i>Ondernemingen met interesse in één van de aspecten van CCU</i> ■ <i>Haven van Antwerpen</i>
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Met behulp van inzichten uit / geactiveerde incentives uit actie 4.1	
Opvolging	Het uitvoeren van de acties kan opgevolgd worden door de coördinator: opstarten van overleg, duidelijk maken van de hefboomen die nodig zijn en het ervoor zorgen dat werk gemaakt wordt van het implementeren van deze hefboomen. Daarna komt het erop aan om ook op te volgen in welke mate CO₂ als grondstof ook daadwerkelijk wordt ingezet (basischemie / productie kunststoffen). Dit opvolgen vereist een afzonderlijke monitoring (cfr. monitoring CE).	
Verwachte impact	Het opschalen van de technologie voor CCU kan een zeer grote impact hebben op de klimaatimpact van de chemie en kunststofsector. CO₂ kan dan als grondstof terug worden ingezet, waardoor er een bijdrage gedaan wordt aan het bereiken van de klimaatdoelstellingen. De impact is eerder te verwachten op langere termijn (technologieën nog niet rijp voor opschaling / commerciële inzet).	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Het invoeren van incentives voor de inzet van alternatieve grondstoffen (zie actiepad 2), zal er ook toe leiden dat opschaling van technologieën voor CCU versneld wordt.	
	<u>Met andere werkpaden:</u> xxx	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Moonshot MOT2 – Circularity of carbon in materials – onderzoek naar en ontwikkeling van technologieën voor het gebruik van CO₂ als grondstof ■ Opvolg initiatief van studie van Deloitte ■ CAPTURE initiatieven	
Blinde vlekken		

3.3 Werkpad 3: Naar meer inzet van recyclaten

Doel van dit werkpad is – om aansluitend bij werkpad 1, waarin gestreefd wordt naar meer inzameling, sortering en kwalitatieve recyclage – de knelpunten aan te pakken om de recyclaten ook daadwerkelijk meer in te kunnen zetten als alternatieve grondstof voor virgin material doordat ze beter afgestemd zijn op de acceptatiecriteria van de producenten van producten.

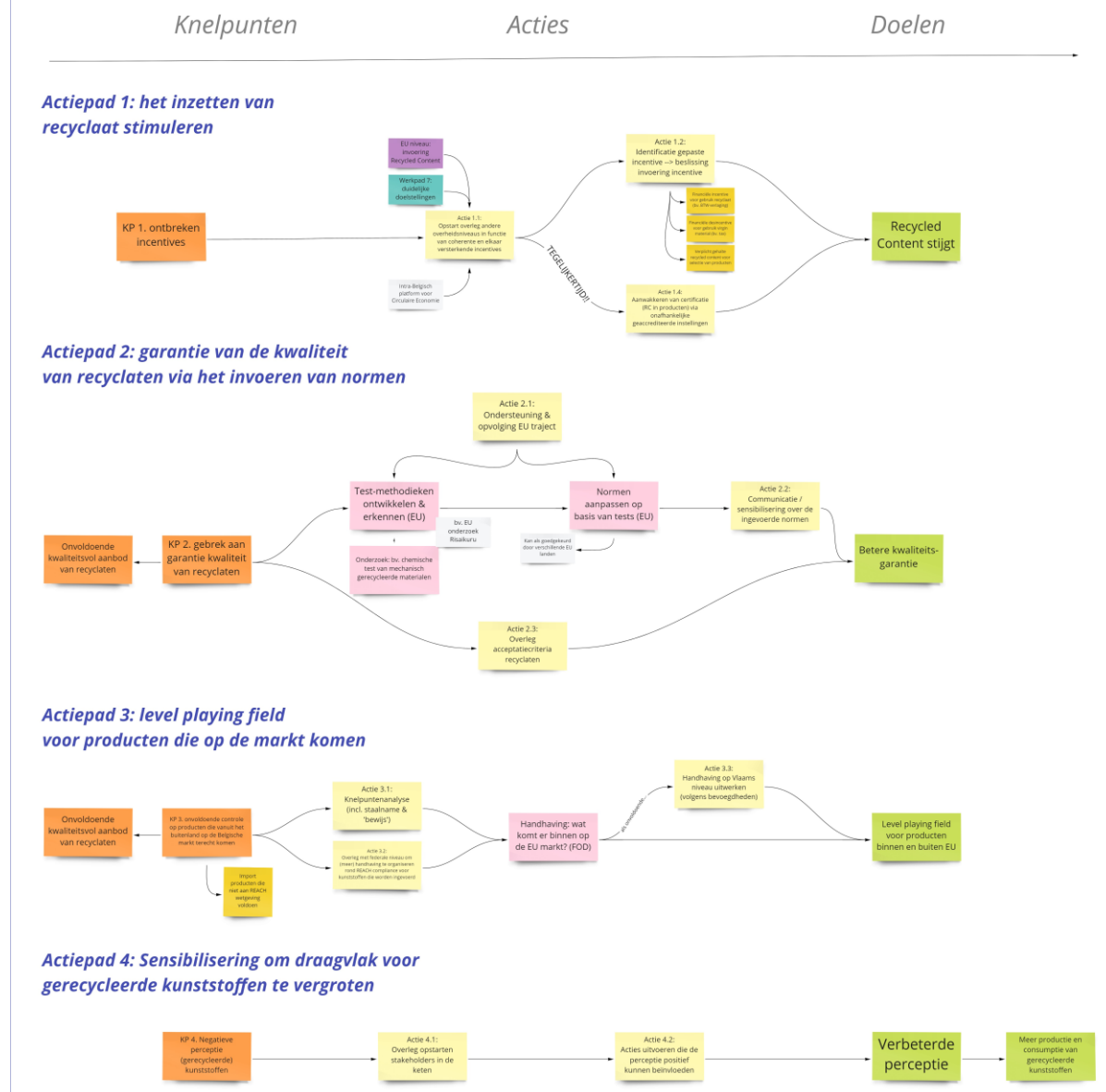
Hierbij wordt opgemerkt dat indien het EU beleid focust op het inzetten van recyclaten en dit wil certificeren, er geopteerd moet worden bij voorkeur voor een declaratie op productniveau, en waar dat niet kan, voor een massabalans aanpak. Een productcontrole vereist inherent meer werk en controle, maar is de enige manier om correcte informatie te verstrekken naar overheden en naar de eindgebruiker en om greenwashing uit te schakelen. Werken met een massabalans is wel mogelijk voor grondstoffen afkomstig uit chemische recyclage.

We onderscheiden in dit werkpad de volgende actiepaden:

- Actiepad 1: Het inzetten van recyclaten stimuleren;
- Actiepad 2: Aanwakkeren van kwaliteitsvolle recyclaten via gedeeld begrip over de kwaliteit waaraan ze moeten voldoen om afzet te kunnen hebben (cf productwetgeving, normen, standaarden);
- Actiepad 3: Level playing field voor producten die op de markt terecht komen;
- Actiepad 4: Sensibilisering om het draagvlak voor gerecycleerde kunststoffen te vergroten.

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

WERKPAD 3: NAAR MEER INZET VAN RECYCLATEN

Figuur 5: Werkpad 3 – Naar meer inzet van recyclaten

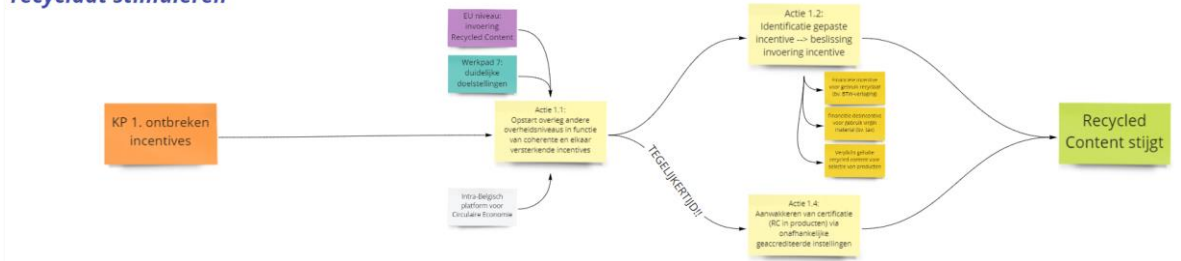
3.3.1 Actiepad 1: Het inzetten van recyclaten stimuleren

Actiepad 1: Het inzetten van circulaire materialen stimuleren

Zoals ook voor werkpada 2, wordt ook voor het inzetten van recyclaten in het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” vermeld dat er incentives ontbreken voor het inzetten van recyclaten in de productie van kunststoffen of kunststofvoorwerpen. Het betreft financiële (prijs-) en/of beleidsmatige prikkels of nog andere (bv. via overheidsaankopen, sensibilisering, enzovoort). Die incentives zijn nodig om een omschakeling te helpen versnellen, weg van primaire virgin grondstoffen en meer inzet van recyclaten als grondstof.

In dit actiepad willen we nagaan welke incentives best worden ingezet om de inzet van recyclaten te doen stijgen. Tegelijk moet werk gemaakt worden van certificatie via onafhankelijke gecertificeerde instellingen, zodat men zeker kan zijn van het gehalte aan recyclaat in het materiaal / product.

Actiepad 1: het inzetten van recyclaat stimuleren

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! OVAM, Vlaanderen Circulair	
Actie 1.1	Opstart overleg tussen beleidsniveaus om het invoeren van coherente en elkaar versterkende incentives om het gebruik van recyclaten aan te moedigen	
	<u>Omschrijving:</u> Het creëren van incentives is niet iets dat alleen op Vlaams niveau kan gebeuren; overleg hierover moet opgestart worden tussen het federale niveau en de gewesten, bv. gebruik makend van het bestaande Intra-Belgisch Platform CE om zo tot een coherent en elkaar versterkende set aan incentives te komen. In deze actie wordt dit overleg opgestart. Motivatatie voor het nadenken over de incentives om recyclaten in te zetten: ▪ Duidelijke doelstellingen zoals ze in de beleidsvisie (werkpad 7) zullen worden afgesproken; ▪ Evoluties op vlak van beleid op EU-niveau, waar er nagedacht wordt over invoering van Recycled Content voor verschillende producten. Naast incentives kan het gaan om een regeling wat er nog kan gebeuren rond recyclage van afgedankte materialen waar stoffen in zitten die momenteel niet meer in nieuwe producten mogen verwerkt worden die op de markt worden gebracht (bv. loodstabilisatoren in PVC). Een heldere, rechtszekere kader over wat wanneer kan of toch nog kan met deze materialen, is aanbevolen. Zou het niet mogelijk zijn om de materialen te recyclen naar producten die zich in een veilige omgeving bevinden? En als niet: hoe moeten deze materialen die in afvalstoffen terecht komen dan worden beheerd?	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ Gewestelijke milieu-overheden ▪ Federale collega's gezien nieuw FED CE actieplan zeker ook mee betrekken (zie ook intra-Belgisch platform voor CE)
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u>	

	Actie kan al snel worden opgestart; er kan ook voor gekozen worden om te wachten tot de (draft) beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen vanuit werkp pad 7 beschikbaar is.	
Actie 1.2	Identificatie gepaste incentives → beslissing invoering incentives	
	<u>Omschrijving:</u> Er zijn verschillende incentives denkbaar: financieel, regelgevend, ... Tijdens de stakeholderworkshops werden volgende incentives geopperd: ■ Financiële incentive voor het gebruik van circulair materiaal (bv. BTW-verlaging); <i>Hierbij werd echter de bedenking gemaakt dat op Europees niveau bepaald wordt waarvoor BTW-verlaging kan worden ingezet; OVAM heeft voor de consultatie hierover aan de federale overheid gevraagd om BTW-verlaging te vragen voor de inzet van recyclaat, reparatie van producten, ... Het is onduidelijk of deze zaken op het federale niveau zijn behouden.</i> ■ Financiële decincentive voor het gebruik van virgin material (bv. taks). ■ Het opleggen van een bepaald gehalte aan recycled content voor bepaalde producten / materialen. <i>Dit moet opgenomen worden in de productwetgeving (federaal) – hoewel er reeds een voorbeeld is van een gelijkaardig resultaat vanuit Vlaamse wetgeving, nl. verbod gebruik vuilniszakken zonder x % RC.</i> <i>Omdat er op Europees niveau ook werk gemaakt wordt van het invoeren van verplichtingen met betrekking tot een bepaald gehalte recycled content, komt het er waarschijnlijk op aan om dit goed over te nemen in de Belgische productwetgeving. Belangrijk – op Belgisch en Vlaams niveau – is dan te bepalen wat meegerekend wordt voor die recycled content (bv. niet enkel recyclaat uit mechanische recyclage, maar ook uit chemische recyclage).</i> ■ Marktstimulatie (cfr. Actieplan kunststoffen denuo) ■ ... Bij het oplijsten en onderzoeken van deze en andere (bv. aankoopbeleid van de overheid, sensibilisering, enzovoort) incentives moet eerst en vooral de stand van zaken rond onderzoek van deze incentives meegenomen worden, zodat niet zaken die niet (of moeilijk) mogelijk blijken, niet opnieuw worden meegenomen in de mogelijkheden. Via het overlegplatform opgestart in actie 1.1, is dit gemakkelijk mogelijk. Ook moeten afspraken gemaakt worden op welk 'niveau' de incentives best worden ingezet: is dit om het gebruik van recyclaten aan te moedigen of – meer algemeen – om de voetafdruk van de materialen / producten te reduceren (zie ook actiepad 2 van werkp ad 2). Tevens wordt nagegaan of de incentives algemeen zal worden ingevoerd (bv. in geval van een financiële incentive) of voor welke materialen / producten de incentive (in eerste instantie) zal worden ingevoerd (bv. in geval van recycled content). In dit laatste geval kan synergie gezocht worden met de casussen die	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Gewestelijke overheden ■ essenscia ■ denuo ■ 'aankopers' ■ ...

	in het kader van werkp pad 1 worden uitgevoerd en kan specifiek voor de casussen uit dit werkp pad een incentive worden uitgewerkt. In deze actie worden de verschillende mogelijke incentives geïdentificeerd, geëvalueerd op sterktes / zwaktes en wordt op basis van de resultaten een beslissing genomen rond welke incentives genomen zullen worden om het inzetten van recyclaat aan te moedigen, waarna de incentives kan worden ingevoerd.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na actie 1.1.	
Actie 1.3	Aanwakkeren van gecertificeerd recycled content via onafhankelijke geaccrediteerde instellingen	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de stakeholders aanwezig op de stakeholderworkshop van 11 oktober 2021 werd aangegeven dat, bij het invoeren van incentives voor het inzetten van recyclaat in producten, tegelijkertijd zou moeten worden ingezet op het certificeren van de recycled content in producten via onafhankelijke geaccrediteerde instellingen. Via certificatie kan nagegaan worden of aan de productwetgeving kan worden voldaan (in geval Recycled Content wordt ingevoerd) en / of kan aan de consument duidelijk gemaakt worden welk aandeel van het product uit recyclaat bestaat. Op die manier kunnen ook door de consument duidelijke keuzen worden gemaakt. Samensporing met EU initiatieven kan gezocht worden: bv. opname gehalte recycled content op het digital product paspoort. In deze actie moet men er zich van verzekeren dat er voldoende capaciteit is voor de certificatie, en de geaccrediteerde instellingen op de hoogte brengen van de incentives die zullen worden ingevoerd (voor welke producten, materialen, enzovoort), zodat zij de onafhankelijke certificatie kunnen uitvoeren.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ QA-CER ■ BQA / Centexbel ■ VKC ■ PolyCert Europe (naar Europees niveau tillen) ■ Valipac ■ Essenscia Geaccrediteerde instellingen ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Parallel aan het uitvoeren van actie 1.2	
Opvolging	Het opvolgen van het uitvoeren van de acties gebeurt door de coördinator van dit actiepad. Vervolgens moet er een systeem ontwikkeld worden om te meten in welke mate de recycled content (in het algemeen, of in bepaalde producten / voor bepaalde materialen) stijgt als gevolg van het invoeren van de incentive (zie verwachte impact hieronder) – monitoring CE.	

Verwachte impact	Afhankelijk van welke incentive zal worden ingevoerd en of die algemeen wordt ingevoerd dan wel voor bepaalde materialen / producten is de verwachte impact op het vlak van daadwerkelijk gebruik van recycalaat groter of minder groot.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> xxx
	<u>Met andere werkpaden:</u> Er is zeker synergie met werkpaden 1, 2, 4 en 7. In werkpad 1 worden casussen opgestart om meer recyclage te realiseren. De incentives kunnen (in eerste instantie) hier op afgestemd worden. In werkpad 2 worden incentives voorzien voor het inzetten van alternatieve grondstoffen, zoals biobased grondstoffen en CO ₂ . De incentives voor het inzetten van recyclaten moeten afgestemd worden op de incentives voor het aanmoedigen van gebruik van deze alternatieve grondstoffen. Er kan ook gekozen worden om incentives te ontwikkelen op een 'hoger niveau', nl. gericht naar het reduceren van de voetafdruk van de materialen / producten, waarbij de keuze aan de producent gelaten wordt of dit gebeurt via het inzetten van alternatieve grondstoffen, recyclaten dan wel via alternatieve businessmodellen (zie werkpad 4). In werkpad 7 wordt een duidelijke beleidsvisie uitgetekend. Afstemming van de incentives op de visie en de doelstellingen is noodzakelijk. De incentives moeten ingezet worden om de doelstellingen die geëxpliciteerd zullen worden in deze beleidsvisie te kunnen bereiken.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Uitvoeringsplan kunststoffen / C-MARTLIFE (actie C9) – ondersteunen en stimuleren van een afzetmarkt voor kunststofrecyclaten door producenten aan te moedigen recyclaten in te zetten ▪ CPA (Circular Plastic Alliance): doelstelling om 10 miljoen ton recyclaten in te zetten in nieuwe kunststofproducten tegen 2025 https://ec.europa.eu/growth/industry/strategy/industrial-alliances/circular-plastics-alliance_nl ▪ MORE platform: vrijwillige registratie/monitoring van gebruikte hoeveelheden recycalaat in kunststofproducten https://www.moreplatform.eu/ ▪ harmoniseren van recycled content certificatie (Polycert, Recyclclass, e.a.)
Blinde vlekken	

3.3.2 Actiepad 2: Aanwakkeren van kwaliteitsvolle recyclaten via gedeelde begrip over de kwaliteit waaraan ze moeten voldoen om afzet te kunnen hebben (cf productwetgeving, normen, standaarden)

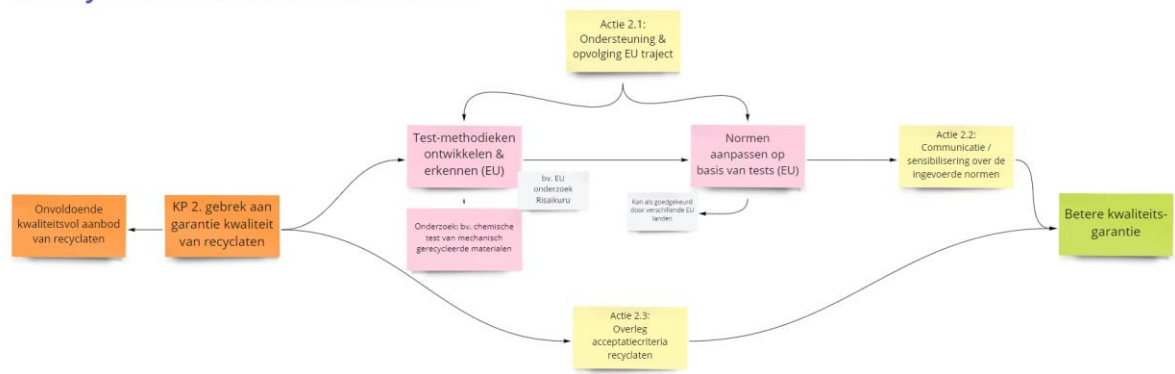
Actiepad 2: Garantie van kwaliteit van recyclaten via het invoeren van normen

Een belangrijk knelpunt dat aan bod komt in het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrondrapport GAP-analyse” en dat de inzet van recyclaten in de weg staat, is het gebrek

aan een voldoende aanbod aan kwaliteitsvol materiaal. Dat komt o.a. doordat nog te weinig overleg was tussen aanbieders en afnemers van recyclaten over welke kwaliteit nodig is omdat ze daadwerkelijk ingezet kunnen worden. Daarin zit evolutie: er is meer en meer dialoog en er wordt meer en meer 'op specificaties' recyclaten 'gemaakt'. Om recyclaten in te zetten is het voor de kunststofproducenten, kunststofverwerkers, maakindustrie,.. belangrijk dat de kwaliteit gegarandeerd kan worden omdat zij aan productwetgeving (en bepaalde normen of standaarden afhankelijk van de waardeketen en producttypes) moeten voldoen.

Heel wat werk hier rond wordt op Europees niveau uitgevoerd (CPA). Toch willen we dit actiepad hier weergeven en aangeven wat ook op Belgisch niveau kan worden gedaan om dit Europese traject te ondersteunen (ondermeer door overleg tussen bedrijven uit verschillende federaties te bevorderen (dialoog)).

Actiepad 2: garantie van de kwaliteit van recyclaten via het invoeren van normen

Mogelijke coördinatoren actiepad

VKC-Centexbel

Actie 2.1

Ondersteuning en opvolging EU traject rond garantie en normen voor de inzet van recyclaten

Omschrijving:

Een Europees traject is lopende om de kwaliteit van kunststofrecyclaten te garanderen via het opleggen van normen die dan opgenomen kunnen worden als Belgische norm (NBN).

De stappen die doorlopen moeten worden zijn de volgende:

- Onderzoek wordt gevoerd naar testmethodieken waarmee de kwaliteit van de recyclaten kan worden getest (o.m. een chemische test van mechanisch gerecycleerde recyclaten); *Het onderzoek Risaikuru (Japanse woord voor recyclage) is hier mee bezig.*
- Testmethodieken moeten erkend worden om de kwaliteit te bepalen van recyclaten – ook dit gebeurt op het niveau Europa.
- De norm voor recyclaten moet worden aangepast - dit kan indien de aanpassing wordt goedgekeurd door verschillende landen. België kan één van die landen zijn om goed te keuren en de normen in te voeren.

Te betrekken partijen:

- Federale milieu-overheid
- Gewestelijke milieu-overheden
- Agoria
- essenscia...

	Het is belangrijk dat we in Vlaanderen / België op de hoogte zijn van dit traject (timing, uitkomsten, enzovoort) en dat het vanuit België actief wordt ondersteund (bv. door goedkeuring van de norm).	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Timing volgen van Europese traject	
Actie 2.2	Communicatie / sensibilisering over de ingevoerde normen	
	<u>Omschrijving:</u> Na invoering van de normen, is het nodig om de juiste communicatie te doen naar de betreffende bedrijven, zodat ze op de hoogte zijn van de normen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>essenscia</i> ■ <i>denuo</i> ■ <i>Agoria</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Timing volgen van Europese traject	
Actie 2.3	Overleg acceptatiecriteria recyclaten	
	<u>Omschrijving:</u> Naast het traject dat hierboven beschreven staat en dat moet uitmonden in normen voor de recyclaten, kan via overleg tussen verschillende ketens in de waardeketen afspraken gemaakt worden over acceptatiecriteria. Een belangrijk aspect hierin is dat bedrijven kennismaken met elkaars processen om ze zo ook beter op elkaar te kunnen afstemmen. Voor deze actie kan aangesloten worden bij bestaande initiatieven: bv. PlasticsMatters (denuo – essenscia) en Belgian Plastic Day (essenscia – Agoria). We verwijzen voor deze actie ook naar actiepad 1 van werkp pad 5 (ecodesign en systeemdenken).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>denuo</i> ■ <i>essenscia</i> ■ <i>Agoria</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Timing volgen van Europese traject	
Opvolging	De coördinator is betrokken bij het Europese traject en kan de acties zoals ze bedoeld zijn in voorliggend actiepad ook opvolgen.	
Verwachte impact	De impact van dit actiepad kan groot zijn indien het knelpunt van het gebrek aan kwaliteitsgarantie op deze manier uit de wereld wordt geholpen.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkp ad:</u> Zowel incentives (actiepad 1) als garantie van kwaliteit (actiepad 2) zijn nodig om in praktijk recyclaten meer in te zetten. De actiepaden verlopen dus best parallel.	

	<u>Met andere werkpaden:</u> In werkpad 1 wordt ingezet op het verhogen van het aanbod aan recyclaten, via het werken aan infrastructuur voor inzameling, sortering en recyclage. Zorgen voor een kwaliteitsvol aanbod is hierin belangrijk. Dit actiepad moet er mee voor zorgen dat dit aanbod kwaliteitsvol(ler) zal zijn. In werkpad 5 wordt toegewerkt naar een betere systeembenadering. Dit is belangrijk voor ecodesign, maar dus ook voor het bekomen van een betere kwaliteitsgarantie.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Europees initiatief rond testmethodieken en het vertalen ervan in normen ■
Blinde vlekken	

3.3.3 Actiepad 3: Level playing field voor producten die op de markt terecht komen

Actiepad 3: Level playing field voor producten die op de markt terecht komen		
In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt vermeld dat een belangrijke oorzaak van het gebrek aan kwaliteitsvol aanbod van recyclaten gevormd wordt door de kwaliteit van het oorspronkelijke materiaal dat op de markt wordt gebracht. Dit werd ook herhaald tijdens de stakeholderworkshop van 11 oktober. REACH-en andere productwetgeving vormen samen een duidelijk en streng kader voor regels voor het op de Europese markt brengen van materialen en producten. Veel ingevoerde producten van buiten Europa voldoen echter niet aan deze strenge productwetgevingen, waardoor men tijdens de recyclagefase en bij de inzet van het resulterende recyclaat in moeilijkheden komt. Meer handhaving bij invoer van deze producten is nodig om een level playing field voor Europese producenten te bekomen en zo de oneerlijke concurrentie en milieu-impact van die niet conforme non-EU producten aan te pakken. Handhaving moet gebeuren op het niveau van de federale overheid. Toch zijn er ook acties die uitgevoerd kunnen worden op Vlaams niveau, zoals het aantonen van de urgentie om in te grijpen of door zelf taken in de handhaving op te nemen (met respect voor de bevoegdheidsverdeling weliswaar).		
Actiepad 3: level playing field voor producten die op de markt komen		
Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! OVAM, VC	
Actie 3.1	Knelpuntenanalyse REACH-compliance impactproducten	
	<u>Omschrijving:</u>	<u>Te betrekken partijen:</u>

	In eerste instantie moet de grootte van het probleem kunnen worden ingeschat. Op EU-vlak werden in 2021 resultaten gepubliceerd over de analyse van non-compliance op het vlak van EU chemische wetgeving¹⁸. Vanuit deze resultaten kan vertrokken worden om de grootte van het probleem in te schatten. Indien nog extra analyses nodig zouden zijn om (ook) het probleem voor België / Vlaanderen voldoende scherp te krijgen, zou een onderzoek kunnen worden opgezet (overleg met stakeholders die op de hoogte zijn van non-compliance, bv. op basis van recyclage) en/of zou een eigen staalname proces kunnen worden georganiseerd. De federale overheid wordt in dit proces betrokken, zodat de urgentie om actie te ondernemen (handhaving) duidelijk is.	■ <i>Uitvoerder staalname & analyse</i> ■ <i>Industrie</i> ■ <i>Onderzoekers</i> ■ <i>Federale milieu-overheid</i> ■ <i>Andere gewestelijke milieu-overheden</i>
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan gelijk wanneer worden opgestart	
Actie 3.2	Overleg federale overheid – om meer in te zetten op handhaving rond REACH compliance (en compliance in kader van andere productwetgeving) voor kunststof bevattende producten die worden ingevoerd	
	<u>Omschrijving:</u> In deze actie wordt overleg opgestart met de federale overheid, om de urgentie om meer in te zetten op handhaving rond REACH compliance van kunststofproducten die ingevoerd worden van buiten de EU. De resultaten van het onderzoek uit actie 3.1 kunnen worden gebruikt om de urgentie ervan aan te tonen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Federale milieu-overheid (SPOC market-surveillance regulation)</i> ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Op te starten wanneer er inzicht is in de resultaten van actie 3.1	
Actie 3.3	(Indien nodig:) handhaving op Vlaams niveau uitwerken (volgens bevoegdheden)	
	<u>Omschrijving:</u> We gaan ervan uit dat actie 3.2 uitmondt in meer en betere handhaving vanuit het federale niveau. Indien dit niet bereikt wordt, kan nagegaan worden in deze actie of en hoe handhaving op niveau Vlaanderen kan worden uitgewerkt – natuurlijk met respect voor de bevoegdheidsverdeling (bv. vanuit (nieuwe) regelgeving rond gebruik van de kunststofproducten).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Dep. Omgeving afdeling handhaving</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Op te starten afhankelijk van de resultaten van actie 3.2	

¹⁸ https://cefic.org/app/uploads/2021/06/CEFIC-ANALYSIS-OF-2020-DATA-REPORTED-THROUGH-THE-SAFETY-GATE_7-June.pdf

Opvolging	De coördinator is verantwoordelijk voor het opvolgen dat de acties die in het kader van dit werkpad worden voorgesteld, daadwerkelijk worden uitgevoerd.
Verwachte impact	Afhankelijk van hoe groot het probleem is met de ingevoerde kunststofproducten (mate van REACH compliance), is de impact van dit actiepad groter of kleiner. Handhaving is een belangrijk sluitstuk van beleid. indien de REACH compliance het verkrijgen van kwaliteitsvol recyclaat in de weg staat, is het belangrijk om meer in te zetten op handhaving zodat dit knelpunt opgelost wordt.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> In actiepad 1 wordt ingezet op de kwaliteitsgarantie van het aanbod; hier wordt de stap ervoor bekeken, nl. ervoor zorgen dat de producten die in de recyclage terecht komen, toch minstens aan de huidige productwetgeving voldoen.
	<u>Met andere werkpaden:</u> In werkpad 1 wordt ingezet op het verhogen van het aanbod aan recyclaten, via het werken aan infrastructuur voor inzameling, sortering en recyclage. Zorgen voor een kwaliteitsvol aanbod is hierin belangrijk. Dit actiepad moet er mee voor zorgen dat dit aanbod kwaliteitsvol(ler) zal zijn.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ EU initiatieven rond non-compliance ▪ Bijdrage Catalisti / Moonshot via fimpjes positieve innovatie en circulariteit ▪
Blinde vlekken	Verbod op het gebruik van additieven die geen technische functie hebben, maar enkel worden toegevoegd om marketingdoeleinden?

3.3.4 Actiepad 4: Sensibilisering om het draagvlak voor gerecycleerde kunststoffen te vergroten

Actiepad 4: Sensibilisering om het draagvlak voor gerecycleerde kunststoffen te vergroten
De perceptie bij de consument rond kunststoffen is niet zo positief¹⁹. De overtuiging heerst dat kunststoffen niet (goed) recycleerbaar zouden zijn en minder goed scoren op vlak van duurzaamheid en circulariteit dan bv. papier en karton, glas of metaal. Om meer gerecycleerde kunststoffen in te zetten, is een positieve perceptie nodig, niet enkel rond kunststoffen (gerecycleerd of niet gerecycleerd), maar ook rond het inzetten van recyclaat in de productie van kunststoffen. Daarenboven wordt opgemerkt dat alle kunststoffen recycleerbaar zijn, maar niet altijd naar dezelfde toepassing (bv. Aluminium folie is recycleerbaar, maar niet als Aluminiumfolie). Het communiceren naar burgers dat het materiaal 'recycleerbaar' is moet dus (minstens) genuanceerd worden. Ook is het aantal malen dat materiaal gerecycleerd kan worden vaak eindig (bv. glas: vijf-tal maal recycleerbaar waarna het eindigt in 'foamglas' (isolatie)). Deze informatie moet deel uitmaken van het bredere en complexe verhaal dat verteld dient te worden via sensibilisering. Ook perceptie rond preventie of hergebruik kan in dit actiepad aan bod komen.

¹⁹ Cfr. Bv. Initiatieven zoals mei-plastiekvrij.

Actiepad 4: Sensibilisering om draagvlak voor gerecycleerde kunststoffen te vergroten

Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> VC
Actie 4.1	Overleg opstarten met hele waardeketen rond punten die de perceptie van gerecycleerde kunststoffen negatief beïnvloeden
	Omschrijving: De hele waardeketen is betrokken bij het creëren van een bepaalde perceptie rond gerecycleerde kunststoffen. ▪ Consumenten zijn er nog niet van overtuigd dat de impact van kunststoffen in hun algemeenheid niet groter is dan alternatieven; ▪ Merken willen voor hun marketing een constante en juiste kleur van producten; ▪ Overheden bekijken de bepalingen in hun bestekken niet steeds opnieuw in functie van inzet van gerecycleerde materialen (en vragen bv. bepaalde RAL-kleur, ook al is het product of materiaal uiteindelijk niet zichtbaar). In deze actie willen we overleg opstarten met de hele waardeketen, om de belangrijkste knelpunten in functie van perceptie van de inzet van recyclaten (= nauwer dan de negatieve perceptie rond kunststoffen bij consumenten in haar algemeenheid). Dit overleg moet uitmonden in acties die gezamenlijk ondernomen kunnen / moeten worden om die perceptie te verbeteren. Het kan bv. gaan om: ▪ Acties rond technologische ontwikkeling: via solvolyse de ‘kleur’ weghalen uit het recyclaat (cfr. werkpapad 1 - actiepad 1); ▪ Sensibilisering van de merken die ‘de juiste kleur’ willen aanbieden en samen zoeken naar oplossingen. Indien verplichtingen (recycled content) worden ingevoerd, zal dit probleem zich ook voordoen. ▪ Aanbieden van objectieve informatie aan alle schakels van de keten – op basis van objectieve LCA-gegevens / ecodesign criteria, of eventueel via een label en met duidelijk taalgebruik. ▪ Sensibilisering van de consument via storytelling – opgemaakt op basis van objectieve informatie, maar zo gebracht dat het consumenten kan overtuigen. ▪ Gepast gebruik van de term ‘recycleerbaar’, omdat alles wel <i>theoretisch</i> ‘recycleerbaar’ is, maar niet altijd in de praktijk gerecycleerd wordt, of naar andere toepassingen. Te betrekken partijen: ▪ <i>Alle actoren van de waardeketen: (vertegenwoordigers van producten (marketing-afdeling), recycleurs, consumenten, overheden (aankoop-diensten, gebouw-beheerders, weg-beheerders, water-zuivering, ...)</i> ▪ NGO’s, o.m. BBL ▪ VKC ▪ Catalisti / Moonshot ▪ ...

	...	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan gelijk wanneer opgestart worden	
Actie 4.2	Uitvoeren van acties die de perceptie positief kunnen beïnvloeden	
	<u>Omschrijving:</u> In actie 4.1 worden de mogelijke acties die uitgevoerd zouden kunnen worden rond sensibilisering opgesteld. In deze actie gaat het erop de acties waarvan men gezamenlijk vindt dat ze prioritair zijn om uit te voeren in het licht van het meer inzetten van recyclaat, ook daadwerkelijk op te starten en uit te voeren.	<u>Te betrekken partijen:</u> - Specifieke partijen die de acties uitvoeren ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie op te starten vanaf na actie 4.1	
Opvolging	De coördinator van dit actiepad kan opvolgen of de afgesproken acties uit actiepad 4.1 daadwerkelijk worden uitgevoerd. Daarnaast kan men ook opvolgen in hoeverre dat deze acties ook impact hebben: op het niveau van impact op de houding van de verschillende actoren, op het niveau van het gedrag (overschakeling naar inzet / gebruik / aankoop van gerecycleerde kunststoffen).	
Verwachte impact	De impact is eerder indirect. Via perceptie werken aan een positievere houding ten aanzien van inzet van recyclaten en meer algemeen ten aanzien van kunststoffen, zal uiteindelijk een impact hebben op de inzet van recyclaten in de kunststofproducten.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> Het werken aan perceptie is nodig, naast het garanderen van kwaliteit en het voorzien in incentives, om uiteindelijk de doelstelling van het meer inzetten van recyclaat te behalen. Het is een en / en verhaal. Indien één van de actiepaden niet wordt uitgevoerd, zal de uiteindelijke doelstelling niet volledig kunnen worden behaald.	
	<u>Met andere werkpada:</u> Inzetten op perceptie is ook belangrijk voor werkpada 1, waar toegewerkt wordt naar stijgende recyclage.	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> - Buyer supplier bijeenkomsten (Vlaanderen Circulair)	
Blinde vlekken		

3.4 Werkpad 4: Naar meer circulair materialengebruik via alternatieve businessmodellen

Doel van dit werkpad is om circulair materialengebruik ook waar te maken langs andere paden dan recyclage van afgedankte producten en materialen. Via alternatieve businessmodellen kan de levensduur van producten / materialen verlengd worden en kunnen ze een tweede, derde, ... leven krijgen zonder dat ze einde levensduur zijn. Ook dit behoort tot circulair materialengebruik. Vanuit de stakeholders werd aangegeven dat ook dit belangrijk is in het toewerken naar een circulaire economie voor de sector. Alternatieve businessmodellen zijn belangrijk in het kader van preventie. Preventie is nog steeds de strategie met de laagste impact op het milieu en de leefomgeving.

Opgemerkt wordt dat het toewerken naar meer circulaire businessmodellen waarschijnlijk voor meerdere werkpaden relevant is. Wat algemeen opgenomen kan worden zou dan voor meerdere werkagenda's (en dus meerdere sectoren) kunnen gelden. Onder meer de werkagenda Circulair Bouwen zet in belangrijke mate in op hergebruik van materialen of producten. Vanuit de slooPINventaris wordt nagegaan waar er potentieel zit voor hergebruik enerzijds en voor hoogwaardige recyclage anderzijds.

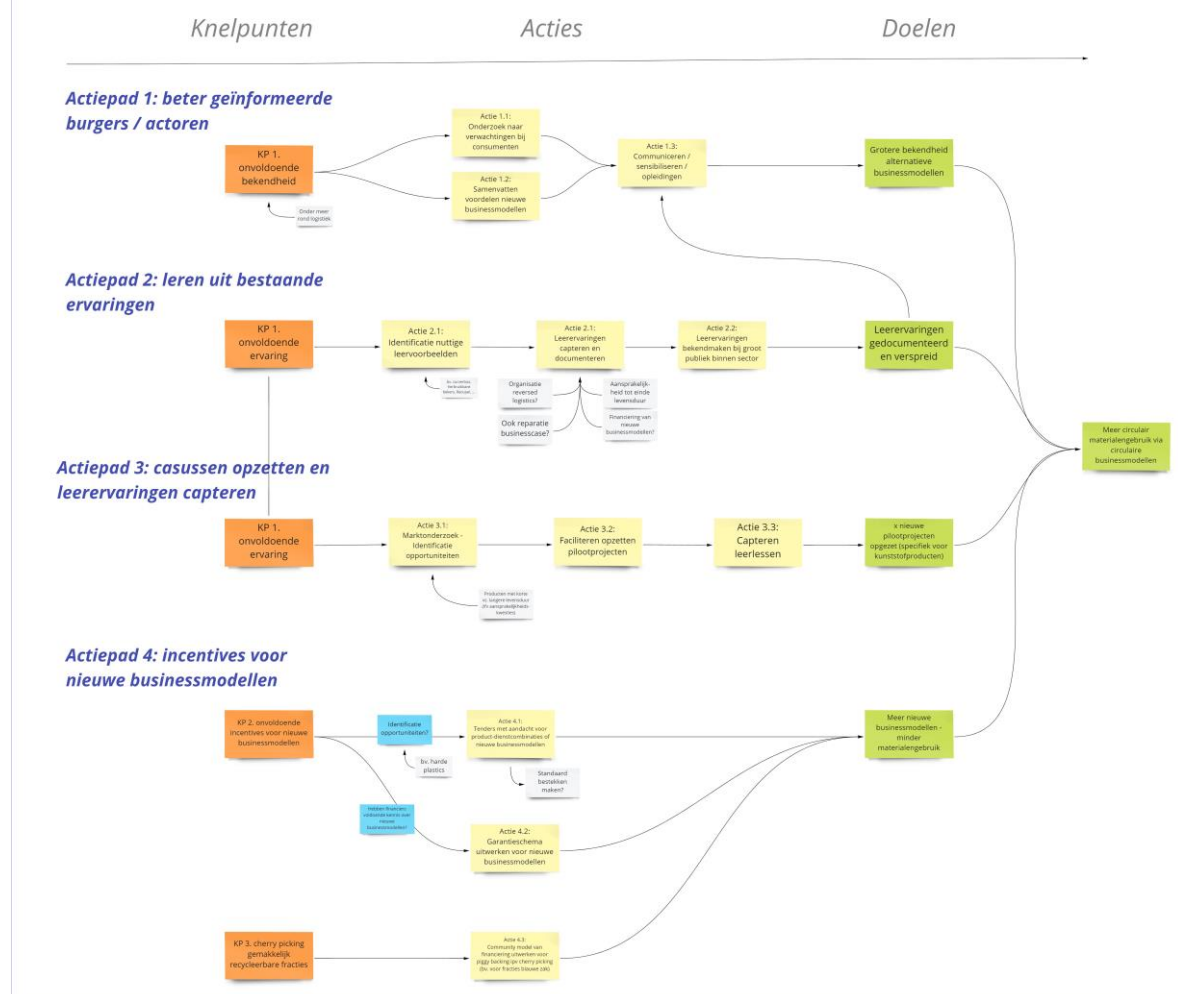
Werkagenda overschrijdend kan nagegaan worden bij welke schakels in de circulaire keten bij het gebruik van circulaire businessmodellen de winsten en bij welke schakels de verliezen zitten. Inzicht in de belangen die spelen in huidige businessmodellen en wat de alternatieve businessmodellen in de weg staat, is nodig om meer circulair materialengebruik via circulaire businessmodellen te realiseren.

We onderscheiden verschillende actiepaden in dit werkpad:

- Actiepad 1: Beter geïnformeerde stakeholders;
- Actiepad 2: Leren uit bestaande leerervaringen;
- Actiepad 3: Casussen opzetten om leerervaringen te capteren;
- Actiepad 4: Incentives voor alternatieve businessmodellen.

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

WERKPAD 4: NAAR MEER CIRCULAIR MATERIALEN- GEBRUIK VIA ALTERNATIEVE BUSINESSMODELLEN

Figuur 6: Werkpad 4- Naar meer circulair materiaalengebruik via alternatieve businessmodellen

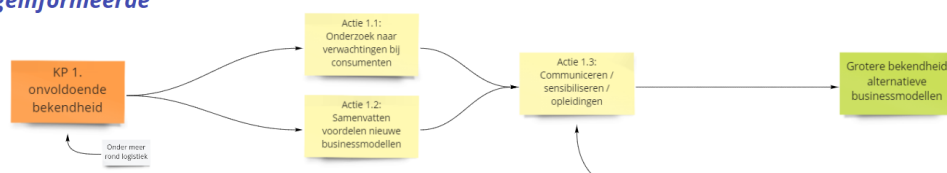
3.4.1 Actiepad 1: Beter geïnformeerde stakeholders

Actiepad : Beter geïnformeerde burgers / actoren

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt beschreven dat er nog relatief weinig ervaring is met alternatieve businessmodellen bij de producenten en dat de mogelijkheden om gebruik te maken van alternatieve businessmodellen nog onvoldoende gekend is bij de consumenten.

Het doel van dit actiepad is meer bekendheid creëren rond alternatieve businessmodellen, zowel naar producenten als naar consumenten toe.

Actiepad 1: beter geïnformeerde burgers / actoren

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! Vlaanderen Circulair	
Actie 1.1	Onderzoek naar verwachtingen bij consumenten	
	<u>Omschrijving:</u> Inzicht in de verwachtingen bij consumenten kan helpen om succesvolle alternatieve businessmodellen op te zetten. In deze eerste actie wordt, bv rond bepaalde producten / bij bepaalde consumentengroepen, gepeild naar de verwachtingen rond alternatieve businessmodellen. Hiervoor kan aangesloten worden bij het onderzoek dat gedaan werd het onderzoek dat werd uitgevoerd door het steunpunt Circulaire Economie²⁰.	■ Specifieke bedrijven die geïnteresseerd zijn om een alternatief business-model op te zetten ■ OVAM ■ Vlaio ■ VIL ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan gelijk wanneer worden opgestart	
Actie 1.2	Samenvatten voordelen van alternatieve businessmodellen	
	<u>Omschrijving:</u> Zowel voor de producent als voor de consument kan het waardevol zijn om verschillende types alternatieve businessmodellen op te lijsten en te beschrijven en aan te geven wat de ervaringen zijn met het inzetten van deze alternatieve businessmodellen (bv. product als dienst, deelinitiatieven, levensduur verlengen, ...). Hierbij kan ingezoomd worden op specifieke punten waar vaak vragen over komen (bv. logistieke aspect van het inzetten van dit businessmodel, juridische aansprakelijkheid). Er is reeds heel wat literatuur over alternatieve businessmodellen. Hiervan kan een samenvatting gemaakt worden. Partijen die ervaring hebben met het implementeren van alternatieve businessmodellen (leasing, product-dienstcombinaties, ...) kunnen betrokken worden in deze actie (bv. workshop om ervaringen te delen, zodat deze ook meegenomen kan worden in de specifieke sensibilisering).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Partijen met ervaring met alternatieve businessmodellen ■ VIL ■ ...

²⁰ <https://vlaanderen-circulair.be/nl/blog/detail-2/9-op-de-10-vlamingen-wil-meer-spullen-huren-herstellen-en-tweedehands-kopen-maar-onder-voorwaarden>

	In het rapport 'Werkagenda Chemie / Kunststoffen – achtergrondrapport GAP-analyse' werden een aantal voorbeelden van alternatieve businessmodellen opgelijst: Zero-waste initiatieven (verpakkingsvrije winkels, zero waste producten, ...); - Chemicals as a service (bv. Voor solventen, zwavelzuur, katalysatoren, ...); - Reversed logistics (bv. recupereren en recycleren van Roofing / recupereren van eigen verpakkingen, waarbij de distributiesector dan de reversed logistics organiseert / ...) - Initiatieven rond reparatie (bv. Repair Café, ...).	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan parallel worden opgestart met actie 1.1; inzichten uit wat consumenten nodig hebben, kan gebruikt worden om informatie samen te zetten	
Actie 1.3	Actief promotie voeren – bv. rond specifieke casus	
	<u>Omschrijving:</u> Voorgaande acties leiden tot heel wat kennis, over verwachtingen, maar ook over de bestaande praktijken en voordelen van het inzetten van alternatieve businessmodellen. In deze actie wordt actief gecommuniceerd / gesensibiliseerd naar verschillende doelgroepen: - Heel breed naar consumenten; Dit kan via breed opgezette campagnes (tv spotjes, e.d.), maar ook gericht rond bepaalde nieuwe businessmodellen voor bepaalde kunststofhoudende producten (bv. via de retailers) - Naar producenten die mogelijk interesse vertonen om alternatieve businessmodellen in te zetten (beschikbaarheid brochure, website, specifieke opleidingen, ...).	<u>Te betrekken partijen:</u> - MVO Vlaanderen - Retail - Lokale overheden - Federaties - Geïnteresseerde bedrijven ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie op te starten na actie 1.2	
Opvolging	De coördinator kan het uitvoeren van de acties opvolgen, evenals het overleg dat plaatsvindt in het kader van de eerste twee acties of gerichte opleidingen, webinars, workshops in het kader van de derde actie. Daarnaast is het nuttig om op te volgen hoeveel materiaal er circulair wordt ingezet via alternatieve businessmodellen. De sector moet hier nauw bij betrokken worden.	
Verwachte impact	De impact is indirect. De sensibiliseringsacties moeten ervoor zorgen dat er meer bekendheid komt rond mogelijkheden en voordelen van alternatieve businessmodellen. Dit leidt op zich nog niet direct tot meer circulair materiaalgebruik. Ook andere drempels (als die er zijn) zullen opgelost moeten worden. Het verspreiden van objectieve informatie rond alternatieve	

	businessmodellen, opleidingen, enzovoort kan er wel toe leiden dat de interesse gewekt is bij een aantal actoren, die dit in praktijk willen brengen.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Er is grote interactie met actiepad 2, waarin ervaringen met alternatieve businessmodellen worden gecapteerd en gedeeld.
	<u>Met andere werkpaden:</u> xxx
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Werkagenda maakindustrie ▪ Hefboom voor alle werkagenda's samen ▪
Blinde vlekken	

3.4.2 Actiepad 2: Leren uit bestaande ervaringen

Actiepad 2: Leren uit bestaande ervaringen		
Naast onbekendheid met alternatieve businessmodellen, vormt het ook een knelpunt dat er weinig ervaring is met alternatieve businessmodellen. Doordat er weinig ervaring is, worden er ook weinig ervaringen gedeeld. In dit actiepad willen we inzetten op het naar boven brengen van de ervaringen en het delen van de ervaringen met de partijen die interesse hebben om een alternatief businessmodel op te zetten.		
Actiepad 2: leren uit bestaande ervaringen		
Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> Vlaanderen Circulair / MVO Vlaanderen	
Actie 2.1	Identificatie nuttige leervoorbeelden <u>Omschrijving:</u> In deze actie worden nuttige praktijkvoorbeelden geïdentificeerd waaruit de leerervaringen die nadien verspreid zullen worden kunnen worden gecapteerd. De identificatie kan bv. via het verspreiden van een oproep via verschillende kanalen (nieuwsbrieven, ... van overheid en sectorfederaties). Voor de bedrijven die ervaring hebben met alternatieve businessmodellen, kan dit een moment zijn om 'in the picture' te komen met hun praktijken. Best wordt een zo divers mogelijke range van aanbieders van alternatieve	
	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ OVAM ▪ Sectorfederaties: essenscia, Agoria, ... ▪ ...	

	businessmodellen betrokken en van praktijken die vertaalbaar zijn naar producten uit de kunststofsector. Eventueel kan deze actie samen met de volgende actie worden uitbesteed.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eerder wanneer worden uitgevoerd; continue aandacht kan gaan naar identificatie nuttige nieuwe voorbeelden	
Actie 2.2	Leerervaringen capteren en documenteren	
	<u>Omschrijving:</u> Uit de praktijkvoorbeelden in actie 2.1, kunnen leerervaringen gecapteerd worden. Dit kan via diepte-interviews met de aanbieders van alternatieve businessmodellen, focusgroepgesprekken, enzovoort. Belangrijk is om op voorhand duidelijkheid te hebben over de informatie waar men naar op zoek is: bv. informatie over hoe het geheel logistiek geregeld wordt (reversed logistics), hoe de juridische aansprakelijkheid geregeld is, welke financieringsmogelijkheden er zijn, hoe informatie uitgewisseld werd, welke winsten / verliezen er zijn (of waren) in de verschillende schakels van de keten, enzovoort).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Sector-federaties ■ Specifieke bedrijven met ervaring alternatieve business-modellen ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan uitgevoerd worden na actie 1.1 en permanent verder lopen, na identificatie van steeds nieuwe ideeën	
Actie 1.3	Leerervaringen bekendmaken bij een groot publiek binnen de sector	
	<u>Omschrijving:</u> Na het capteren van de leerervaringen, kunnen deze gedocumenteerd worden in een publicatie, brochure, door middel van filmpjes, enzovoort. Materiaal dat verspreid kan worden via de kanalen van de overheid of van sectororganisaties.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Sector-federaties ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf het moment dat er leerervaringen gecapteerd zijn – na actie 1.2	
Opvolging	De coördinator is belast met het opvolgen van de acties die voorzien zijn in het kader van dit werkpad. Dit is vrij gemakkelijk op te volgen: lijst actoren die ervaringen willen delen is opgemaakt, ervaringen werden gecapteerd, disseminatie materiaal over de ervaringen is opgemaakt en verspreid. Daarnaast is het nuttig om op te volgen hoeveel materiaal er circulair wordt ingezet via alternatieve businessmodellen. De sector moet hier nauw bij betrokken worden.	
Verwachte impact	Zoals ook met het vorige actiepad is de impact hier eerder indirect. Indien de disseminatieproducten bij de stakeholders terecht komen die potentieel	

	geïnteresseerd zijn, is een beslissing van hun kant nog nodig om er ook daadwerkelijk voor te gaan. Het moet eerder gezien worden als het samenbrengen van ervaringen en bundelen in gemakkelijk toegankelijke producten zodat stakeholders die er sowieso naar op zoek zijn het gemakkelijker vinden.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Actiepad 1 – vanuit de leerervaringen kan gecommuniceerd worden om meer bekendheid te creëren (zowel bij producenten als bij consumenten).
	<u>Met andere werkpaden:</u> xxx
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Werkagenda maakindustrie ▪ Hefboom ondersteunend aan alle werkagenda's? ▪ IVC – vanuit preventieplannen in verband met kunststofverpakkingen ▪ ...
Blinde vlekken	

3.4.3 Actiepad 3: Casussen opzetten om leerervaringen te capteren

Actiepad 3: Casussen opzetten om leerervaringen te capteren		
Vanuit hetzelfde knelpunt (onvoldoende ervaring met alternatieve businessmodellen) kunnen specifieke casussen worden opgezet om ervaring op te doen om daarna de ervaringen te delen. Doel is om nieuwe casussen op te zetten waarin enkele alternatieve businessmodellen uitgetest worden specifiek voor kunststofproducten / -materialen.		
<i>Actiepad 3: casussen opzetten en leerervaringen capteren</i> <pre> graph LR KP1[KP 1. onvoldoende ervaring] --> A31[Actie 3.1: Marktonderzoek - Identificatie opportuniteiten] A31 --> A32[Actie 3.2: Faciliteren opzetten pilotprojecten] A32 --> A33[Actie 3.3: Capteren leerlessen] A33 --> A34[x nieuwe pilotprojecten opgezet (specifiek voor kunststofproducten)] subgraph SideBox [] direction TB PB[Producten met korte of lange levensduur (in aanpak/waarde keten)] end SideBox --> A31 </pre>		
Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> Vlaanderen Circulair	
Actie 3.1	Identificatie opportuniteiten	
	<u>Omschrijving:</u> In een eerste actie kan via bv. marktonderzoek / een open oproep / ...nagegaan worden waar er opportuniteiten zijn voor het opzetten van een pilotproject / casussen. Het kan interessant zijn om zowel één of meerdere casussen op te zetten rond producten met een lange levensduur als voor	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ OVAM ▪ Vlaio ▪ Ondernemingen

	producten met een kortere levensduur. Tevens zou het interessant zijn om die types alternatieve businessmodellen te selecteren waarrond er nog geen of weinig ervaringen zijn, om voldoende complementair te zijn aan actiepad 1 binnen dit werkpada. Ook kan nagegaan worden welke initiatieven hierrond reeds werden genomen in het verleden (bv. rond product-dienstcombinaties in opdracht van OVAM).	<i>die interesse hebben, opportu- teiten zien</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart	
Actie 3.2	Faciliteren opzetten proefprojecten	
	<u>Omschrijving:</u> Na de identificatie van de opportuniteiten, en rekening houdend met de financiële mogelijkheden om te faciliteren, kunnen één of meerdere proefprojecten (casussen) worden opgezet en gerealiseerd. De facilitatie houdt in dat er ondersteuning wordt geboden in het uitwerken van de businesscase, het bijeen brengen van de noodzakelijke partners, het beantwoorden van (eventueel juridische) vragen Er kan nagegaan worden in welke mate een raamcontract een geschikt instrument zou zijn, voor het ter beschikking stellen van expertise waarop de betrokken partijen beroep kunnen doen indien ze vragen hebben. Dit raamcontract zou ook na de uitvoering van de proefprojecten kunnen blijven voortbestaan (met bv. een gedeelde financiering overheid / bedrijven).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ VLAIO (ev. KMO- portefeuille?) ■ <i>Onder- nemingen die interesse hebben, opportu- teiten zien</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na uitvoering actie 3.1	
Actie 3.3	Capteren en verspreiden leerlessen	
	<u>Omschrijving:</u> Deze actie sluit aan bij de actiepad 2, waarin leerlessen uit bestaande projecten met alternatieve businessmodellen worden getrokken.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Actoren betrokken bij de proef- projecten</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Tijdens en na uitvoering van proefprojecten – actie 3.2	
Opvolging	De coördinator moet opvolgen of elk van de acties voorzien in dit actiepad worden uitgevoerd. Daarnaast is het nuttig om op te volgen hoeveel materiaal er circulair wordt ingezet via alternatieve businessmodellen, enerzijds via de in dit actiepad bedoelde proefprojecten en anderzijds wat de potentie is voor opschaling van de	

	businessmodellen en dus het circulair materialengebruik na opschaling. De sector moet hier nauw bij betrokken worden.
Verwachte impact	Er is eerst en vooral een (kleine) directe impact, nl. het circulair materialengebruik als gevolg van de proefprojecten die uitgevoerd worden. Belangrijker moet echter de indirecte impact zijn: als gevolg van het delen van de ervaringen, zouden de proefprojecten opgeschaald moeten worden en /of andere ondernemingen ook geïnspireerd worden om alternatieve businessmodellen te implementeren.
Synergie	Met andere actiepaden binnen dit werkpad: De ervaringen die in dit actiepad worden opgedaan, kunnen gelegd worden naast de ervaringen van uit de bestaande praktijken die geïdentificeerd en gecapteerd worden in actiepad 2.
	Met andere werkpaden: xxx
	Met andere bestaande initiatieven: - Na te gaan of er synergieën bekomen kunnen worden met acties uit de werkagenda Maakindustrie - xxx - xxx
Blinde vlekken	

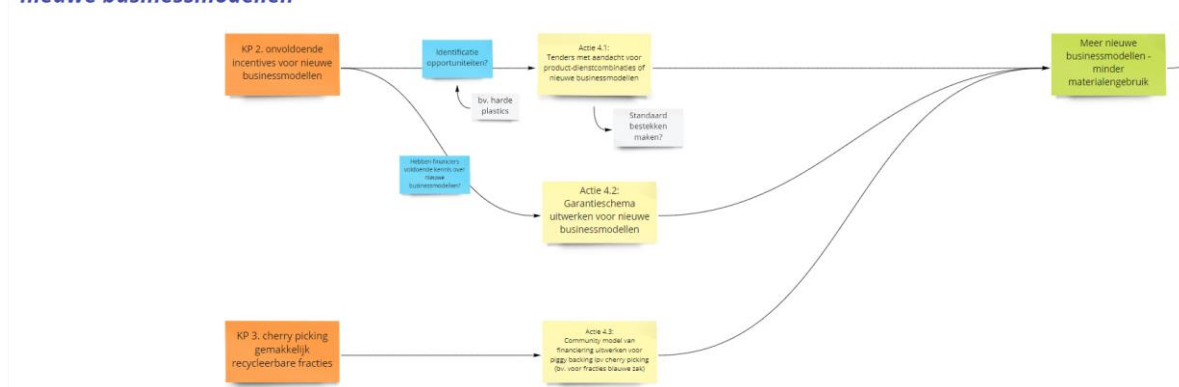
3.4.4 Actiepad 4: Incentives voor alternatieve businessmodellen

Actiepad 4: Incentives voor alternatieve businessmodellen

Zoals voor andere vormen van circulair materialengebruik (nl. alternatieve grondstoffen – werkpad 2 – en inzet recyclelaat als grondstof – werkpad 3), zijn er te weinig incentives om alternatieve businessmodellen op te zetten.

In dit werkpad wordt hieraan gewerkt en worden eventuele knelpunten weggewerkt.

Actiepad 4: incentives voor nieuwe businessmodellen

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! VLAIO	
Actie 4.1	Opname nieuwe businessmodellen in tenders	
	<u>Omschrijving:</u> Om ondernemingen aan te moedigen na te denken over alternatieve businessmodellen, kan er aandacht zijn voor de nieuwe businessmodellen in tenders – in eerste instantie misschien overheidsbestekken, maar later (bv. via het ter beschikking stellen van standaardbestekken) ook voor private tenders. Dit kan gedaan worden rond specifieke materialen / producten.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Facilitair bedrijf</i> ■ <i>Vlaanderen circulair (via Green deal circulair aankopen)</i> ■ <i>PIO (programma innovatief aanbesteden)</i> ■ <i>OVAM</i> ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Kan vanaf huidige moment worden opgenomen	
Actie 4.2	Garantieschema's voor ondernemingen die via alternatieve businessmodellen werken	
	<u>Omschrijving:</u> Er wordt aangegeven dat het moeilijk is om (als startup) financiering te vinden indien men wil werken via een alternatief businessmodel. Hierrond kan een oplossing uitgewerkt worden, waarbij bv. de overheid (deels) een garantie biedt in de geboden financiering (blended finance). Hoe dit vorm kan krijgen werd onder meer uitgewerkt in een studie voor het dep. Omgeving – nl. KENTER i.s.m. SuMa Consulting en Baldus Management (2020) Mogelijkheden voor gemengde financiering. De uitgewerkte casus 3 / 4 was een casus rond financiering van as-a-service providers. Noot: deze actie is niet beperkt tot werkagenda chemie / kunststoffen, maar nuttig voor andere werkagenda's die rond alternatieve businessmodellen willen werken;	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Financiers</i> ■ <i>Vlaio</i> ■ <i>PMV</i> ■ <i>OVAM</i> ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Uitwerking kan eender wanneer starten, vanaf na uitwerking kan dit geïmplementeerd worden	
Actie 4.3	Uitwerken van een community model van financiering voor piggy backing in plaats van cherry picking (bv. voor fracties blauwe zak)	
	<u>Omschrijving:</u> Een actie die eerder los staat van vorige acties, maar die ook betrekking heeft op een 'alternatief businessmodel' is een model	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>denuo</i>

	dat inzet op piggy backing in plaats van cherry picking voor het recycleren van verschillende fracties. Indien slechts voor enkele fracties een gunstig businessmodel kan worden opgezet voor bv. recyclage, zou de winst uit dit model gebruikt kunnen worden om andere fracties waarvoor het businessmodel (nu nog) minder gunstig is mee te financieren. Nagegaan moet worden waarvoor dit nodig / mogelijk is (bv. bepaalde fracties uit de PMD afvalfractie) en welke incentives er nog moeten worden gegeven om die moeilijkere fracties inderdaad mee te nemen in het recyclageproces.	■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer opstart worden	
4.4	<u>Andere</u>	
	<u>Ook andere incentives worden vernoemd, o.m. het verlagen van de BTW voor oude materialen, om zo hergebruik te stimuleren (de zogenaamde ‘materialen met ervaring’.</u>	
Opvolging	De trekker volgt het uitvoeren van de acties op. Daarnaast is het nuttig om op te volgen hoeveel materiaal er circulair wordt ingezet via alternatieve businessmodellen. De sector moet hier nauw bij betrokken worden (bv. via de indicatoren in de CE monitor ‘circulariteitsgraad van het materiaalgebruik’, hergebruiksindicator, ...).	
Verwachte impact	De impact kan beschouwd worden als een directe impact, indien er inderdaad (meer) bestekken worden gepubliceerd waarin gevraagd wordt naar alternatieve businessmodellen (dienst in plaats van product, enzovoort). Door deze vraag meer op te nemen in bestekken en ook ondernemingen te faciliteren die dit in bestekken willen opnemen (bv. aan de hand van de opmaak van standaardbestekken), komt er meer bekendheid en ervaring met de businessmodellen en zal de impact in termen van reductie in materialengebruik, ook duidelijker worden.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> De ervaringen die uit de contracten met de dienstverleners voortvloeien kunnen meegenomen worden in actiepaden 1, 2 en 3.	
	<u>Met andere werkpaden:</u> Werkpaden 2 en 3 waarin er ook werk gemaakt wordt van incentives. Dit actiepad kan samen met de actiepaden in werkpaden 2 en 3 rond incentives worden opgenomen en naar een hoger niveau worden getild: nl. incentives voor de reductie van de voetafdruk. Hefboom financiering Hefboom circulair aankopen	

	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Hefboom beleid – vraagstuk van ‘incentives’ voor circulaire economie kan op een meer algemeen niveau worden aangepakt, via een studie die inzicht verschaft in de verwachte impact van verschillende incentives op de verschillende cirkels van circulaire economie. ■ ■
Blinde vlekken	

3.1 Werkpad 5: Naar meer aandacht voor ecodesign

Ecodesign is het startpunt om circulair materiaalgebruik waar te maken. Ook voor ‘preventie’ (minder materiaalgebruik) is ecodesign belangrijk. Materiaalkennis is een belangrijk punt in ecodesign. Wat betekent het gebruik van bepaalde materialen in de hele circulaire keten?

Doel van dit werkpad is om meer aandacht te verkrijgen voor ecodesign om de transitie naar een circulaire economie voor de sector te kunnen versnellen.

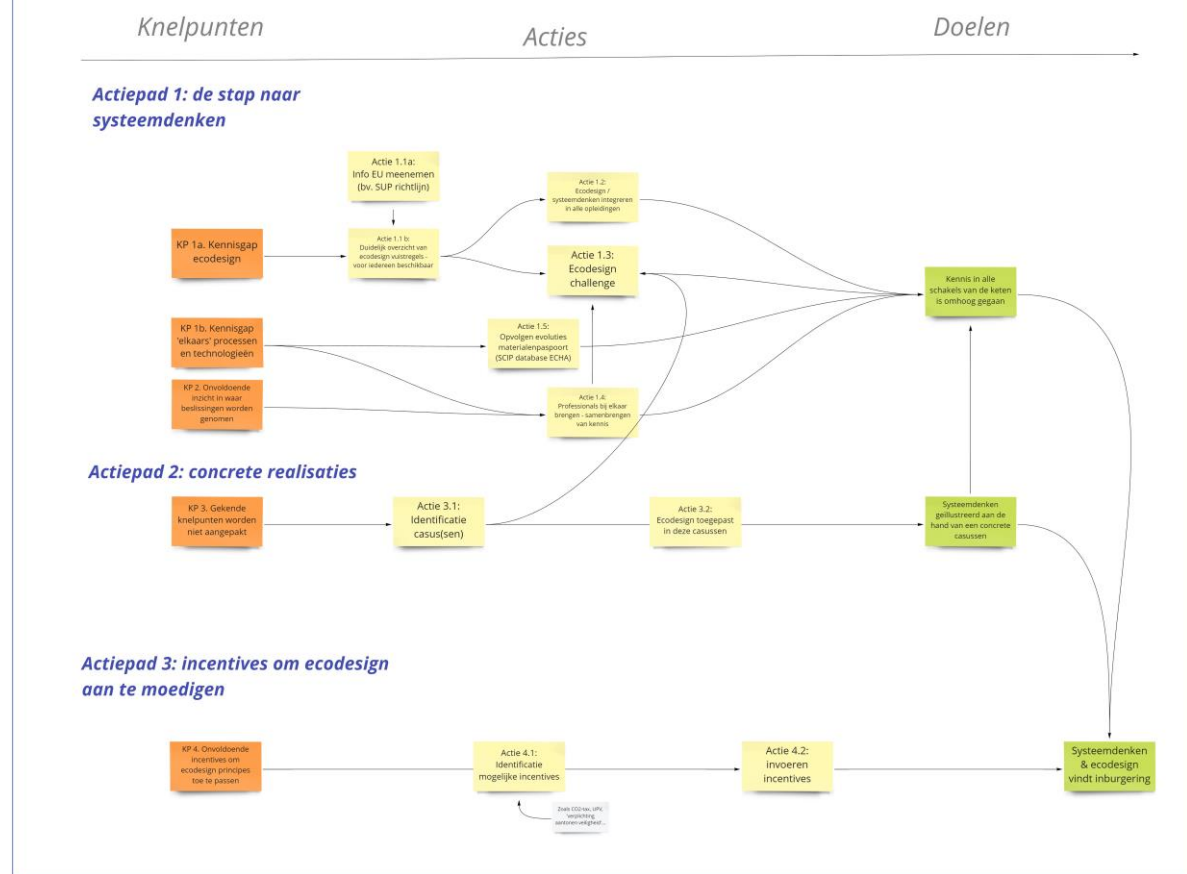
Ook voor dit werkpad geldt dat het niet beperkt moet zijn tot de sector chemie / kunststoffen. Waarschijnlijk is er ook interesse in ecodesign vanuit andere werkpaden. Er kan zeker aangesloten worden bij initiatieven die al genomen worden en die zich vaak specifiek richten op heel punctuele zaken (zoals ‘circular bonding’).

We onderscheiden verschillende actiepaden in dit werkpad:

- Actiepad 1: De stap naar systeemdenken;
- Actiepad 2: Concrete realisaties;
- Actiepad 3 Incentives om ecodesign aan te moedigen.

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

WERKPAD 5: NAAR MEER AANDACHT VOOR ECODESIGN

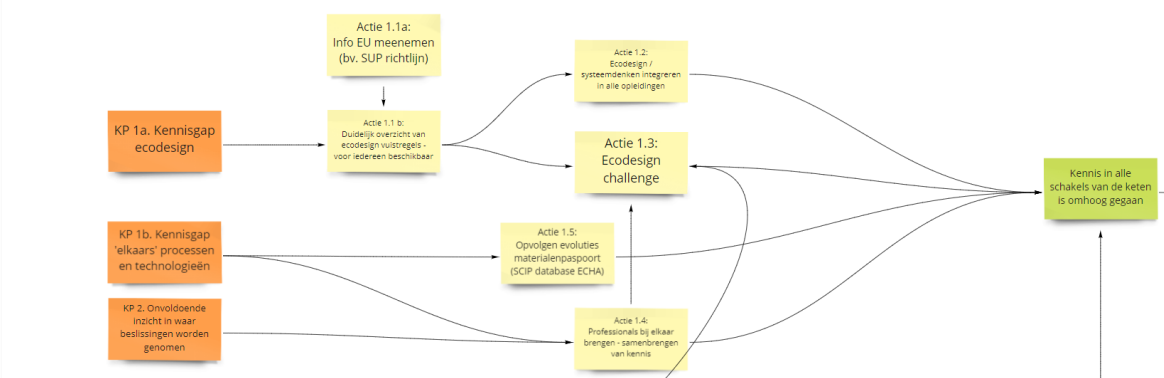
Figuur 7: Werkpad 5- Naar meer aandacht voor ecodesign

3.1.1 Actiepad 1: De stap naar systeemdenken

Actiepad 1: De stap naar systeemdenken

Systeemdenken is een belangrijke voorwaarde voor ecodesign. Ecodesign (en systeemdenken in functie van ecodesign – readiness for circularity) kan (meer) ingeburgerd worden vanuit de opleidingen (toekomstige professionals), maar ook vanuit meer kennis bij de huidige professionals, door meer met elkaar in contact te komen. Twee aspecten komen hier samen: (i) rond ecodesign voor studenten en professionals en (ii) rond kennisuitwisseling van processen.

Actiepad 1: de stap naar systeemdenken

Mogelijke coördinatoren actiepad

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!
OVAM, Vlaanderen Circulair

Actie 1.1

Overzicht ecodesign regels voor iedereen beschikbaar maken

Omschrijving:

Voor sommige stakeholders is het onvoldoende duidelijk welke de belangrijke ecodesign vuistregels zijn. Het opmaken van een duidelijk overzicht van vuistregels, onder meer ook gebaseerd op EU richtlijnen (en vanuit het Sustainable Product Initiative (SPI)-voorstel) is een eerste stap in het ter beschikking stellen van vuistregels die iedereen zich eigen kan maken.

Een gezamenlijke visie rond ecodesign is ook belangrijk wanneer de verschillende federaties opleidingen geven / sensibiliseringsacties uitvoeren zodat ze een afgestemde visie brengen – bv. tijdens initiatieven van Plastics Matters of de Belgian Plastics Day.

Samenwerking kan gezocht worden met andere instanties (binnen België) die hierrond werken: Circular Wallonia, Interregionale Verpakkingscommissie IVC, federaal plan CE, ... Afstemming kan gebeuren op het intra-Belgisch platform voor Circulaire Economie.

Er moet natuurlijk afgestemd worden met de lopende Europese initiatieven rond ecodesign (bv. Ecodesign for Sustainable Products Regulation voor consumenten eindproducten zoals bvb textiel, of Safe and Sustainable Design voor de chemie en materialen).

Te betrekken partijen:

- Ecodesign professional s, zie bv Prof. Van Doorselaer
- Essenscia
- Denuo
- Catalisti / Moonshot
- VVSG
-

Indicatieve timing voor uitvoering:

Actie kan eender wanneer worden opgestart en uitgevoerd

Actie 1.2

Ecodesign / systeemdenken integreren in alle opleidingen

Omschrijving:

Te betrekken partijen:

	Om het ecodesign denken / systeemdenken ingang te laten vinden, is het nodig om het een volwaardige plaats te geven in alle opleidingen, met ook voldoende aandacht voor preventie. Voorafgaand hieraan kan nagegaan worden in welke opleidingen die wel reeds aan bod komt, en waar nog niet én in welke opleidingen dit het meest nodig is. Na implementatie moet voldoende worden opgevolgd of de kennis die tijdens deze opleidingen wordt doorgegeven, voldoende actueel is (huidige kennis van zaken) en ook voldoende het systeemperspectief meegeeft.	■ <i>Verantwoordelijke opleidingen</i> ■ VVSG ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na actie 1.2, voorbereidende acties kunnen al uitgevoerd worden parallel met het uitvoeren van actie 1.2	
Actie 1.3	Organisatie ecodesign challenge	
	<u>Omschrijving:</u> Naast aandacht voor ecodesign / systeemdenken in opleidingen is het ook nodig bij professionals de aandacht voor ecodesign te doen stijgen. Tijdens de stakeholderworkshop werd geopperd een ecodesign challenge te organiseren voor professionals (cfr. ecodesign award voor studenten). In overleg tussen de organiserende partijen kan uitgedacht worden hoe dit kan worden opgevat: als een wedstrijd met een bepaalde opgave (<i>Hoe x ontwerpen opdat ...</i>) of heel vrij.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Sector-organisaties</i> ■ Catalisti / Moonshot ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden uitgevoerd – ev. jaarlijks terugkomend.	
Actie 1.4	Professionals uit verschillende schakels van de waardeketen samenbrengen	
	<u>Omschrijving:</u> Een systeembenadering kan pas worden opgezet wanneer er voldoende inzicht is in elkaars processen. Tijdens de GAP analyse bleek dat er onvoldoende kennis is van elkaars processen tussen producenten van kunststoffen en inzamelaars, recycleurs van kunststoffen. Er zijn reeds initiatieven lopende om stakeholders van de verschillende schakels in de keten samen te brengen (essenscia / denuo). Dit moet zeker voortgezet worden; ecodesign en de ecodesign challenge kunnen onderwerpen zijn die hier besproken worden. Op geregelde momenten kan nagegaan worden of iedereen (potentieel) voldoende bereikt wordt in die bijeenkomsten. Actieve benadering van bepaalde leden zal misschien nodig zijn om voldoende breed te gaan.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Sector-organisaties: essenscia, denuo, Agoria, ...</i> ■ Catalisti / Moonshot ■ VVSG ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Continu	
Actie 1.5	Opvolgen evoluties materialenpaspoort	

	<u>Omschrijving:</u> Heel specifiek in het delen van kennis van elkaars processen, is het initiatief van het materialenpaspoort dat wordt genomen (SCIP database, ECHA). In het kader van dit actiepad kunnen de evoluties hierin opgevolgd worden en verspreid over de stakeholders in de waardeketen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Sector-organisaties ■ Catalisti / Moonshot ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Volgend op het initiatief materialenpaspoort.	
Opvolging	De coördinator kan opvolgen of de acties die vermeld staan daadwerkelijk worden opgenomen. Daarnaast zou op regelmatige tijdstippen opgevolgd kunnen worden of de kennis rond ecodesign en systeemdenken ook daadwerkelijk stijgt, bij de studenten (na te gaan via de examenresultaten), anderzijds bij de professionals. Dit laatste vereist een andere aanpak, nl. via bv. bevestigingen.	
Verwachte impact	De impact van ecodesign / systeemdenken in de transitie naar een circulaire economie kan niet worden onderschat. Ecodesign is een voorwaarde om materialen in de kringloop te houden (hoogwaardig). De impact van de acties – hoewel het gaat om ‘zachtere acties, zoals opleiding, sensibilisering, enzovoort – moet op termijn doorwerken in hoe de producten zijn ontworpen. Continue afstemming tussen verschillende schakels in de keten is daarvoor nodig.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> xxx	
	<u>Met andere werkpaden:</u> Bij het opzetten van casussen in andere werkpaden kan ecodesign als belangrijk aspect meegenomen worden.	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Boek Karin Van Doorselaar (UA) als leidraad om ecodesign mee te nemen in de projecten. ■ Ecodesign Award voor studenten (jaarlijks uitgereikt door OVAM / Vlaanderen Circulair) ■ O&O steun voor individuele bedrijven om te werken rond ecodesign ■ Calls waarin ecodesign in de schakels van de waardeketen een belangrijk punt kan zijn ■ Programma Advanced Sustainable Products (ASP) van Catalisti	
Blinde vlekken		

3.1.2 Actiepad 2: Concrete realisaties

Actiepad 2: Concrete realisaties		
Naast de 'zachtere acties' (opleiding / sensibilisering / overleg / ...), is het nuttig om in dit werkpapad ook concrete realisaties trachten te bewerkstelligen waarmee getoond kan worden wat de kracht van ecodesign is voor de transitie naar een circulaire economie, specifiek voor de sector chemie en kunststoffen. De casussen zouden ook zo vormgegeven kunnen worden om bekende knelpunten duidelijk te maken en er een oplossing voor te zoeken.		
Actiepad 2: concrete realisaties		
Mogelijke coördinatoren actiepad	<i>Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!</i> Vlaanderen Circulair	
Actie 2.1	Identificatie casussen	
	<u>Omschrijving:</u> Een eerste actie in dit actiepad is het identificeren van waardevolle casussen om rond ecodesign te werken. Dit kan bv. gedaan worden tijdens een bijeenkomst van professionals uit de waardeketen (cfr. hierboven (actiepad 1 in dit werkpapad) – bijeenkomsten gezamenlijk georganiseerd door essenscia / denuo). Tijdens de stakeholderworkshop werd de casus van medische hulpstukken gesuggereerd. Indien het een casus is waarrond heel wat knelpunten bestaan om ecodesign toe te passen, kan deze casus ook gebruikt worden in de ecodesign challenge (actiepad 1 / 2). Ook kan aangesloten worden op de casussen rond alternatieve businessmodellen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Sector-organisaties ■ Ondernemingen uit verschillende schakels in de waarde keten ■ Catalisti / Moonshot ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart – of aansluitend bij opzetten casussen in andere werkpapaden	
Actie 2.2	Ecodesign toegepast op deze casussen	
	<u>Omschrijving:</u> Het volstaat niet om een geschikte casus te identificeren, er moet ook iets gerealiseerd worden en de resultaten / ervaringen vanuit deze casus moeten worden gedeeld. Dit kan perfect samensporen met andere werkpapaden waarin casussen worden opgezet (werkpapad 1 – casus rond recyclage, werkpapad 4 – casus rond alternatieve businessmodellen).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Ecodesign professionals ■ Sector-organisaties ■ Ondernemingen uit verschillende

		<i>schakels in de waarde keten</i> ■ Catalisti / Moonshot ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Na uitvoeren van actie 2.1 – of aansluitend bij casussen in andere werkpaden	
Opvolging	De coördinator kan opvolgen of de acties voorzien in dit werkpads daadwerkelijk worden uitgevoerd.	
Verwachte impact	De directe impact van dit actiepad is redelijk klein – nl. de ‘winst’ die bekomen kan worden in de betreffende casussen. Naast deze directe impact kunnen de ervaringen wel gedeeld worden en andere stakeholders aanzetten om ook acties te ondernemen rond ecodesign.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpads:</u> Er is wisselwerking tussen actiepad 1 / 2 en actiepad 3, in die zin dat de casussen geïdentificeerd kunnen worden op een bijeenkomst met de stakeholders uit de verschillende schakels van de waardeketen, en dat de in actiepad 1 / 2 voorziene ‘ecodesign challenge’ kan worden ingericht voor de casus of casussen die in het kader van dit actiepad worden uitgewerkt.	
	<u>Met andere werkpaden:</u> Werkpaden 1 en 4 waarin ook casussen worden gerealiseerd. Het ecodesign aspect zal ook hier belangrijk in zijn en kan worden aangepakt binnen dit actiepad. Er is ook een link met werkpads 2, om biobased grondstoffen te kunnen inzetten in de productie.	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Raakvlakken met acties die genomen zullen worden in de werkgenda Maakindustrie. Ook in deze werkgenda zullen leerlessen gedeeld worden in de bredere community (2 à 3 maal per jaar). ■ Programma Advanced Sustainable Products (ASP) van Catalisti -	
Blinde vlekken		

3.1.3 Actiepad 3: Incentives om ecodesign aan te moedigen

Actiepad 3: Incentives om ecodesign aan te moedigen
In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP analyse” komt naar voor dat er onvoldoende incentives worden gegeven om ecodesign aan te moedigen.

Actiepad 3: incentives om ecodesign aan te moedigen

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! Hefboomtrekkers Beleidsinstrumenten	
Actie 3.1	Identificatie mogelijke incentives	
	<u>Omschrijving:</u> Alvorens een mogelijke incentive in te voeren, kan er nagegaan worden via welke incentives ecodesign kan worden aangemoedigd en wat de ervaringen daar reeds mee zijn in bv. het buitenland. Tijdens de stakeholderworkshop werden volgende mogelijke incentives genoemd: CO2-taks, invoeren UPV, invoeren ‘verplichting’, ... Ook in het Europese beleid wordt reeds aandacht besteed aan ecodesign (onder meer in de SUP-richtlijn, enzovoort). Een studie hier rond kan eventueel worden uitbesteed. Daarnaast moet er aandacht zijn voor productontwerpen die schadelijk zijn voor het milieu of voor de huidige recyclage. Deze moeten ontmoedigd worden.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Intra Belgisch platform voor Circulaire Economie</i> ■ <i>Retail markt</i>
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart; aansluitend bij actiepad 2 van werkp pad 2 en actiepad 4 van werkp pad 4	
Actie 3.2	Invoering incentive	
	<u>Omschrijving:</u> Om ecodesign echt aan te moedigen, moet de incentive ook echt ingevoerd worden. Een beslissingstraject moet worden opgezet om die beslissing te nemen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Politieke verantwoordelijken</i> ■ <i>Andere overheidsniveaus (federale en andere gewestelijke milieuoeverheden)</i> ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u>	

	Na uitvoering van actie 3.1
Opvolging	De coördinator van dit actiepad volgt op of de acties die voorzien zijn ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Daarnaast zou opgevolgd moeten worden of ecodesign als gevolg van elk van de actiepaden in dit werkpadd ook daadwerkelijk ingeburgerd geraakt. Dit is minder gemakkelijk – en kan bv. via sporadische bevestigingen tijdens de bijeenkomsten van de stakeholders uit de verschillende schakels van de waardeketen.
Verwachte impact	De impact van dit actiepad hangt af van de incentive die uiteindelijk zou worden gekozen. Een krachtige incentive kan heel wat in beweging zetten en een grote impact hebben op het in de circulaire ketens houden van kunststofmaterialen.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpadd:</u> Het is ook belangrijk dat alle actoren goed op de hoogte zijn van de incentives (actiepad 1 / 2).
	<u>Met andere werkpadden:</u> Het invoeren van incentives voor ecodesign zal een grote impact hebben op andere werkpadden (meer recycling, meer inzet van alternatieve grondstoffen, meer circulair materiaalgebruik via alternatieve businessmodellen, ...).
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Hefboom beleid – vraagstuk van ‘incentives’ voor circulaire economie kan op een meer algemeen niveau worden aangepakt, via een studie die inzicht verschaft in de verwachte impact van verschillende incentives op de verschillende cirkels van circulaire economie. ▪ Programma Advanced Sustainable Products (ASP) van Catalisti ▪
Blinde vlekken	

3.2 Werkpad 6: Naar meer industriële symbiose

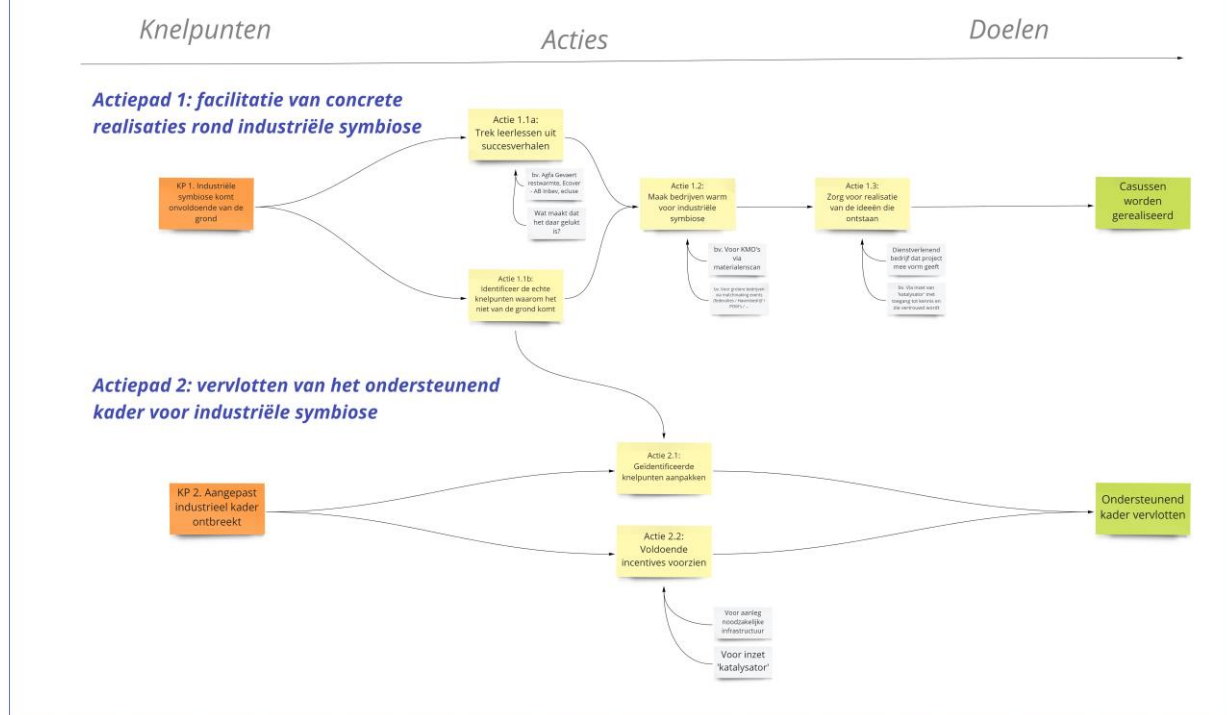
Doel van dit werkpadd is om (ook) het begin van de waardeketen, nl. de productie (chemie en kunststoffen, B2B) te verduurzamen, onder meer via initiatieven van industriële symbiose meer ingang te laten vinden.

We onderscheiden verschillende actiepaden in dit werkpadd:

- Actiepad 1: Facilitatie van concrete realisaties rond industriële symbiose;
- Actiepad 2: Vervlochten van het ondersteunend kader voor industriële symbiose.

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

WERKPAD 6: NAAR MEER INDUSTRIËLE SYMBIOSE

Figuur 8: Werkpad 6- Naar meer industriële symbiose

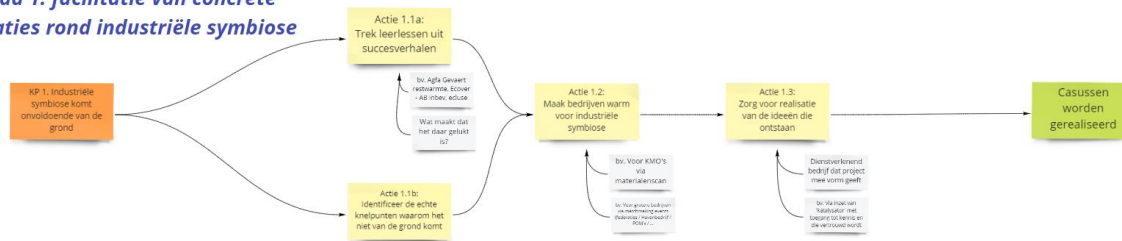
3.2.1 Actiepad 1: Facilitatie van concrete realisaties rond industriële symbiose

Actiepad 1: Facilitatie van concrete realisaties rond industriële symbiose

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt beschreven dat industriële symbiose onvoldoende van de grond komt. Initiatieven om processen efficiënter te maken binnen een bedrijf, worden wel reeds genomen. Vanuit de GAP-analyse kwam de economische rendabiliteit als voornaamste knelpunt naar boven. Volumes zijn vaak te klein, afstanden te groot, waardoor initiatieven economisch niet rendabel blijken te zijn. Daarnaast kan het ook gaan om onbekendheid of omdat men er de voordelen nog onvoldoende van inziet.

In dit actiepad willen bedrijven warm maken voor industriële symbiose door voorbeelden (meer) kenbaar te maken, de knelpunten te identificeren door gerichte bevragingen, en aan te pakken (wisselwerking met actiepad 3) en de samenwerking tussen de bedrijven en over de sectoren heen te faciliteren.

Actiepad 1: facilitatie van concrete realisaties rond industriële symbiose

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! essenscia, OVAM	
Actie 1.1a	Trek leerlessen uit succesverhalen	
	<u>Omschrijving:</u> Om meer bekendheid te verkrijgen rond industriële symbiose kan gecommuniceerd worden over praktijkvoorbeelden en kunnen er leerlessen over worden getrokken. In deze eerste actie worden er praktijkvoorbeelden geïdentificeerd, die vanuit de sector chemie / kunststoffen komen en dus herkenbaar zijn voor de andere bedrijven in de sector. Enkele voorbeelden werden tijdens het stakeholdertraject reeds aangegeven: ▪ Agfa Gevaert die met restwarmte een nieuwe woonwijk verwarmt; ▪ Industriële symbiose tussen Indaver en Ecover (restproducten); ▪ Ecluse. Het documenteren waarom deze industriële symbiose wel is gelukt, kan een eerste stap zijn voor bedrijven om in te zien dat bepaalde drempels waarom industriële symbiose nu niet van de grond komt, wel opgelost geraken.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ Bedrijven die bij de voorbeelden betrokken waren ▪ Haven van Antwerpen ▪ BBL, ▪ Catalisti ▪ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart	
Actie 1.1b	Identificeer de echte knelpunten waarom industriële symbiose niet van de grond komt	
	<u>Omschrijving:</u> Industriële symbiose komt onvoldoende van de grond. Het kan echter zo zijn dat dit voornamelijk te maken heeft met een zekere 'onbekendheid'. In deze actie willen we nagaan in hoeverre de knelpunten die vernoemd worden door potentieel geïnteresseerde bedrijven oplosbaar zijn (en / of reeds opgelost werden in bestaande praktijkvoorbeelden). Het identificeren van de knelpunten kan bv. aangevat worden door middel van een brede bevraging van actoren uit de sector. (Vermoedelijke of gepercipieerde) knelpunten die hieruit naar voorkomen, kunnen worden afgetoetst. Een focusgroepgesprek met vertegenwoordigers van bedrijven, bedrijven die ervaring hebben met industriële symbiose, overheden, experts, ... kan hiervoor georganiseerd worden.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ Bedrijven uit de sector chemie / kunststoffen (brede bevraging) ▪ Bedrijven met ervaring met industriële symbiose ▪ Haven van Antwerpen

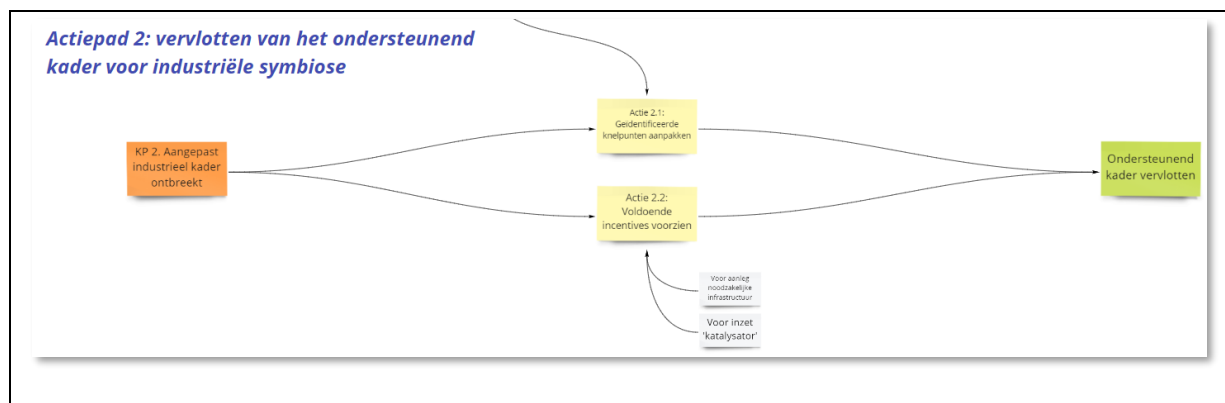
	Tegelijk kan in de brede bevraging en / of in het focusgroep gesprek gepeild worden naar interesses en nieuwe opportuniteiten.	▪ <i>Experten</i> ▪ <i>OVAM</i> ▪ <i>Catalisti</i> ▪ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart – parallel met actiepad 1.1	
Actie 1.2	Maak bedrijven warm voor industriële symbiose	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de kennis van acties 1.1a en 1.1b kan gericht naar de bedrijven toegestapt worden met de bedoeling concrete opportuniteiten op te pikken en ze warm te maken om een industriële symbioseproject op te zetten. Tijdens de stakeholderconsultatie werd aangegeven dat KMO's bv. benaderd kunnen worden vanuit het uitvoeren van een materialenscan (zijn er daar opportuniteiten uitgekomen?); grotere bedrijven kunnen benaderd worden op bv. matchmakings events – bv. georganiseerd door de haven / een bedrijventerrein.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>Sector federaties</i> ▪ <i>Haven van Antwerpen</i> ▪ <i>Catalisti</i> ▪ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Op te starten met inzichten uit acties 1.1a en 1.1b	
Actie 1.3	Zorg voor realisatie van de ideeën die ontstaan	
	<u>Omschrijving:</u> Het komt er uiteindelijk in dit actiepad op aan om ook daadwerkelijk symbioseprojecten op te zetten. Vanuit de opportuniteiten die geïdentificeerd werden in voorgaande acties, komt het er nu op aan om ervoor te zorgen dat enkele van die opportuniteiten ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Tijdens de stakeholdergesprekken werd bv. gedacht aan het ter beschikking stellen van een 'dienstverlener' (bv. via een raamcontract), die ondersteunend kan helpen om het project mee vorm te geven of het inzetten van een 'katalysator' met kennis van zaken en die vertrouwd wordt vanuit de betrokken partijen. Eigenschappen van een goede katalysator werden opgesomd: ▪ Kan vertrouwen tussen partners tot stand brengen; ▪ Is nieuwsgierig/ziet 'verder' opportuniteiten / heeft ervaringen complexe projecten; ▪ Kan voordelen becijferen (zichtbaar maken voor de minder overtuigden); ▪ Eerst voordelen samenwerking 'zien', dan cijfers voor de businesscase (geen businesscase, geen project); ▪ Toegang juridische kennis (cf. aansprakelijkheid). Belangrijke stap in het opzetten van de concrete projecten is om te identificeren wat nog nodig is om het project	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ <i>Betrokken ondernemingen</i> ▪ <i>POM's</i> ▪ <i>Eventuele dienst=verlener / katalysator</i> ▪ <i>Catalisti</i> ▪ ...

	daadwerkelijk te doen slagen en daar op in te zetten. Een van de punten die aangegeven werd is het verzekeren van volumes van bv. restproducten tot boven een bepaalde kritische drempel.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Op te starten na actie 1.2	
Opvolging	De coördinator van het actiepad staat in voor de opvolging van het uitvoeren van de acties: bijeenbrengen van de juiste actoren (of ervoor zorgen dat andere partijen dit doen), ervoor zorgen dat ondersteuning kan geboden worden aan de partijen die opportuniteiten zien voor industriële symbiose, enzovoort. Daarnaast zou opgevolgd kunnen worden wat de impact is van projecten die worden uitgevoerd en wat het potentiaal is voor opschaling van zulke opportuniteiten.	
Verwachte impact	Door industriële symbiose te faciliteren, wordt de impact aan het begin van de keten verlaagd. Het uitvoeren van enkele casussen brengt nog niet de grote impact met zich mee, maar kan – indien ze ook goed in het daglicht worden gesteld – uitgroeien naar een grotere impact indien de initiatieven overgenomen worden door andere bedrijven.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Gelijktijdig met dit actiepad moet actiepad 2 worden uitgevoerd, zodat eventuele moeilijkheden aangepakt worden en er een stimulerend industrieel kader is voor het opzetten van industriële symbiose projecten.	
	<u>Met andere werkpaden:</u> Voorbeelden van industriële symbiose die uit de andere werkpaden naar boven komen.	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Industriële symbioseplatform (OVAM) ■ Equivalenten in het buitenland ■ Chemicals as a service (bv. voor solventen, zwavelzuur, katalysatoren) ■ Reversed logistics	
Blinde vlekken		

3.2.2 Actiepad 2: Vervlotten van het ondersteunend kader voor industriële symbiose

Actiepad 2: Vervlotten van het ondersteunend kader voor industriële symbiose

In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” wordt aangegeven dat het ontbreken van een aangepast industrieel kader de realisatie van industriële symbiose initiatieven in de weg staat. In dit actiepad willen we hierrond werken en het ondersteunend kader vlot trekken.

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! OVAM, VLAIO	
Actie 2.1	Geïdentificeerde knelpunten aanpakken	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit actiepad 1 in dit werkpad, worden bepaalde knelpunten geïdentificeerd, en wordt aangegeven welke knelpunten industriële symbiose echt in de weg staan. In deze actie komt het erop aan om deze knelpunten aan te pakken, er strategische oplossingen voor te voorzien. Via de concrete projecten die in actiepad 1 worden uitgevoerd, kunnen eventueel piloottrajecten uitgezet worden (bv. via een regelluwe ruimte) om de voorzien oplossingen uit te proberen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>essenscia</i> ■ Catalisti ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Op te starten met inzicht uit actie 1.1 van actiepad 1 van dit werkpad	
Actie 2.2	Voldoende incentives voorzien	
	<u>Omschrijving:</u> Parallel aan actie 2.1 en ter ondersteuning van de concrete projecten die opgezet / uitgevoerd zullen worden in actiepad 1, kan nagedacht worden over de incentives die voorzien kunnen / moeten worden om de concrete initiatieven voldoende ondersteuning te bieden. Dit kan gaan over ondersteuning voor de aanleg van de noodzakelijke infrastructuur voor de realisatie van de industriële symbioseprojecten, maar ook om het voorzien van financiële middelen voor het ondersteunen van de trajecten via een raamcontract / katalysator /	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Essenscia</i> ■ Catalisti ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Parallal aan actie 2.1	
Opvolging	De coördinator van dit actiepad moet opvolgen of de initiatieven genomen worden om de acties uit te voeren, de juiste partijen hierbij te betrekken en af te stemmen met actiepad 1 binnen werkpad 6.	
Verwachte impact	Het vlot trekken van het kader voor industriële symbioseprojecten, door het oplossen van belangrijke knelpunten en het voorzien van de juiste incentives	

	kan potentieel een grote impact hebben op het aantal projecten dat wordt opgestart / uitgevoerd en dus op het verduurzamen van de productieketens.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Actiepad 1, waarin concrete projecten worden opgestart / uitgevoerd.
	<u>Met andere werkpaden:</u>
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ▪ Industriële symbiose platform ▪ HBC/VLAIO – wat is nodig aan instrumentarium?
Blinde vlekken	

3.3 Werkpad 7: Naar meer en betere beleidsmatige ondersteuning om de transitie naar een circulaire economie te versnellen

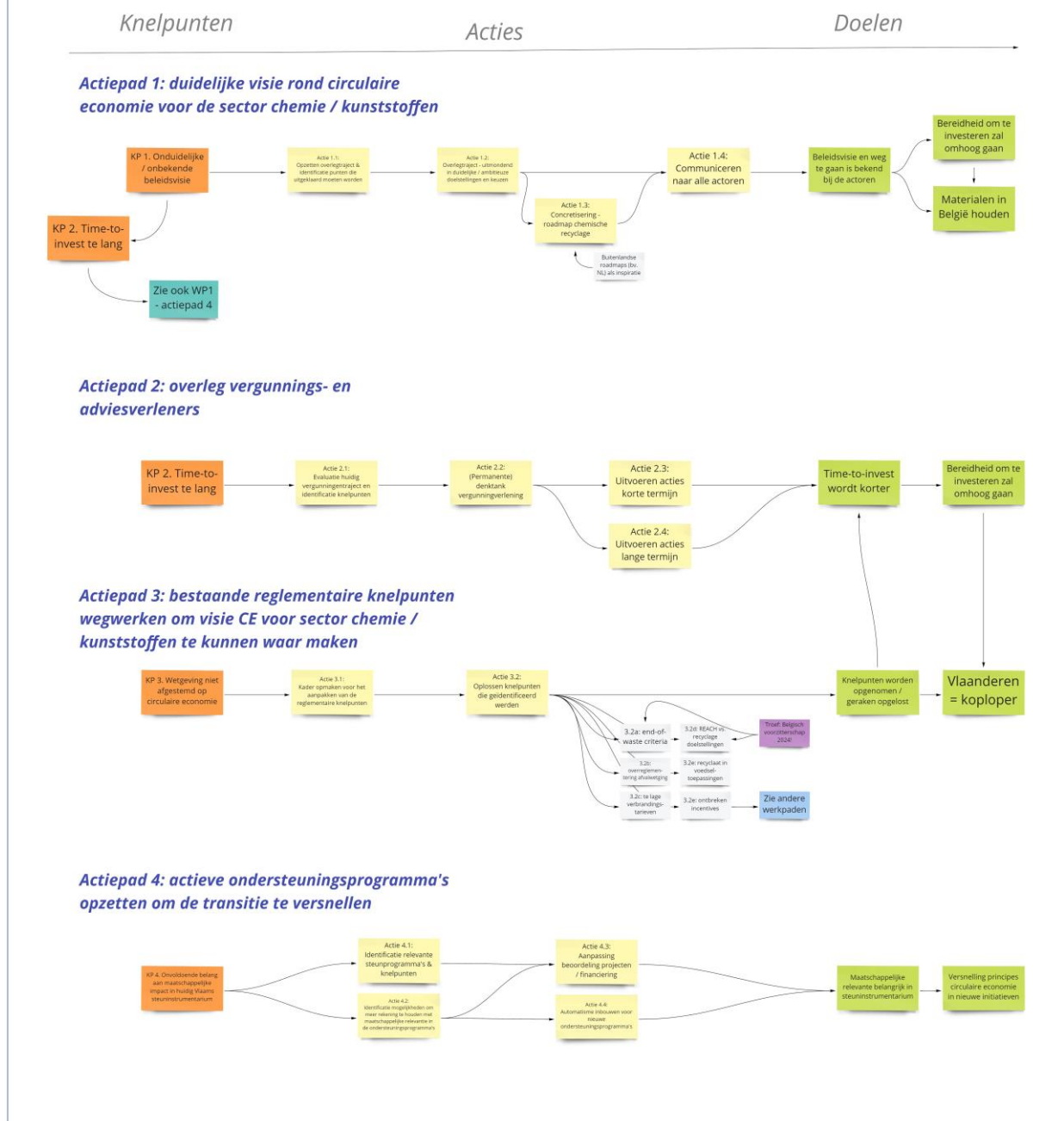
Doel van dit werkpad is om een aantal beleidsmatige en reglementaire knelpunten aan te pakken die de circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen in de weg staan. Uiteindelijk streven we er in dit werkpad naar om te evolueren naar een beleid dat daadwerkelijk de transitie naar een circulaire economie ondersteunt en helpt ‘mainstreamen’.

We onderscheiden verschillende actiepaden:

- Actiepad 1: Duidelijke beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen;
- Actiepad 2: Overlegtraject vergunningverlening;
- Actiepad 3: Identificeren en oplossen (andere) reglementaire knelpunten;
- Actiepad 4: Vergroten maatschappelijke impact van de ondersteuningsprogramma's.

De actiepaden en hoe de acties op elkaar zouden moeten volgen en met elkaar in verband staan, worden hieronder schematisch weergegeven en in onderstaande tabellen samengevat uitgeschreven.

WERKPAD 7: NAAR MEER & BETERE BELEIDSMATIGE ONDERSTEUNING OM DE TRANSITIE NAAR EEN CE TE VERSNELLEN

Figuur 9: Werkpad 7- Naar meer en betere beleidsmatige ondersteuning om de circulaire economie te versnellen

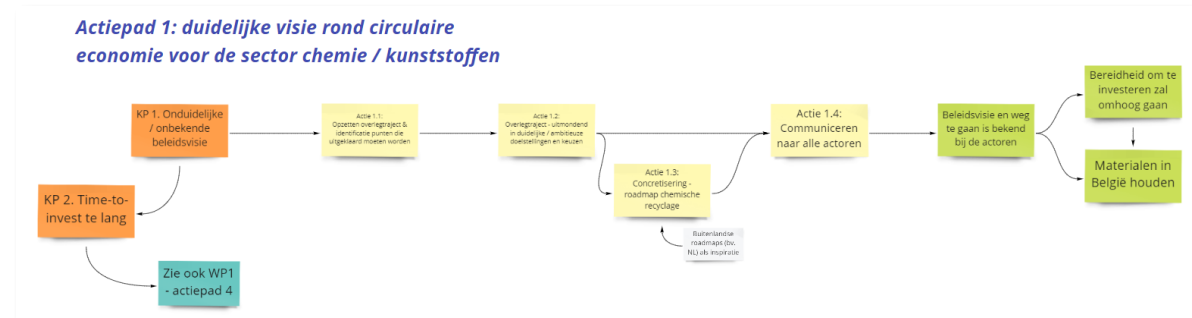
3.3.1 Actiepad 1: Duidelijke beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen

Actiepad 1: Duidelijke beleidsvisie op circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen

Het feit dat de Vlaamse beleidsvisie rond circulaire economie voor de sector chemie en kunststoffen onvoldoende expliciet en voluntaristisch is (aandacht naar aantrekken investeringen

en projecten) en onvoldoende onbekend is (geen expliciete communicatie over Vlaamse ambities), speelt een rol in het al dan niet helpen aantrekken van bedrijven om in Vlaanderen / België te investeren. Immers, bedrijven zijn meer gerustgesteld als ze weten dat de politiek en overheid een expliciete visie en keuze heeft gemaakt (cf. beter stabiliteit en voorspelbaarheid, rechtszekerheid, belangrijk als randvoorwaarden bij investeringskeuzes).

Doel van dit actiepad is het opzetten van een overlegtraject om een beleidsvisie uit te werken.

Mogelijke coördinatoren actiepad

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!
OVAM, essenscia

Actie 1.1

Opzetten overlegtraject en identificatie punten die uitgeklaard moeten worden

Omschrijving:

Omdat het belangrijk is dat de beleidsvisie gedragen wordt, komt die best tot stand vanuit een breed opengetrokken overlegtraject (cfr. actoren betrokken bij het vormgeven van de werkagenda). Door stakeholders mee te betrekken, ontstaat er verhoogde kennis (bv. over de elementen in de visie die wel reeds beschikbaar zijn), verhoogd draagvlak vanuit kennis van motivaties ‘waarom wel / niet’ iets opgenomen worden in de visie en verhoogde motivatie om mee te werken aan het realiseren van de visie.

Als basis voor het overlegtraject om tot een beleidsvisie te komen, is het nodig om duidelijkheid te hebben over de punten die uitgeklaard moeten worden in de beleidsvisie. Voorafgaand aan het opstarten van het overlegtraject kan middels een bondig consultatietrajectje (1-op-1 gesprekken met enkele actoren of bevraging) inzicht verkregen worden over de noden (wat moet er in de beleidsvisie staan?) en over de huidige onduidelijkheden (op welke punten is het beleid momenteel niet duidelijk. Belangrijk zijn onder meer de doelstellingen die men wil nastreven, specifiek voor chemie en kunststoffen: bv. reductie van de voetafdruk van de sector chemie en kunststoffen, aandelen circulair materialengebruik, aandeel gebruik van alternatieve grondstoffen en / of recyclaten in de productie, enzovoort.

Vanuit het voortraject in het kader van het opstellen van de werkagenda is één van de belangrijke punten alvast de visie rond chemische recyclage: *Telt chemische recyclage mee voor het bepalen van het gehalte recycled content in materialen / in de UPV verplichtingen / ...? Hoe verhouden zich de verschillende recyclage*

Te betrekken partijen:

- VLAIO
- essenscia
- Polymatters
- Denuo
- Agoria
- NGO's, o.m. BBL
- Kennis-instellingen
- VKC-Centexbel
- Port of Antwerp
- Andere havenbedrijven
- Bedrijven
- IVC
- Catalisti
- ...

	<i>opties ten opzichte van elkaar (complementariteit tussen mechanische, fysische, chemische recyclage) en voor welke polymeren / kunststoffen zijn ze te verkiezen?</i>	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart, o.m. af te stemmen met Ronde Tafel Chemische Recyclage, georganiseerd vanuit essenscia Polymatters	
Actie 1.2	Overlegtraject tot opstellen beleidsvisie	
	<u>Omschrijving:</u> Deze actie betreft dan het eigenlijke overlegtraject, met de betreffende stakeholders (zie actie 1.1) en volgens de punten die geïdentificeerd werden in actie 1.2. Deze actie moet uitmonden in een duidelijke beleidsvisie.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Zie actoren hierboven – actie 1.1
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan opgestart worden na (minstens draft) inzichten uit actie 1.1	
Actie 1.3	Concretisering roadmap chemische recyclage	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit het overlegtraject dat uitmondde in een duidelijke beleidsvisie zal blijken of en welke concretisering van de beleidsvisie nodig / nuttig zijn. Eén van de pistes die reeds werden vernoemd is het opstellen van een roadmap chemische recyclage voor kunststoffen ²¹ .	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ essenscia ■ denuo ■ NGO's ■ Kennisinstellingen ■ Catalisti ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Volgend op actie 1.2	
Actie 1.4	Brede communicatie rond de beleidsvisie	
	<u>Omschrijving:</u> Niet enkel het feit dat de beleidsvisie onbestaande is of onduidelijk is, vormt een knelpunt; er blijkt ook dat de beleidsvisie misschien onvoldoende bekend is bij de stakeholders. Een belangrijke afsluitende actie van dit actiepad is daarom om de expliciete en voluntaristische beleidsvisie bekend te maken bij de stakeholders. De verspreiding van het materiaal gebeurt via verschillende kanalen: overheid & federaties of koepelorganisaties en is gericht naar ondernemingen, SPOC's voor het aantrekken van investeringen (FIT, e.a.), Havens, ...	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ essenscia ■ denuo ■ VLAIO ■ ... ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Volgend op actie 1.3	

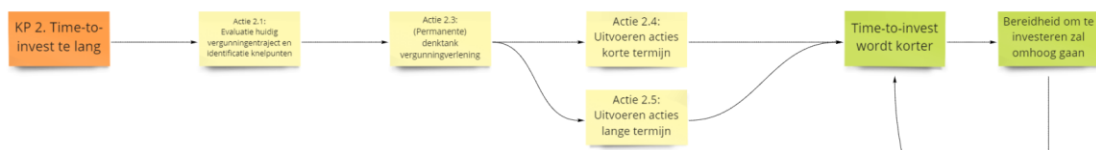
²¹ In Nederland werd zo'n roadmap reeds opgesteld: Roadmap chemische recycling kunststof 2030 Nederland - <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/12/bijlage-1-roadmap-chemische-recycling>

Opvolging	De coördinatoren van het actiepad moeten opvolgen of de voorziene acties in dit actiepad worden uitgevoerd: overleg voeren, visietekst opmaken, communiceren.
Verwachte impact	De directe impact is het feit dat er een duidelijke beleidsvisie is rond belangrijke aspecten rond de circulaire economie voor de sector chemie / kunststoffen en dat die visie ook bekend is bij de stakeholders. De indirecte impact die eigenlijk bedoeld wordt voor dit actiepad is dat bedrijven duidelijkheid krijgen in wat de lange termijn doelstellingen zijn, hoe de overheid dit wil realiseren en dat zekerheid geboden wordt rond bepaalde aspecten waardoor bedrijven sneller over zullen gaan tot investeren.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpad:</u> Werkpad 1 – waarin toegewerkt zal worden naar meer investeringen rond inzameling, sortering en recyclage. Een duidelijke beleidsvisie die voor alle actoren bekend zijn, is hier een belangrijk punt in.
	<u>Met andere werkpaden:</u> Werkpad 1 – waarin toegewerkt zal worden naar meer investeringen rond inzameling, sortering en recyclage. Een duidelijke beleidsvisie die voor alle actoren bekend zijn, is hier een belangrijk punt in.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Moonshot ■ Roadmap logistiek binnen een Circulaire Economie (VIL – nog op te maken) ■ Hefboom beleid binnen de werkagenda's – ondersteuning via bv. studiewerk (steunpunt CE / juridisch raamcontract) ■
Blinde vlekken	

3.3.2 Actiepad 2: Overlegtraject vergunningverleners

Actiepad 2: Overleg vergunningverleners
Eén van de punten die in het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrond GAP-analyse” wordt vermeld en waardoor het aantrekken van investeringen moeilijker verloopt is het feit dat het vergunningstraject in Vlaanderen lang duurt en ingewikkeld is. In dit actiepad willen we overleg opstarten met de verschillende vergunnings- en adviesverleners om zo de ‘neuzen in dezelfde richting te krijgen’ en vergunnings- en adviesverleners voldoende kennis te geven om de vergunningverlening vlotter te laten verlopen. Daarnaast willen we bekijken of voor de langere termijn een nieuwe aanpak moet worden uitgewerkt en/of of er wetgeving moet aangepast worden die meer afgestemd is op circulaire economie en de nieuwe technologieën die in het kader van de circulaire economie worden ingezet.

Actiepad 2: overleg vergunnings- en adviesverleners

Mogelijke coördinatoren actiepad	Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst! VOKA	
Actie 2.1	Evaluatie huidig vergunningstraject en identificatie knelpunten	
	<u>Omschrijving:</u> Het is belangrijk om een goed zicht te hebben op de knelpunten die ondervonden worden met betrekking tot vergunningverlening en tegelijk op de kansen die geboden worden om vergunningverlening vlot te doen verlopen. Inzicht op knelpunten die bedrijven ondervinden of ondervonden hebben, kan verkregen worden vanuit bv. een analyse van waarom investeerders er niet voor kozen in Vlaanderen te investeren (zie ook actiepad 4 uit werkpap 1) en specifiek door te gaan op de vergunningverlening en / of door een beknopte stakeholderconsultatie te doen bij Vlaamse bedrijven die actief zijn op het vlak van circulaire economie in de sector chemie / kunststoffen (brede schriftelijke bevraging vs. enkele dieptegesprekken) Een parallelle bevraging van bv. de vergunningverlenende overheid kan duidelijk maken welke initiatieven bestaan om de vergunningverlening vlot(ter) te laten verlopen. De resultaten van dit onderzoek worden besproken met de betrokkenen en hieruit worden punten geïdentificeerd die opgelost moeten worden met het oog op het aantrekken van investeringen om de beleidsvisie (zie actiepad 1 in dit werkpap) te realiseren.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ AGOP ■ FIT ■ OVAM ■ BBL
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer opgestart worden	
Actie 2.2	(Permanente) denktank vergunningverlening	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de resultaten van actie 2.1 kan een denktank opgestart worden. De denktank zou zich tegelijkertijd moeten richten op acties op de korte termijn, voor het vervlotten van vergunningverlening bij aanvragen die zich nu aandienen en tegelijk op acties op de lange termijn zodat knelpunten op de langere termijn de wereld uit geholpen worden. Op korte termijn gaat het dan eerder gaan rond mogelijkheden die nu reeds bestaan (bv. gebruik maken van regelluwe zones); op langere termijn kan uit de analyse van	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Vergunning-verlenende overheden ■ Bedrijfs-federaties of koepels ■ VLAIO – ervaring economische

	actie 2.1 naar voor komen dat hervormingen aangewezen zijn of dat innovatief zou moeten kunnen omgegaan worden met vergunningverlening.	speerpunt-clusters ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie op te starten met inzichten uit actie 2.1; voorbereidende activiteiten kunnen reeds worden uitgevoerd parallel met actie 2.1	
Actie 2.3	Uitvoeren acties korte termijn	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit het overlegplatform zullen acties gedefinieerd worden die op korte termijn kunnen / moeten worden opgepikt. Het kan bv. gaan om specifieke dossiers die besproken worden. De stakeholders die betrokken zijn bij dit dossier kunnen rond de tafel gebracht worden om specifieke zaken / onduidelijkheden te bekijken en oplossingen te zoeken. Het is daarbij belangrijk dat er constructief nagedacht wordt over wat men wil bereiken en hoe dit kan binnen de geldende regelgeving. Voorstellen zouden kunnen zijn om bepaalde terreinen voor te behouden met specifieke emissievoorwaarden of na te gaan of regelluwe zones in Vlaanderen mogelijk zijn. Een specifieke rol is hier ook weggelegd voor de 'regisseur' (of SPOC, Single Point Of Contact) – zie werkpapad 1, actiepad 4. Bedrijven die knelpunten ondervinden met betrekking tot vergunningverlening kunnen ondersteuning krijgen vanuit VLAIO – speerpuntclusters.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>VLAIO FIT</i> ■ VLAIO – economische speerpuntclusters ■ <i>AGOP</i> ■ <i>essenscia</i> ■ <i>denuo</i> ■ <i>Agoria</i> ■
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Eventueel uit te voeren / rollen na de opmaak van de duidelijke beleidsvisie uit actiepad 1, zodat eventueel een fast track traject voor belangrijke sectoren kan worden uitgerold. Daartegenover staat dat de problematiek van vergunningen ook een algemene problematiek is, waar verbeteringen mogelijk zijn. In die zin kan dit actiepad al snel worden opgestart.	
Actie 2.4	Uitvoeren acties lange termijn	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit het overlegplatform zullen ook knelpunten besproken worden die niet zo maar op de korte termijn kunnen worden opgelost. Het is belangrijk dat ook werk gemaakt wordt van deze knelpunten. Specifieke werkgroepjes om na te gaan hoe de knelpunten kunnen worden aangepakt kunnen worden opgezet om pistes te onderzoeken welke aanpassingen (aan reglementering, aan het vergunningentraject, enzovoort) nodig zijn om de vergunningverlening gemakkelijker te doen verlopen en zo de time-to-invest voor bedrijven te verkorten.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Af te spreken binnen het overleg-platform</i> ■ <i>AGOP</i> ■ ...

	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Continu aandachtig voor zijn om op te pakken wanneer de opportuniteit zich voordoet
Opvolging	De coördinatoren van deze actie moeten opvolgen of elk van de voorziene acties worden uitgevoerd, minstens tot aan de opstart (en het goed functioneren) van het (permanent) overlegplatform. Daarna wordt in de schoot van het overlegplatform afgesproken wie verantwoordelijk is voor het opvolgen van de acties die afgesproken worden om knelpunten (korte of lange termijn) op te pakken en op te lossen.
Verwachte impact	Via deze actie moet de time-to-invest verkorten: enerzijds door voor lopende trajecten, of trajecten die binnenkort opgestart worden, de betrokken actoren bij elkaar te brengen en ervoor te zorgen dat de investeringen in het juiste perspectief worden gezien, anderzijds door reglementaire knelpunten aan te pakken. Indien de time-to-invest merkbaar korter zou kunnen gemaakt worden, zal een impact te zien zijn in het aantal investeringen in Vlaanderen.
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkp pad:</u> Er is een duidelijk verband tussen actiepad 1 en actiepad 2 binnen dit werkp ad. De duidelijke beleidsvisie (actiepad 1) is nodig in het kader van de korte en lange termijn trajecten die in het kader van dit actiepad worden opgezet.
	<u>Met andere werkp aden:</u> Werkp ad 1 heeft eveneens als doel om het investeerders gemakkelijker (duidelijker) te maken hier te investeren. Het inzetten van de regisseur in de trajecten die in het kader van dit actiepad voor het oplossen van lopende trajecten op te lossen, vormt een synergie.
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> ■ Initiatieven FIT? ■
Blinde vlekken	

3.3.3 Actiepad 3: Vanuit een nieuw circulair kader de bestaande knelpunten in de wetgeving wegwerken

Actiepad 3: Vanuit een nieuw circulair kader de bestaande knelpunten in de wetgeving wegwerken
In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen - Achtergrondrapport GAP analyse” werden meerdere reglementaire knelpunten beschreven. Het betreft onder meer: a. Ontbreken van duidelijke end-of-waste criteria (waar? Hoe? Overlap tussen afval/productwetgeving, handhaving?, transportissues)/ omslagpunt te ver in de keten; b. Overreglementering afvalwetgeving (met name: afvaltransport – internationaal transport); c. Te lage verbrandingstarieven; d. REACH wetgeving (nog) niet afgestemd op doelstellingen recyclage; e. Inzet recyclelaat in voedseltoepassingen (o.a. erkenningen recyclagetechnologiën door EFSA);

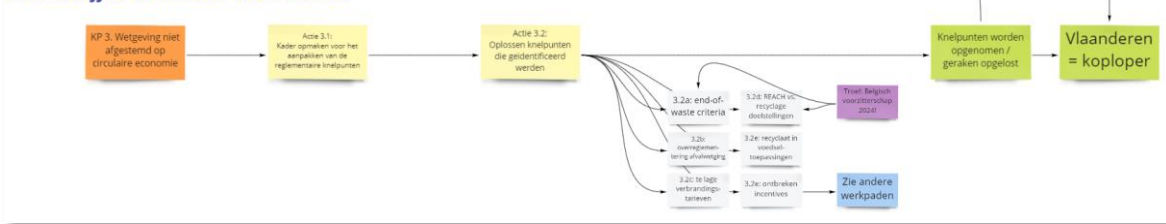
- f. Ontbreken van een incentive voor het inzetten van alternatieve grondstoffen (recyclaat, biobased, CO₂) of voor het opzetten van nieuwe businessmodellen;

■ ...

Eigenlijk draait het erom dat de huidige wetgeving onvoldoende is afgestemd op de circulaire economie. De wetgeving is nog te veel opgemaakt vanuit het standpunt 'afval' en te weinig vanuit het standpunt 'materialen' en circulaire ECONOMIE.

Dit actiepad is bedoeld om de reglementaire knelpunten zoals ze ondervonden worden door de stakeholders op te nemen en er een oplossing voor uit te werken.

**Actiepad 3: bestaande reglementaire knelpunten
wegwerken om visie CE voor sector chemie /
kunststoffen te kunnen waar maken**

**Mogelijke
coördinatoren
actiepad**

Opgelet: de mogelijke coördinator / coördinatoren hebben hier nog geen engagement genomen – dit moet verder worden afgetoetst!
OVAM, essenscia

Actie 3.1

Kader opmaken voor het oplossen van de reglementaire knelpunten

Omschrijving:

Er is reeds heel wat inzicht in reglementaire knelpunten die de transitie naar een circulaire economie in de weg staan (o.m. vanuit uitvoeringsplan kunststoffen, maar ook verschillende studies – o.m. SERV studie en eigen GAP-analyse). Ook in de GAP-analyse werden een aantal reglementaire knelpunten aangehaald (algemeen, of zeer specifiek). Hierboven worden ze opgelijst. In deze eerste actie komt het erop aan om ze duidelijk op de radar te brengen, eventueel nog meer te specificeren zodat duidelijk gemaakt kan worden wat er juist moet worden opgelost. Daarnaast moet er een gedeelde inzicht tot stand komen, via een door een consultant gefaciliteerd dialoog, in de onderliggende drijfveren, paradigma's (=denkkaders), misschien bezorhdheden,.. waarvan we als groep bewust moeten worden, om gezamenlijk, een nieuw gedeeld kader op te kunnen stellen waar terechte bezorhdheden een adequaat antwoord krijgen maar tegelijkertijd verzoend geraken met de ambities rond circulaire economie, zodat een stabiel, voorspelbaar, nieuw systemisch rechtskader kan ontstaan, dat compatibel is met circulaire economie en het incentiviseert (eerder dan nu waar het het tegenwerkt). Nadien kijken we samen welke rol Vlaanderen kan spelen bij het aanpakken van welke van de samen geïdentificeerde wettelijke knelpunten;

en hoe prioritair elk van de knelpunten zijn om opgelost te worden en door wie.

Te betrekken
partijen:

- *Trekker VC hefboom beleids-barrières*
- *Belgische CE piloot Lieze Cloots*
- *VOKA*
- *VLAIO*
- *Ewi (ook mensen die werken rond duurzame/gr oene economie)*
- *essenscia*
- *denuo*
- *BBL*
- *Sector-federaties en koepel-organisaties*
- *NGO's*
- ...

	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan eender wanneer worden opgestart; voorwaarde voor uitvoeren van acties 3.2	
Actie 3.2	Oplossen knelpunten die op Vlaams niveau opgelost kunnen worden	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de GAP-analyse kwam een overzicht beschikbaar van (prioritaire) knelpunten die op Vlaams niveau zouden kunnen worden opgelost. In deze actie komt het erop aan om de knelpunten aan te pakken en wetgeving te wijzigen zodat de knelpunten opgelost geraken. Een allesomvattende aanpak zou zijn om een screening uit te voeren (te laten uitvoeren) van de relevante Vlaamse regelgeving en aan te duiden waar er te veel wordt geredeneerd vanuit het standpunt van afval en hoe dit zou moeten wijzigen om meer vanuit het standpunt van materialen te redeneren. We splitsen deze actie op in verschillende deelacties, ngl. de knelpunten die reeds werden geïdentificeerd in het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP Analyse”. Vele van deze knelpunten hebben niet enkel betrekking op de sector chemie en kunststoffen, maar gelden generiek. Samensporing met andere werkagenda’s waar deze knelpunten eveneens geïdentificeerd werden, is in deze actie dus zeker nodig.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>Juristen (zie raamcontract ikv Hefboom Beleid)</i> ■
Actie 3.2a	<u>Oplossing voor knelpunt: ‘ontbreken duidelijke end-of-waste’ criteria</u>	
	<u>Uit het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP Analyse”</u> blijkt duidelijk dat het voor de stakeholders onvoldoende duidelijk is waar de end-of-waste lijn ligt, dat de criteria om over end-of-waste te spreken onvoldoende duidelijk zijn en/of dat het omslagpunt te laat in de keten ligt. Ook wordt aangegeven dat het niet logisch is dat enkel post- en pre-consumer waste wordt erkend (ISO 14021) voor bv. het berekenen van recycled content, terwijl bijproducten van de productieprocessen in vele gevallen ook behandeld moeten worden voor ze terug ingezet kunnen worden in het proces en als dit niet zou gebeuren ze op de afvalmarkt terecht zouden komen. In overleg met de sector, kan dit knelpunt concreter omschreven worden: <i>Gaat het om onduidelijkheid, dan wel om het feit dat het omslagpunt te laat in de keten ligt? Wat zijn daar de gevolgen van die transitie naar de circulaire economie in de weg staan?</i> Acties om deze concrete knelpunten op te lossen, worden geformuleerd en uitgevoerd. Het betreft, afhankelijk van het concrete knelpunt: algemene sensibilisering, gerichte ondersteuning met het vraagstuk ‘tot wanneer spreek je van afval?’ tot het wijzigen van de materialenregelgeving (Hoofdstuk 2 Vlarema - toetsingskader).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ <i>OVAM</i> ■ <i>denuo</i> ■ <i>essenscia, Agoria</i> ■ <i>NGO’s, o.m. BBL</i> ■ <i>VVSG / Interafval</i> ■ <i>Intra-Belgisch platform CE</i> ■

	Voor kunststoffen wordt momenteel toegewerkt naar end-of-waste criteria. Het is nog wachten op de verordening vooraleer deze criteria in heel Europa van kracht worden. Indien nog gewogen kan worden op dit proces, kan België gebruik maken van het Belgisch voorzitterschap van 2024 om het eigen standpunt duidelijk te maken. Overleg hierover met de andere gewesten en de federale overheid is ter voorbereiding hiervan nodig.	
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Continu: opvolging Europees traject Vanaf half 2022: eigen Vlaams traject – rekening houdend met het kader dat werd opgemaakt in de eerste helft van 2022	
Actie 3.2b	<u>Overreglementering afvalwetgeving</u>	
	Een tweede knelpunt dat naar boven kwam in de stakeholderconsultatie en opgelijst is in het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP Analyse” is de overreglementering van de afvalwetgeving. Meer specifiek handelt dit knelpunt over de (perceptie van) overreglementering van het (internationaal) afvaltransport. Verschillende voorbeelden worden in het Achtergrondrapport opgelijst: bv. ▪ Bedrijven die productie-afval willen vervoeren tussen vestigingen in verschillende landen en men vermaakt dit in de eerste vestiging, dan moet de afvalwetgeving voor transport worden gevolgd. ▪ Kringloopwinkels die afval willen groeperen over meerdere winkels heen en dit dus moeten transporteren, kunnen dit enkel via een geregistreerde afvaltransporteur Andere zaken die naar boven kwamen is de harmonisatie van de afvaltransportreglementering tussen verschillende lidstaten. Niet overal wordt de wetgeving op dezelfde manier geïnterpreteerd / toegepast, wat tot moeilijkheden leidt. Voor het oplossen van deze knelpunten moet nagegaan worden wat binnen België kan worden geregeld en wat Europees moet worden aangepakt (bv. EVOA regelgeving, BASEL-richtlijn). In overleg met de sector kunnen specifieke oplossingen / trajecten voorgesteld worden. Duidelijke communicatie / een advieslijn voor hulp kan ook reeds duidelijkheid brengen voor de bedrijven, indien het vooral gaat om duidelijkheid van wat moet / mag of niet.	<u>Te betrekken partijen:</u> ▪ OVAM ▪ Denuo ▪ VVSG / interafval ▪ Intra-Belgisch platform CE ▪ essenscia ▪ NGO's (BBL)
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Opnemen knelpunten in kader van kader dat in actie 3.1 werd opgemaakt	
Actie 3.2c	<u>Te lage verbrandingstarieven</u>	

	In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP Analyse” werd aangegeven dat de lage verbrandingsstarieven een doorgedreven sortering in de weg staan²². Indien de kost om te verbranden lager is dan de kost voor een bijkomende voorbereidingsstap, is er namelijk geen incentive om die voorbereidingsstap uit te voeren en bijkomende recyclage mogelijk te maken. In deze deelactie kan nagegaan worden wat de impact zou zijn van het verhogen van de verbrandingsstarieven en tot welke hoogte die moeten worden opgetrokken om de doelstellingen uit de visie (actiepad 1) te kunnen bereiken. Een aanpassing aan Vlarema is nodig om de verbrandingsstarieven aan te passen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Denuo ■ VVSG / interafval
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Opnemen knelpunten in kader van kader dat in actie 3.1 werd opgemaakt	
Actie 3.2d	REACH wetgeving (nog) niet afgestemd op doelstellingen recyclage	
	De REACH wetgeving is bepalend voor producten die op de markt mogen worden gebracht. Ook voor producten die gemaakt zijn op basis van recyclaten, geldt de REACH wetgeving. De REACH wetgeving is echter steeds in evolutie. Door bijkomende verbodsbepalingen voor het gebruik van bepaalde stoffen, wordt het soms onmogelijk (met de huidige recyclagetechnieken) om hieraan te voldoen indien recyclaten ingezet worden (bv. lood in PVC brandvertragers in technisch textiel, ...). In bepaalde toepassingen zou het echter geen kwaad kunnen om gerecycleerd PVC (incl. lood dat erin zat) in te zetten (geen risico op uitloggen, niet schadelijk voor gezondheid). Zulke knelpunten maken dat REACH niet afgestemd is op de doelstellingen van recyclage en zouden bespreekbaar gemaakt moeten kunnen worden binnen de REACH wetgeving. Dit is niet iets wat op Vlaams / Belgisch niveau kan worden opgepakt, maar moet Europees aangekaart worden. België kan hier een rol spelen tijdens het Belgisch voorzitterschap van 2024. Ondertussen kan – wel op Vlaams / Belgisch niveau – actie ondernomen worden door de evoluties in de REACH wetgeving goed op te volgen en te communiceren naar de bedrijven en input te geven waar mogelijk. Tenslotte verdient de discussie een plaats tussen ‘verdunnen’ (om aan maximumwaardes te voldoen) of ‘concentreren’ (om te weten waar de stoffen zich bevinden).	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Denuo ■ VVSG / interafval ■ Intra-Belgisch platform CE ■ essenscia
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Continu: opvolging Europese evoluties REACH	

²² Hierbij wordt wel aangegeven dat de incentives voor huishoudelijk afval wel goed gezet zijn en aansporen tot sorteren.

	Naar het Belgisch voorzitterschap toe: voorbereiding hoe dit aangebracht kan worden en wat er aangepast zou moeten worden	
Actie 3.2e	Inzet recycklaat in voedseltoepassingen (o.a. erkenningen recyclagetechnologiën door EFSA)	
	In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP analyse” wordt het knelpunt van de voedselverpakkingen aangehaald. De procedure tot erkenning van recyclagetechnologieën door EFSA is een langdurig proces en voor de aanvragers niet altijd logisch. In deze actie kan overleg opgestart worden met EFSA om na te gaan waar een en ander versneld kan worden, zonder natuurlijk de voedselveiligheid in gevaar te brengen.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ Denuo ■ VVSG / interafval ■ FOD volksgezondheid ■ FAVV ■ essenscia ■ EFSA
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Opnemen knelpunten in kader van het kader dat in actie 3.1 werd opgemaakt	
Actie 3.2f	Ontbreken van een incentive voor het inzetten van alternatieve grondstoffen (recycklaat, biobased, CO₂) of voor het opzetten van nieuwe businessmodellen	
	<u>Zie hiervoor de specifieke actiepaden in werkpaden 1, 2, 3 en 4.</u>	
Opvolging	De trekker kan ervoor zorgen dat de acties in dit actiepad worden uitgevoerd en dus dat de reeds geïdentificeerde knelpunten worden aangepakt en (in de mate van het mogelijke) opgelost. Daarna komt het erop aan om de vinger aan de pols te houden en na te gaan of er nieuwe knelpunten ontstaan. Bij het invoeren van bepaalde regelgeving kan het zijn dat er nieuwe belemmeringen komen voor transitie naar een circulaire economie. Nagaan of de huidige structuren voldoende zijn om deze nieuwe knelpunten op te volgen of bekijken of het creëren van een overlegplatform om deze nieuwe knelpunten op de agenda te brengen een meerwaarde zou zijn.	
Verwachte impact	De directe impact van dit actiepad zijn de knelpunten die op de agenda komen en opgelost geraken. Vaak is dit een werk van lange(re) adem. Goede opvolging en communicatie over waar men ermee staat is daarom belangrijk. Eens de knelpunten opgelost zijn zou dit zich doorvertalen in een versnelling van de transitie van de circulaire economie.	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkpada:</u> Synergie met de andere werkpaden: nl. vertrekkend vanuit een duidelijke beleidsvisie (actiepad 1) – dit werkt versterkend naar het oplossen van knelpunten – en vlot trekken vergunningverleningstrajecten (actiepad 2).	
	<u>Met andere werkpaden:</u> Werkpad 6 is ondersteunend bedoeld voor de andere werkpaden. Er is met andere woorden grote synergie met de andere werkpaden – onder meer werkpada 1 en werkpada 3. Hefboom beleidsbarrières	

	Met andere bestaande initiatieven: ■ Uitvoeringsplan Kunststoffen / C-MARTLIFE (actie A2) – knelpunten op het raakvlak van product- en afvalwetgeving, overleg met andere overheidsniveaus ■ Uitvoeringsplan Kunststoffen / C-MARTLIFE (actie C8) – ontwikkelen van reglementaire en fiscale maatregelen voor het stimuleren van de vraag naar kunststofrecyclaten ■ Hefboom beleid binnen de werkagenda's – ondersteuning via bv. studiewerk (steunpunt CE / juridisch raamcontract) ■ Initiatieven die vanuit Vlaanderen genomen zullen worden in het kader van het Belgisch voorzitterschap in het eerste semester van 2024 (bv. herziening van de kaderrichtlijn Afval) – onder meer studies om de socio-economische impact te bekijken van verschuivingen in de strategieën voor circulaire economie. ■ Lopende impact assessment van de kaderrichtlijn afval (einde verwacht tegen einde 2023).
Blinde vlekken	

3.3.4 Actiepad 4: Vergroten maatschappelijke impact van de ondersteuningsprogramma's

Actiepad 4: Vergroten maatschappelijke impact van de ondersteuningsprogramma's		
Er bestaan tal van steunmaatregelen voor Vlaamse bedrijven / kennisinstellingen. In het rapport “Werkagenda Chemie / Kunststoffen – Achtergrondrapport GAP-analyse” werd opgenomen dat er onvoldoende belang wordt gehecht aan maatschappelijke impact in de toekenning van de steun. Er wordt nog te eenzijdig afgestaan op (bedrijfs)economische impact (tewerkstelling, omzet, ...). Dit kwam ook terug tijdens de stakeholderworkshop van 11 oktober. Doel van dit actiepad is om ervoor te zorgen dat de maatschappelijke relevantie wel ingebed geraakt in de bestaande (en automatisch ook in de nieuwe) ondersteuningsprogramma's.		
<i>Actiepad 4: actieve ondersteuningsprogramma's opzetten om de transitie te versnellen</i> <pre> graph LR KIP4[KIP 4: Onvoldende belang aan maatschappelijke impact in huidige Vlaamse steuninstrumentarium] --> A41[Actie 4.1: Identificatie relevante steunprogramma's & knelpunten] KIP4 --> A42[Actie 4.2: Identificatie mogelijkheden om meer relevantie te houden met maatschappelijke relevantie in de ondersteuningsprogramma's] A41 --> A43[Actie 4.3: Aanpassing beoordeling projecten / financiering] A42 --> A43 A41 --> A44[Actie 4.4: Automatische bouwen voor nieuwe ondersteuningsprogramma's] A42 --> A44 A43 --> M4[Maatschappelijke relevante belangrijk in steuninstrumentarium] A44 --> M4 M4 --> V4[Versnelling principes circulaire economie in nieuwe initiatieven] </pre>		
Mogelijke coördinatoren actiepad	VLAIO – dit actiepad is relevant voor meerdere werkagenda's en kan dus binnen de hefboom financiering worden opgenomen.	
Actie 4.1	Identificatie relevante steunprogramma's & knelpunten	
	<u>Omschrijving:</u> In deze eerste actie komt het erop aan om de relevante steunprogramma's op te lijsten en na te gaan wat de knelpunten zijn: hoe wordt in deze programma's rekening gehouden met maatschappelijke relevantie?	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ OVAM ■ essenscia ■ denuo

	Is dit voldoende of niet in het licht van de beleidsvisie die in actiepad 1 werd ontwikkeld? Dit overzicht kan gemaakt worden in een workshopsetting waarin de verantwoordelijken vanuit de ondersteuningsprogramma's samengebracht worden met vertegenwoordigers uit de sector, en NGO's / kennisinstellingen / ...	■ Agoria ■ NGO's (o.m. sociale economie) ■ BBL ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Actie kan opgestart worden op het moment dat de beleidsvisie er is (zie actiepad 1 in dit werkpapier)	
Actie 4.2	Identificatie mogelijkheden om beter rekening te houden met maatschappelijke relevantie in de ondersteuningsprogramma's	
	<u>Omschrijving:</u> Vertrekkende vanuit de kennis van de bestaande ondersteuningsprogramma's en de knelpunten die erbij worden ervaren naar maatschappelijke impact – en vooral met het oog op het stimuleren van circulaire economie bij de bedrijven – worden mogelijkheden geïdentificeerd hoe binnen de ondersteuningsprogramma's meer rekening gehouden kan worden met maatschappelijke impact. Tijdens het traject ter voorbereiding van de werkagenda Chemie / Kunststoffen werden onder meer vernoemd: ■ Het werken via sociale economie; ■ Opleggen van voorwaarden rond recycleerbaarheid indien strategische transformatiesteun wordt aangevraagd; ■ ... Daarnaast kan gedacht worden in de integratie van bepaalde randvoorwaarden / criteria zoals ze bv. gehanteerd worden in Green Deals in de (andere) ondersteuningsprogramma's.	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ Sector-organisaties of koepel-organisaties ■ NGO's (o.m. sociale economie) ■ Kennisinstellingen ■ BBL ■ ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Parallel met het uitvoeren van actie 4.1.	
Actie 4.3	Aanpassingen doorvoeren in bestaande ondersteuningsprogramma's	
	<u>Omschrijving:</u> Vanuit de inzichten opgedaan in actie 4.2 kunnen acties ondernomen worden naar de bestaande ondersteuningsprogramma's. Het gaat om het bijkomend opnemen van voorwaarden voor het toekennen van steun / andere mogelijkheden om bepaalde maatschappelijk relevante ontwikkelingen de nodige kansen te gunnen...	<u>Te betrekken partijen:</u> ■ VLAIO ■ OVAM ■ Vlaanderen Circulair ■ Departement Omgeving

		- Facilitair bedrijf van de VI Overheid ? - BBL
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na actie 4.2 – of sneller indien er quick wins zijn en duidelijk is wat kan worden geoptimaliseerd	
Actie 4.4	Automatisme inbouwen voor nieuwe ondersteuningsprogramma's	
	<u>Omschrijving:</u> Naast implementatie van de inzichten in de lopende ondersteuningsprogramma's, kan ook een methodiek opgesteld worden om de inzichten ook in te bouwen in nieuwe ondersteuningsprogramma's. Dit kan bestaan uit een 'handleiding', een 'toets', ... voor de nieuwe ondersteuningsprogramma's zodat men zich ervan verzekert dat voldoende rekening gehouden wordt met de maatschappelijke impact.	<u>Te betrekken partijen:</u> - VLAIO - OVAM - Vlaanderen Circulair - Departement Omgeving ...
	<u>Indicatieve timing voor uitvoering:</u> Vanaf na actie 4.2.	
Opvolging	De coördinator van het actiepad kan opvolgen of de hier voorgestelde acties worden uitgevoerd, en ziet ook toe op de betrokkenheid van relevante stakeholders in dit traject.	
Verwachte impact	De directe impact is de opname van relevante criteria / methoden in de lopende ondersteuningsprogramma's. Op termijn – en wanneer het inbouwen van maatschappelijke relevantie een automatisme is geworden in de ondersteuningsprogramma's, kent dit zijn doorwerking naar maatschappelijke relevante thema's (duurzaamheid, betrokkenheid werknemers met afstand tot arbeidsmarkt,).	
Synergie	<u>Met andere actiepaden binnen dit werkp pad:</u>	
	<u>Met andere werkp aden:</u> Hefboom financiering	
	<u>Met andere bestaande initiatieven:</u> - Ondersteuningsprogramma's Vlaio - Green Deals ...	
Blinde vlekken		